

5
QUÆSTIONIS
DE REDUCTIONE
MONETALI,

An illa sit idoneus Monetæ

depravatæ restituendæ
modus?

a clarissimo quodam Viro in Polo-
nia propoſita,

brevi

RESOLUTIO.

Quâ non modo Reductionem eſſe idoneum
modum, ſummeq; Reipublicæ neceſſariam,
Reique privatæ ſalutiferam monſtratur, ſed &
integra fermè Monetæ natura explicatur.

Autore

BENJAMIN LEUBERO, J. U. D. &c.

NORIBERGÆ,

Typis & ſumptibus SIMONIS HALBMAYERI.

M, DC, XXIX.

EXX1242 b. radhi

D. D.

Præfatio.

BENEVOL. LECTOR.

Uperrimè, amice atq;

benevole LECTOR, cum quidam
amicorum mihi Discursum hunc
(cujus ego nunc resolutionem
meditor) exhibuisset, petiit unà, ut paucis
ipsi eo in argumento quid meæ esset senten-
tiæ explicarem; Inspecto Discursu, altius
repetendum esse judicium, mecumque
aliquandiù deliberandum esse duxi: Post-
modum verò ab Autore prorsus dissentien-
dum esse judicavi, & contrariam sententiam
veritati, Juri, & utilitati cum publicæ tum
privatæ magis consentaneam esse pronun-
ciavi: quod cum audiisset, meæ sententiæ ra-
tiones rogare cœpit, hoc è re literariâ esse

PRÆFATIO.

atque è salute publicâ affirmavit. Precibus
ergò Viri mihi amicissimi motus, verbote-
nus quod dicitur, bonâ tamen atque opti-
mâ fide, ipsius Autoris Anonymi verba atq;
Discursum præmittere meæ sententiæ vo-
lui. Tu B. L. de nostroque studio bene-
vole judica.

B. L. J. U. D.

De Re.

De
REDUCTIONE MO-
NETALI

Arastio

An illa sit idoneus Moneta Regni
huius restituenda Modus?

Destinata Regni Comitibus Anno 1625.

Pro Comitibus
Regni Pol.
Anno 1625.

Authore
Kerckhoffs.
Synd. Gedan.

vi De administrandâ Republi. 1.
ca, olim Præcepta tradiderunt, fre-
quenter solent adducere Medicinæ
et Medicorum Exempla, sine dubio
propter Analogiam & similitudi-
nem, quam Homo cuius corpus pro
objecto sibi sumserunt Medici, cum Republicâ ob-
tinet, adeò ut homo parva Respublica & vicissim.
Respublica magnus Homo non immerito dicatur.
Unde † & Plato in Politico virum Politicum censet 2.
medico esse comparandum et Aristoteles non ob-
scure in eo qui Reipublicæ præest, aliqua ex parte,
medicinæ cognitionem requirit. v. Plutarch. in Ale-
xandro M. Ph. Melanch. orat. de vitâ Aristot. tom. 2. Declam.
p. 377. Cujus rei non ignarus quondam ille Mene-
nius Agrippa, dissidium illud Romæ inter Senatum
& plebem exortum, eleganti apologo, demem-
bris

- bris in corpore humano inter se dissidentibus, feliciter composuit. Cum t̄ igitur ad sanandam ac restituendam in hoc Regno monetam, remedii loco, quibusdam adhiberi nunc placeat REDUCTIONEM quam vocant, non abs re fuerit, Medicorum, hâc in parte insistere vestigiis, existimantium, de remediis morbi, nisi prius ipso morbo, ejusque naturâ & causâ cognitâ, certi aliquid desigiri non posse, Leonh. Fuchsf. meth. medic. c. 49. Jo. Frentz in Epig. dedicat. comment. de flatib. morbum vero posse intelligi, nisi prius natura sani corporis cognita fuerit, Lev. Lemn. lib. 1. de complex. c. 5. in fin. lib. 5. Ethic. c. 1. in princ. utrumque hoc finit ut causa morbi, ipsoq;
4. morbo sublato, sanitas ægro restituitur. t̄ Proinde in hac enodandâ quæstione morbi lucis causa, duo nobis præmittenda, & explicanda esse videntur: primum, quæ sit bonæ monetæ, tanquam sani corporis natura; deinde verò, quæ sit depravatæ in Regno monetæ causa, & morbosæ hujus corporis conditio: quibus tandē subjiciemus, quæ dā remedium requiritur, ac simul quæ sit reductionis propositæ qualitas, ostendemus: ut ex iis cognosci possit, an Reductio restituendæ monetæ vim habeat, atque ita idoneus sit ejus in hoc Regno restituendæ modus, & appropriatum huic morbo monetali remedium.
5. Ad t̄ primum igitur quod attinet, moneta quidem (perinde ut crasis in corpore humano) monetæ præstat, secundum omnes gradus comparisonis, ut alia sit bona, alia melior, alia verò optima, quæ scilicet ex puro argento vel auro conficitur. t̄ Ad hanc puritatē quo propiùs accesserit, minusq; alieni metalli admixtum habuerit, vel melior, vel bona; denique

aique & mala, peior, pessima, dici poterit, quo ni-
 mirum longius à puritate recesserit. Sed ad pro-
 positæ quæstionis discussionem sufficit, eam in pri-
 mo gradu considerari, quo bona dicitur. † ut au- 7.
 tem bona vocatur à bonitate; sic bonitas in mone-
 ra duplex est, constituens duas ejus partes essentia-
 les; intrinseca videlicet & extrinseca: † Intrinseca 8.
 bonitas vocatur aliàs Pondus; extrinseca valor, *Ca-
 rol. Molinaus. tract. commercior. n. 696. Budel. de monet. lib. 1.
 c. 7. vocabulo satis noto.* † Est enim valor, publica 9.
 monetæ, per characterem impressum, designata
 æstimatio quam vulgo etiam indicaturam vocant.
 † Pondus autem, seu bonitas interna, teste Inno- 10.
 centio *in apparatu super quinque lib. Decretal. ad c. quan-
 to. de jurejur.* appellatur, ipsius argenti vel auri puri
 quantitas, quæ monetæ inest, sive respectu integræ
 cujuslibet marcæ, sive respectu particularū, in quas
 marca quælibet argenti vel auri distribuitur. † Quod 11.
 Germani copulativè *Schrot vnd Korn Budelius d. c. 7.*
 præfecti Officinarum monetaliū vulgò Pedem nun-
 cupant: quod ejus intuitu Magistri monetales qua-
 si ex præscripto, ut *Budelius ait. lib. 1. de monet. c. 18. n. 1.*
 monetas suas cudere ne latum unguem ab eo disce-
 dere debeant. Porro † bonæ monetæ hæc est Con- 12.
 ditio & natura, ut partes ejus essentielles, pondus ni-
 mirum & valor, juxta legem cujusque reipublicæ,
 debita proportionē, & sibi mutuo, & argento infe-
 cta respondeant. † Cum enim moneta inventa sit 13.
 propter commercia & contractus *l. 1. in princ. ff. de con-
 trah. empt.* ad cōservandā civilē inter homines socie-
 tatē; contractus autē dirigātur ex regulis justitiæ cō-
 mutativæ, juxta proportionem Arithmericam, *Arist.*
lib.

- lib. 5. *Ethic. cap. 4. & 5. & ibi Giphanius & Magir.*
 ut scilicet unicuique contrahentium, pro re vel ope-
 ra sua, quam alteri communicat, justum precium,
 obtingat; utique monetam oportet esse justam,
 per quam scilicet in commerciorum usu æquivalens
 quiddam, hoc est, æquè tantum revera retribuatur
 accipienti, quantum ab altero contrahentium da-
 tur. † Hoc ut fiat, necesse est, ut pondus argenti & au-
 ri, quod nummo cuilibet inest, valori ejus exactè
 respondeat. *Budæus lib. 5. de assè in edit. Basl. Episcopi An-*
no 1557. p. 246. Ita ut tantum argenti & auri vere sit
 in ipso numo, si redigatur in massam, quantum va-
 lor ei publicè impositus designati. *Accurs. & Bl. in d.*
l. 1. in princ. ff. de contrah. emt. Bart. in l. 1. C. de vet. numif-
mat. potest lib. 11. † Nam pondus argenti & auri, quod
 monetæ inest, constituit monetæ materiam, sicut
 valor per Characterem impressum designatus, ra-
 tionem habet formæ. *d. l. 1. ff. de contrah. emt. Budelius*
lib. 1. de monet. c. 16. n. 2. 3. Constat autem materiam,
 formæ semper oportere esse analogam; quia omnis
 materia secunda relationem habet ad formam.
Keckerm. lib. 4. Syst. Phys. c. 1. & necessariò determina-
ta est in certâ quantitate, ad certam & unicam for-
mam Keckerm. lib. 1. Systemat. Log. n. 16. c. 2. † Quem-
 admodum igitur per naturam impossibile est, ut
 (exempli gratia) materia muscæ recipiat formam
 elephanti; sic etiam rationi naturali consentaneum
 haud fuerit, si (verbi causâ) materiæ grossi, hoc est,
 ponderi argenti quod simplici grosso inest, impo-
 natur valor dutoonis, id est, grossi triplicis. † Et
 hæc sententia est omnium juris civilis interpretum,
 quos vulgò Legistas vocant, *Budel. d. lib. 1. de monet.*
c. 6. n. 1. à quibus tamen præfultore Innocentio, dis-
 cesse-

cesserunt Canonistæ, existimantes, pondus quidem
 argenti & auri, quod nummo cuilibet inest, valori ejus
 exactè respōdere debere, sed ita tamen ut modicum
 aliquid detrahere liceat, † quod impensis euden- 18.
 di sufficiat, & honori Principum tribuatur, quod
 proinde voce Italica, cum Latina non suppeteret,
 Signoraggium appellarūt, quam rectè ipsi viderint;
 & fortasse alio loco demonstrabitur. Sed tamen hanc
 sententiam plerique amplexi sunt, *Didacus Covarru-*
vias vet. numisma. collat. c. 7. n. 5. non quod per se juri sit
 consentanea, ut *Molinæus scribit. d. tract. commerc. n.*
805. in fin. Sed propter hominum miseriam, quā pri-
 ma illa melior sententia obtinere non possit: ideò,
 inquit, necesse est consistere in secunda, eamque
 æqui boni faceri, † Quā & in hoc regno receptā fuisse 19.
 se, experientia testatur, ut scilicet tantū pōderi mo-
 netæ defalcetur, quātum impense & Signoraggium
 importent, & his exceptis, valori pondus respōdeat:
 cui tamen † & obtentu remedii vulgò sic dicti, non- 20.
 nihil accedit.

Atque in his † duabus monetæ partibus prima 21.
 & potissima est ponderis ratio, utpote, ex quo valor
 dependet. † Nam si moneta perpetuò conserve- 22.
 tur in ponderis sui bonitate, cōservatur simul etjam
 monetæ valor, sin autem pondus aliquā sui parte
 mutetur, vel ratione ipsius mixturæ metallicæ, seu
 ligæ, vel ratione numeri particularum, in quas mar-
 ca quælibet spargitur; valorem quoq; monetæ mu-
 rari oportet, *Carol. Molinaus d. tract. commerc. num. 755.*
 † Ita quidē ut diminuto pondere novæ monetæ, seu 23.
 vernaculæ, seu peregrinæ, in usum commerciorum,
 admissæ, augentur statim ut homines id animad ver-

24. tunt, valor monetæ anterioris, nec frequentetur amplius in emptionibus ut pretium, sed incipiat rationem obtinere mercis. † Quod manifestam habet rationem, propter argentum scilicet, quod majori pondere anteriori monetæ inest, Unde consequenter Thaleri, & argenti infecti, ipsiusque Hungarici & auri pretium, *Alb. Brunus de mon. augm. & dimin. partis. 17. num. 2.* Utpote quod semper gentium consensu ac consuetudine, certâ proportionē argentum insequitur, *Bodin. lib. 6. de republica. c. 3.* augeri oportet. Neque possibile est hoc ullis editis refrænari, ut accuratè Molinæus ostendit. *d. tractat. commerc. num. 797. post Buda. lib. 3. § 5. de assē.*

25. Ex † his igitur, quænam sit bona moneta perspicuum est, ea nimirum, cujus partes essentielles, pondus scilicet & valor, seu bonitas intrinseca & extrinseca, juxta legem cujusque Reipublicæ, debita proportione, & sibi mutuo & argento infecto respondent. † Qualem & inclytus Rex Casimirus, 26. qui primus, teste Cromero *lib. 1. Polonia, p. 89.* æs & argentum ad exemplum Bohemorum, signare cœpit in hoc Regno, probavit in celebri illo statuto, quæ ad similitudinem Principis, qui unus est, unam quoque in toto Regno monetam sanxit, quæ debeat esse perpetua & bona, in valore & pondere, ut cæteris, hoc est, tam subditis, quam exteris, qui in Regno commercia exercent, tanto sit gratior & acceptior. *Herburt. Latin. verbo Moneta, §. ex quo.*

27. Etsi † autem tot annorum decursu, moneta illa Casimiriana periit, adeò ut vix ulla ejus existent vestigia; tamen ex valore aurei, quem Divus Sigis-

mun-

mundus I. Hungarico parem, primus omnium in hoc regno signavit *Cromerus d. lib. 1. d. p. 89.* (unde & nomen Hungarici accepisse videtur) cum valore anteriorum temporum collato, colligi potest, monetæ Regni pondus à pristino statu inde ad tempora Divi Sigismund. I. non mediocriter descivisse. † Sub quo 28. Remedium incommodis rei nummarie allatum fuit anno 1528. quo anno moneta Terrarum Prussiæ ad Regni monetam conformata fuit, *v. Recept. convent. statuum Terrar. Pruss. eius anni*, ita quidem, ut deinceps utrobique grossi 96. in marcâ Cracoviensi sex lotones argenti puri in se continerent; solidi 154. lotones tres; oboli 540. sesquilotonem; trigrossi 74. itemque segrossi 37. lotones 14. aureus verò in marcâ Prutenicâ continente auri puri caratias 23. & 6 grana, particulas verò 54. æstimaretur 45 grossis, Thalerus Imperialis 14. lotonibus, & duabus tribusve quartis tum constans, 30 grossis.

Ab † hac lege, proximi hujus seculi intervallo, in tantum paulatim deflexerat monetæ Regni Pondus, ut dimidiâ plus parte esset debilius quam illo tempore fuerat; valori autem Thaleri & Hungarici plus quam duplum, incerto ac vago cursu accrevisset. Itaque ne malum hoc longius serperet, placuit Ordinibus Regni, in Comitibus sub finem anni 1620. habitis, per publicam Regni constitutionem, certum Thaleris & Hungaricis definiri valorem; illis quidem septuaginta quinque grossorum, his autem 4. floranorum Polonicallium, hoc fine, ut ad eum valorem moneta Regni conveniente ponderis proportionem, cuderetur.

Quæ constitutio anno 1623. reassumta, iterumque omnium Ordinum consensu approbata fuit, Atque hic nunc est moneta Regni status, hæc debilitati corporis hujus monetæ conditio.

30. Ad † causam verò hujus debilitatis quod attinet, exploratū est, eam inde originem traxisse, quod pondus in monetâ Regni usuali, diminutum fuit, technis quorundâ hominū, præsertim exterorum, uti artis monetæ periti affirmant, & exempla Imperii, de quibus edicta & decreta ejus fidem faciunt, attestantur; qui lucri sui causâ, improbas ac varias monetarum species, diversis temporibus in hoc Regnū copiosè invexerunt: proq; iis Thaleros imperiales probæ notæ, etjam supra consuetam æstimationem conquisitos, simulque bonam Regni monetam grossorum simplicium, triplicium, sextuplicium, semigrossorū &c. exportarunt ac reformarūt, relicta in Regno improbâ illâ monetâ. Unde factum ut & bona Regni moneta periret paulatim, & Thalerorum Imperialium, ipsiusque argenti infecti, atq; aded aureorum Hungaricaliū pretium accresceret.
31. Hac † occasione Regni officinæ, partim extraneæ monetæ extirpandæ studio, partim indigenæ prorsus defecturæ metu, partim denique lucri hujus monetæ, quod exteri intercepturi videbantur, præoccupandi spe, operas & ipsæ suas istorum exemplo urgere, seque conformare cœperunt, moribus ac institutis vicinorum, ab avitâ frugalitate ad peregrinorum intemperiem, ipsorū fraude depulsæ. Cum
32. † enim novam monetam pondere anteriori parem, cudere non possent, aucto nimirum jam, uti dictum, Thaleri & argenti pretio; pondus in eâ diminuere, atque

atque ita pedem monetalem mutare coactæ sunt.
 Quo facto, crescere ulterius Thaleri & argenti pre-
 tium omnino oportuisse, ex rationibus superius ad-
 ductis patet. Atque † ita ex diminuto subinde,
 33. pondere, & aucto inde semper Thaleri & argenti
 precio, tandem ad eam tenuitatem redacta est Regni
 moneta, ut sub annum 1620. pondus dimidiâ plus
 parte esset debilius quam fuerat, valori autem Tha-
 leri, plus quam duplum accrevisset, ut paulo ante,
 dictum. Unde † constar, quod pes monetæ, tam
 34. ponderis quam singularum petiarum respectu, gra-
 viter sit luxatus, & temperamentum monetæ cor-
 ruptum, ipsaque adeo moneta debilitata: non secus
 atque in corpore humano, luxato pede, homo de-
 bilitatur, ut rectè incedere amplius non possit; item-
 que diminuto sanguine per phlegmatis redūdantiâ,
 non modo temperamentum ejus mutatur atq; cor-
 rumpitur, sed & corpus longè quam antea sit debi-
 lius. Ac † licet adhibitum remedium fuerit pu-
 35. blicâ Regni Constitutione, de quâ modo dictum, qua
 Thaleri valor sesquiduorum, & Hungarico quatuor
 florenorum Polonicalium impositus fuit; quæ Con-
 stitutio corruptum illud temperamentum tale qua-
 le in monetâ probavit ac firmavit, & luxatione istâ
 pedis monetæ quasi consolidata, eundem ad com-
 merciorum usum, quantum potuit, adoptavit; quia
 tamen post hanc Constitutionem, valoris incremen-
 tum in Thaleri & Hungarico nondum prorsus sub-
 sedit, sed utriusque pretium ab assignatâ æstimatio-
 ne, etiamnum exorbitat atque fluctuat; haud dubiū
 id signum est, vitium adhuc aliquod in pede novæ
 monetæ latere, quo Thaleri & Hungarici constitu-

tum sibi valorem in cursu observare prohibeantur; Que res occasionem videtur quibusdā præbuisse, cogitandi de novo ac solidiore aliquo remedio; quo nō tantū hoc viciū tolli, sed simul universas res monetalis in hoc Regno pristinae suae restitui posset integritati.

36. Et † quidem existimarunt, nullum convenientius remedium huic incommodo adhiberi posse, quam si Thaleri & Hungarici currens valor, uno actu reducatur ad eam, quæ ante 40. aut circiter annos fuit, æstimationem, & nova huic æstimationi conformis moneta statim cudatur, eodem argenti pondere, quo tum percussa fuit: simulq; rerum pretia reducātur ad pristinam æstimationem, & justam cum novâ monetâ proportionem.
37. Hac † enim ratione statim nos habituros in Regno bonam ac fortem monetam, ac talem, qualis illo tempore fuit: & proinde Nobilitatem, Polonam duplo plus auri & argenti, quam hæcenus, pro mercibus suis recepturam: puta pro lastâ sibilginis, centum florenis fortè venditâ, Hungaricos in specie 53. & grossos 32. Thaleros verò Imperiales 85. in specie & grossos 25. æstimat scilicet juxta pretium illius temporis, Hungarico grossis 56. Thaleri verò Imperiali grossis 35. cum præsentis valore Hungarici 4. florenorum & Thaleri 75. grossorum permanente, consecutura sit tantum 25. Hungaricos Thaleros verò 40. in specie. Viciissim † autè reductis rerū pretiis ad veterem æstimationem, & justam cum novâ fortiore monetâ proportionem, cessaturam simul rerum omnium caritatem: eò quod quisque deinceps tantum emturus sit unico (verbi causa) Hungarico, aut Thaleri, quantum annis ab hinc 40. aut circiter

citer emit, quantumque hoc tempore tot florenis, quod species istæ currenti valore expenditur, comparaverit. Itaque emptoribus, Hungaricos & Thaleros expendituris, perinde futurum ajunt, si ve Thalerum 35, si ve 75. grossis expendant, & sic de Hungarico. Sed † ut Medici in curatione morborum, 39. non temere quid pro quo, ut dicitur, remedii loco adhibent, sed prius remediorum naturam & requisita diligenter expédere solent, numquid ægro conducant; sic & in curandis Reipublicæ malis, videndum in primis, numquid deceat, ac Reipublicæ conferat, ipsique malo, cui medica debet adferri manus, sit accomodatum. Quod in hac etiam parte nobis incumbere videtur, ut remediorum conditiones & requisita quædam huc spectantia, ipsiusq; reductionis propositæ qualitatem in vestigemus, unde liquere possit, an illa præsentis malo monetali conveniat, ac restituendæ monetæ Regni idoneum sit remediũ: quod in explicandâ quæstione propositâ tertio loco à nobis constitutum fuit inquirere. Sunt † autem inter alia, quæ nobis hîc consideranda veniunt, bonorum remediorum hæc requisita: primum ut sint naturæ consentanea; alterum ut sint salutaria atq; salubria; præterea, ut ne sint jure prohibita: denique, ut ne repugnent experientiæ. 40.

In primis in remediis requiritur, ut † naturæ sint 41. consentanea, non verò contraria: adeoque in omni officio Medici considerandum est, ut naturæ cõvenienter operetur. *Leonhard. Fuchs meth. medic. c. 41.* Quod & Cicero in officiis vitæ civilis monet, *lib. 1. Offic. §. officium autem.* ut eam ineamus viam, quæ ducit ad convenientiam conservationemque naturæ: quam

42. quam si sequemur Ducem, inquit, nunquam aberrabimus. Compertum est autem † ut magnus quidam Medicinæ autor scribit *Pet. Severin. in idea Medic. Philosoph. c. 13.* Subitas mutationes & præcípites actiones, naturæ invisas esse: paulatim opus aggreditur, & securitatem magis quam celeritatem amat. De quo & Chymici, naturæ sagaces ministri & scrutatores, diligenter monent, in opere Chymico non esse festinandum, sed naturam imitandam esse, quæ suum habet notum & tempus determinatum *Geber. in lib. investigat. magist. Morien. de transmutat. metall.* & facit suam operationem paulativè. *Autor Rosar. Philosoph.* Quin & ipse Medicorum Princeps Hippocrates *Aphor. 52. sect. 2.* plurimum inquit, & repentinè corpus movere, periculosum, omneque nimium naturæ inimicum, quod verò paulatim fit, tutum. Et Galenus *lib. 5. de tuenda sanitate c. 8. & lib. 6. c. 3. quem refert Leonh. Fuchs. meth. medicin. c. 24.* appositè ad præsentem casum, docet, si quis temperamentum mutare, ac vertere in melius studet, sensim ac per otium id fieri citra noxam. † Jam verò quid magis aut repentinum ac subitum, aut nimium, eoque naturæ minus consentaneum, sed contrarium, proinde periculosum magis dici potest, quam si Thaleri & Hungarici in tantum auctus & currens valor, uno actu ad æstimationem tam exilem, hoc est Thalerus à 75. grossis ad grossos 35. & Hungaricus à florenis 4. ad 56. grossos dejiciatur: ut ex sequentibus clarius patebit, & analogia Medicæ artis ostendet. Si quis enim ex humano corpore, non dico morbo & languente, sed etjam valentissimo dimidium Spiritus vitalis, ut ita dicam (quia spiritus per se non.
- reci-

recipit Divisionem) repente & uno actu educere conetur, quis non periculosum hoc esse judicet, ac cum vitæ discrimine conjunctum?

Alterum † boni medicamenti requisitum, 44. 2.
est, ut sit salubre, hoc est, ut morbi causam, ipsumque morbum tollat, non verò augeat, proinde ægrum sanitati restituat, non perdat. *Hippocrat. aphor. 2.2. sect. 2. & Franc. Vales. ibid. in commentar. Galen. lib. 7. meth. meden. cap. 12.* Diximus † autem 45.
superius, causam hujus morbi monetalis fuisse lucristudium, & cudendi, seu ut ita dicā, monetæ dī cacoëthes: quod ab exteris, mediante adulterinā monetæ, in vectū, operas officinarū Regni ad æmulationē provocavit. Quod certè † hac reductione non minuetur, 46.
sed augetur: uti quæ novam subministratura est questui materiā, ad eas angustias nunc propemodū redacta, ut propter imensum argenti pretium, nimisq; monetæ Regni tenuitatem, intendi amplius comode non posse videatur; per hanc autem reductionē, novas vires, procul omni dubio sit acquisiturus. Cū enim † novam monetam, quæ cudi debet, pro more 47.
officinarū monetarum, fundari oporteat in valore Thaleri Imperialis & argenti infecti pretio; necesse est, ut tenuior ac deterior fiat ipso Thalerō; siquidē Magistri monetales in subducendā monetæ cudendæ ratione, primo loco ponunt argenti pretium, in eoque opus suum fundant; secundo computant Signoraggiū; tertio impensas monetales & alia quæ impensis adjiciunt: postremo remedium, quod vocant; eaque omnia ponderi, seu intrinsecæ bonitati detrahunt. Itaque necesse est, ut moneta fiat ipso Thalerō, tanto deterior, 48.
C quan-

- quanto plus ei istarum rerum nomine decedit. Unde
48. de valorem † Thaleri, & per consequens ipsius argenti in festi pretium, post hanc ad 35. grossos reductionem, statim augeri, & pedem monetalem rursum, toties quoties id continget, semper de novo debilitari, pro modo quæstus oportebit, ut supra
49. est demonstratum. Neque † cessabunt Camse-res, & nummularii segregatores, ac resolutores nummorum, à prioribus ac consuetis monetarum aucupiiis, quin majore conatu, novam fortio-rem, monetam, ac ponderosiores ejus species, ipsosque Thaleros Imperiales, persequantur, & in officinas monetales importent. Atque ita redibit labor
50. actus in orbem. Moderna † verò debili-ora moneta, per hanc reductionem contemptui omnium exposita, inutilis reddetur commerciis, venditoribus semper novam fortio-rem, aut Tháleros & Hungaricos expetituris, rejecturisque viliorem; ut in Germaniâ nuper accidit, adeoque in hoc Re-
51. gno ipso Ottonibus Silesiacis contigit. Unde † ipsam tandem, cum incredibili omnium Regni incolarum intertrimento, usu commerciorum exidere, atque ita prorsus annihilari, eoque angustiae nedige necesse est, ut vel Regno emigrare, & exterorum Argii rocopiorum libidini sese dedere, vel genitrici suæ jugulum præbere cogatur: quæ sobolem suam monetalem, numerato pro eâ possessoribus quam minimo fas erit pretio, in catinum adiget, ac paula-
52. tim universam extirpabit. Itaque † hac reductione neque causa morbi, neque ipse morbus auferretur, eoque nec moneta Regni restitueretur. Est
53. † enim restituere, ut J Ceti docent *Alciatus ad l. resti-tuere.*

tuere, 75 ff. de V. S. in pristinū statum reponere, ac retro statuere, id est, in eū casum rem constituere, in quem fuisset, si nihil adversus quod facienda esset restitutio, evenisset. Hoc enim verbum in jure etiam ad facta pertinet, *Alciat. ad d. l. restituere*, eamque vim habet, ut non solum opus factum restituendum, sed etiam omne damnum datum resarciendum sit. *Alciatus in l. cum prator, 81. ff. eod.* Quod † hac re- 54.
ductione non modo non fit, sed damnum etiam duplicatur, ac quod reliquum adhuc habet monetae vigoris, adimitur. Cum enim, ut supra dictum, duæ sint monetæ partes essentielles, pondus & valor; hætenus plus dimidium ponderis intercidit; nunc per hanc reductionem plus quam dimidium, valoris perit, imò universa in Regno hætenus percussa moneta, ut paulò ante ostensum, internecioni traditur, ac pes monetæ, cujus luxatio per Regni constitutionem, ceu quoddam emplastrum ac ligamen, consolidata ac firmata, callum quoddam jam obduxit, non restituitur pristinae integritati, neque adeò ad memoratæ constitutionis normam accomodatur, sed frangitur, & tanquam inutilis à corpore monetali reseratur & abjicitur; Quod cum altero boni medicaminis requisito, superiùs adducto, manifestè pugnat, ac cum celebri illo, tot seculorum memoriâ probat, Periandri Regis ad filium monito; Ne malum medicaretur malo *Herodot. lib. 3.* In quod sanctus quidem ille Rex olim impexit, qui post raptam alterius conjugem, ut erratum corrigeret, & occultaret, curavit interfici maritum. 2. *seni. 11.* Cujusmodi remedia sapientes omnium temporum improbarunt *Thucydid. lib. 5.*

Plutarch. lib. An seni sit ger. Resp. varior. tom. 2. circa fin.
Siquidem hoc modo mala duplicantur Ph. Melanctib.
Postill. Dom. 15. p. Trin. ut fieri solet in morbis, quæ in-
ceptâ curatione fiunt deteriores, juxta illud Poëta:

*Curando fieri quadam pejora videmus
 Vulnera, qua melius non tetigisse fuit.*

55. Similiter † & hæc reductio duplicabit malum monetale, rei; publicæ & privatæ dolorem, cruciatum atque calamitatem afferet intolerabilem, ipsoque morbo, de cujus curatione agitur longè gravio-rem; tum propter ingens & irreparabile damnum., *Budel. lib. 1. de monet. c. 16. n. 12.* quod inde redundabit in omnes cujuscunq; status, maximè verò pauperes, & mediocris fortunæ homines, qui potissimam, ac penè omnem substantiam suam inde amittent, & in extremas tandem egestatis ac famis redigentur angustias. *Molin. tract. commercior. num. 793.* tum † propter magnam confusionem, *Budel. d. c. 16. n. 8.* ac frudes in commerciis & contractibus, contra regulam justitiæ commutativæ, de qua supra dictum. Unde porro †
57. jurgia, rixas, turbas ac lites infinitas oriri necesse est, ut historiæ & Jurisconsultorum scripta testantur: quas prudentes omnium temporum Legislatores summo studio præcavendas, imò & amputandas esse censuerunt, *l. 2. §. 8. & 9. C. de jurejuarn. propt. calum. dand. l. properandum. 13. in princ. & §. 2. l. apertissimi 16. C. de judic. l. 3. C. de fruct. & lit. expens. ut in Republica conservetur concordia.*
- 3 58. Tercium † quod à nobis propositum remedium requisitum hoc erat, ut ne sit jure prohibitum; quale est venenum malum, quod non modo jure prohibitum est dare pro medicamento, *l. qua*

l. quā actione 7. §. celsus. ff. ad l. aquil. Sed etiam vendere; ita ut veneni nulla contrahatur emtio, nisi tale sit, quod alterius adjectione materię, usui nobis esse possit. *l. quod sapē, 35. §. veneni ff. de contrah. emt.* Jam verò † jure prohibitam hanc esse reductionem, tribus ex causis manifestè satis constat. Primo, quod cum duplex in moneta bonitas sit, intrinseca extrinseca in valore impositio consistens, ut supra dictum, in utraq̃ue sibi aliquid utrique acquirit, qui monetam acquirit. Quod autem quis rectè & legitimè acquisitum habet, & possidet, id ei invito, sine ipsius factō, adimi jure non potest, siue in totum, siue in parte. *l. 2. ff. de his qui sui vel alien. jur. sunt. §. 2. inst. eod. l. solvendo. ff. de negot. gest. §. juris Inst. de just. & jur. l. id quod nostrum. ff. de reg. jur.* Adimitur autem ei per hanc reductionem extrinsecę bonitatis pars tanta, quanta per reductionem valori currenti detrahitur, quod jura divina & humana prohibent. Deinde † valor publicā legis autoritate impositus, & populi consensu receptus, est quędam testificatio veritatis & justitię ipsius monetę, *Molin. d. tract. commerc. n. 793.* ipsa que lex characterem impressum approbans, & valorem ejus definiens, instar est sigilli, quod chartę seu diplomati apponitur, cujus fidem omnes sequuntur, *Molinaus d. n. 793.* Reprobato igitur valore, populi consensu recepto, publica que lege prius approbato reprobatur & in fringitur publicum quasi sigillum, in detrimentum eorum, qui publicam fidem sequuti sunt, *Molinaus d. num. 793.* quod nullo jure fieri potest. Postremo † cum nummus omnia meriatur, & sit generalis omnium mensura,

59.

60.

61.

jure gētium introducta, non solū quoad pondus, sed etiam quoad valorem; ideò reprobato valore, publica lege, populiq; consensu prius approbato, mutatur generalis omnium mensura: quod omnia jura tam divina, quam humana damnant; *ut ex Thoma Aquinata refert & cōfirmat Molinaus d. n. 793.* & addit non sine stomacho: Omnium fraudationum & cauponationum monetæ, nulla retrior & execrabilior est, quam cum pecunia semel probata & expensa, in totum vel in parte reprobatur in cursu seu indicatura. Tunc enim non solum publica fides & mensura abruptitur, sed etiam furtum manifestum, non in unum aut alterum, sed in omnes committitur. Idque in regno Franciæ † perpetratum fuisse, & ipse deplorat, & Budæum id meritò tanquam improbum καπηλῆιον, & sceleratissimum inventum, execrari scribit *lib. 5. de asse p. 255.* præsertim cum, hac arte anno 1537. circiter decem millia pauperum, in Armoricis & vicinis Regionibus, famenecata fuisse asserat. Quis neget igitur, venenatum hoc esse medicamentum, imò venenum longè pessimum, quod tot hominum millia absorbuerit? quis dubitet omni jure prohibitum, ac tale quod in usum admitti nullo pacto debeat?

62.

4 63. Postremum † idonei remedii requisitum nobis erat, ut non repugnet experientiæ: cujus in re medica, tanta est autoritas, ut ab ea Medicinam cœpisse, historicorum antiquissimus testetur *Herodotus lib. 1. Plutarch. lib. de occultè vivendo var. tom. 2. & ipsi Medici non cant inficias Leonhard. Fuchsf. meth. medic. c. 4. in princ. & fin.* eoq̃ue Medicorum nemo ei facillè obloquatur. Testatur autem Budelius *lib. 1.*

de mo-

de monetis c. 16. n. 12. Clarissimus Jurisconsultus, & monetarum olim in certis Germaniæ partibus præfectus, reductiones ab initio, & ante multa secula, tentatas ac moras, nullo unquam tempore foelicem optatumq; exitum esse consequutas. Itaq; etsi ordines Imperii quoque de reductione non parum sollicitos fuisse scribit, ipse tamen ad experientiam, quâ millies edocti fuerint, provocat, ac suadet, ut potius in currenti ac usitato valore, in quo diu multumque constitit, conservetur ac toleretur pecunia, quam ut ad pestiferum reductionis venenum, uti vocat, recurratur: præsertim cum ab eo tempore, quo pecunia in usu esse, cœpit, semper ferè ejus valor extrinsecus creverit, rarissime verò diminutus sit. *d. c. 16. n. 8.* Quod † & in hujus Regni moneta observavit Cromerus *lib. 1. Polonia, p. 89.* Quantæ confusiones etiam, proximis hisce aliquot annis, in vicinis Germaniæ provinciis, inde extiterint, notius est, quam ut longiore explicatione egeat. Ex his igitur luce meridiana clariùs apparet, Reductionem propositam cum requisitis bonorum remedium è diametro pugnare; proinde nec restituentæ monetæ facultatem, quam fronte promittit, obtinere. Sed objiciunt † hic nobis reductionis autores alteram consilii sui partem, de reducendis pariter rerum pretiis: quam non solum rerum, omnium caritati, sed velut alexipharmacum,, omnibus etiam venenatis qualitatibus, in isto reductionis monetæ remedio latentibus, opponunt: quas hac ratione innoxias, ipsamque proinde reductionem salutarem ac opportunam fore, aliis diversum sentientibus, persuadere conantur; non se-

64.

65.

cus

- cus ac venenum adjectione alterius materiæ mitigatur ac corrigitur, ut nocendi naturam deponat, & usui humano servire possit, eoque ex illicito fiat licitum: ut supra in tertio remediorum requisito attingimus. Quæ tamen objectio alicujus fortassis momenti foret, si pecuniæ, & rerum æstimationis paratio, esset; & caritas rerum à solâ monetæ alteratione, per diminutionem ponderis, & intensiorem valoris ejus, proveniret. Sic enim videri posset, depresso valore Thaleri, & Hungarici, auctoq; statim, pondere novæ monetæ, haud difficilem fore depressionem pretiorum in rebus omnibus, ac proinde caritati rerum hoc modo prospectum iri. Sed primum
66. † in his duabus maxima est dissimilitudo atque disparitas. Pecuniæ namque ut jurisconsulti docent, perpetua est æstimatio, & una atque eadem ubique potestas, *l. 1. in princ. ff. de contrah. empt. l. fin. C. de vet. numismat. potest. lib. 11. rerum autem aliarum, & fructuum imprimis, æstimatio variabilis atque fluxa est: tum propter varietatem locorum & temporum, tum, propter proventus incertitudinem l. ideò. 3. ff. de eo quod certo loco. l. pretia, 63. §. ult. ff. ad l. falcidiam.*
68. Deinde † pecuniæ pretium verum ac justum lege publica statui potest, atque adeò debet, *d. l. 1. in princ. verb. publica ff. de contrah. emt.* pretium autem cujusque rei justum atque verum definiri à lege non potest, propter dictam ac temporum varietatem, proventuumque incertitudinem, *d. l. pretia. d. §. ult. & d. l. ideò.* Et ideò in annonâ, iisque quæ ad victum pertinent, in quibus pretia, maximè propter pauperes, ac tenuioris fortunæ homines, omninò constitui oportet, *l. annonam §. ff. de extraordinar. crim. l. 2. ff.*

l. 2. ff. de lege Jul. de annon. l. 1. C. de Episcop. audient. c. 1. Extr. de emt. & vend. And. Dinner. de iusto rer. pret. definiendo quæst. 4. certis locorum Magistratibus, eorumq; annuæ curæ id committitur. Sicut olim jure civili, Romæ & Constantinopoli. Præfectis Urbi, l. 1. §. cura carnis. ff. de off. præf. urbis. l. 1. C. de frument. urb. Constantinopol. lib. 11. Dinner. de iust. rer. pret. q. 3. postmodum etiam jure tam civili quam Canonico Episcopis d. l. 1. C. de episcopali audient. d. c. 1. Extr. de emt. & vendit. jure feudali, ex Cōstitutione Frederici I. Imperatoris, comitib. Provinciarum lib. 2. Feud. tit. 27. de pace tenend. & ejus violatorib. §. post natalem 4. Dinner. d. q. 4. tandem etiam Civitatibus, Br. in l. nemo, 9. n. 2. C. de judæis & cælicol. Mynsing. cent. 5. obs. 26. quot & alios allegat. Dinnerus d. 9. 3. n. 3. cui & jus Culmenſe adſtipulatur lib. 1. c. 10. In reliquis autē rebus omnibus potestari contrahentium permittitur pretia rebus statuere, qui vel ex comuni hominum æstimatione, quā scilicet res vendi atq; comparari communiter solent, pretium inveniunt; q; proinde in jure pretium verum ac justum dicitur l. si quis uxori. 52. §. si statu liber. 29. ff. de furis l. 2. §. portio. ff. de leg. Rhod. de iust. l. filiusfam. 114 §. si quid alicui. 5. ff. de legat. 1. l. mortis. 18. §. ult. ff. de mort. caus. donat. l. si res. 12. §. 1. ff. de jure dotium. vel speciali licitatione definiunt, quod inde pretium conventum appellatur, eò quod voluntate contrahentium statuitur, l. si voluntate, 8. C. de rescindenda venditione. In quo naturaliter, † hoc est jure gentium (propter emptionis & venditionis scilicet necessitatem, atque utilitatem, Dinner. de iusto rerum pret. definiend. quæst. 1. §. rectè igitur.) concessum est contrahentibus, se circumvenire atque circumscribere, ita ut liceat, quod minoris est, plus vendere, & quod plus est, mi-

noris emere, l. in causa, 16. §. idem Pomponius, 4. l. item §. §. ult. ff. locat. conduct. dummodo absit dolus, l. si dolo, 5. ff. de rescindend. vendit. l. 3. in fin. ff. pro socio l. tenetur. 6. §. ult. ff. de act. emt. & vendit. nec dimidiam justipretii partem excedat circumscriptio, l. 2. C. de rescindend. vendit. Quod pretium pro justo etiam habetur, & in dubio tale præsumitur, donec contrarium probetur, Roland. à Valle, conf. 64. n. 18. & seqq. vol. 4. quem refert Dinner. de just. rer. pret. definient. q. 2. in fin. Sin autem de eo lis aliqua oriatur inter eos qui contraxerunt, in arbitrium judicis id refertur, qui pro ratione loci & temporis, controversiam dirimat, l. 3. ff.

70. de eo quod certo loco. Denique † pecuniæ æstimatione universalis est, omnes in universum res concernens atq; afficiens, tam parvas quàm magnas, mobiles & imobiles, seu dominatas, seu peregrè advectas, pretiosas & viles; rerum autem pretia non quarumlibet jure constitui possunt aut debent, sed tantummodo annonæ, & earum quæ ad vitæ sustentationem necessariæ sunt, ut paulò antedictum, latè Dinner. de just. rer. pret. q. 4. §. qui enim. & §§. 2. seqq. Quare
71. † cum tanta sit inter æstimationem pecuniæ, & aliarum rerum dissimilitudo atque disparitas, non potest sanè à reductione monetæ ad reductionem pretiorum in aliis rebus, tanquam à simili, argumentum duci, Nicolaus Everhardus in top. legal. loco à simili n. 3. & 7. & 11. in fin. Sed potius cum inter se disparatæ res sint, locum hic habet, quod JCCI tradunt; separatorum separatam esse rationem & jus. Et, ex separati non inferri de uno ad aliud. Bartol. in l. fin. ff. de calumniat. Everhard. loco à separatis. Jam verò
72. etiam † caritatis rerum non sola causa est alteratio

tio monetæ, ut paulò antè dicere cœpimus, sed oritur illa etiam præterea ex penuriâ rerum necessariarum: itemque ex abundantia auri & argenti: utpote quo res omnes in quorumque loco æstimantur & appreciantur. De quo Plutarchus in *Æmilio Paulo*, & Plinius *lib. 33. c. 3.* fidem faciunt, asserentes, Paulum Æmilium, subactò Macedoniæ Regno, tantum, auri & argenti Romam attulisse, ut populus à solutione tributorum liberaretur, & pretia agrorum, duabus tertiis statim augerentur. Quibus & Suetonis adstipulatur in *Octaviano Augusto*, qui refert, Augustū Imperatorem, tantum divitiarum ex Ægypto apportasse, ut usuræ minuerentur, & pretia agrorum longè majora fierent, quam fuissent antè, non utiq; propter penuriam agrorum, qui neque crescunt, neque diminuuntur, sed propter auri & argenti abundantiam, quæ contemptum ejusdem ac vilitatem, peperit, exorta est caritas rerum æstimatarum, ut Bodinus ostendit, in *tract. de augment. & decrement. aur. & argent. §. præcipua causa.* Qui similiter ex historia Indica refert, in *d. tract. §. incredibile*, in Peruana, post subactam illam Provinciam, caligas panneas trecentis ducatis emtas fuisse, chlamydem mille ducatis, equum quatuor vel quinque millibus, mensuram seu pocale vini ducentis ducatis, propter summam scilicet auri & argenti in istâ regione abundantiam; unde plus quam centum milliones auri, & bis tantundem argenti, aliquot haud multorum annorum spatio, in provincias Europæ, allatum fuisse scribit. Penuria verò, eodem † Bodino teste, *d. tract. de augm.* 73. *et decrem. aur. & arg. §. tertia et §. altera*, contingit vel propter nimiam rerum aversionem, vel propter

impedimenta, rerum necessariorum importationi obstantia, ut sunt vectigalium immodicæ & morosæ exactiones; vel denique propter nimiam absumptionem seu corruptionem ac dissipationem rerum, quibus ad usum vitæ communis indigamus.

74. Quid verò adversus hæc omnia præsidii inobsad-ferre poterit pretiorum tantopere commendata reductio? Primum enim † nulla reductio pretiorum lege aliquâ universali fieri poterit, sed tantû speciali ordinatione Magistratus cujusque loci, nec nisi in iis rebus, quarum pretia constitui possunt, ut in annonâ publicè venali, & iis quæ ad victum pertinent, ubi supra demonstratum est: quæ † sane exigua rerum omnium, pecuniâ æstimatarum, est portio, ad reliquas non pertinet, nec in iis vel operari quicquâ, vel cessare circumventio poterit, jure gentium permessa, dum suis se in jure descriptis limitibus contineat, ut supra explicatum.

75. Quantum igitur momenti tantillum hoc adferet, collatum ad universale detrimentû illud, damnumque ingens, quod ex reductione monetæ in universos & singulos, cujuscunque status & ordinis homines redundabit? Ne dicatur quàm difficilis & perplexa vel istorum pretiorum futura sit executio.
76. Deinde † in tollendis caritatis rerum causis, & imprimis ad evitandam in hoc regno rerum necessariorum penuriam, quidnam quæso, contra rerum ex hoc Regno aversionem efficere poterit hæc pretiorum reductio? Si quidem relinqui oportebit universæ Nobilitati liberam proventuum suorum omnium, quantocunque pretio venditionem, ac consequenter etiam civibus memoratas merces

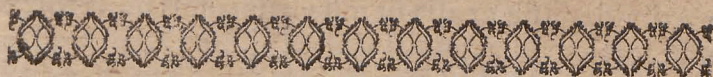
ees emturis, ac vi privilegiorum suorum, liberā mercium gaudenribus evectione. Quæ tamen unā cum pretio, legem accipit non à Regni Constitutionibus, nec ab eumentium aut vendentium arbitrio, sed à sola exterarum Nationum indigentia, Regionumque vel harum, vel illarum sterilitatibus, aut secundis fructibus: ut experimenta, commerciorum hujus Regni testantur. Eademque † rerum peregrè huc advectarum est ratio; 77. quarum omnium pretia, communi gentium inter se negotiantium æstimatione, vel majora, vel minora fiunt, pro cujusque gentis indigentia, proveniuntque libertate. Impedimenta verò importationi rerum & obstantia, in vestigalium putata, exactionibus, non amovebuntur per hanc reductionum, sed cumulabuntur potiùs: eò quod mercatores, necessarias res importaturi, vestigalia, reliquaque exactionum onera, in nova fortiore moneta dependere, hoc est, pro simplo, duplum luere cogentur. Denique † prodigendi & 78. absumendi cupiditatem in rebus ad usum vitæ necessariis, non minuet hæc pretiorum reductio, sed mirificè potius augebit, omnibus scilicet in hanc spem erectis, dimidio minoris se nunc res omnes quam antea, comparaturos. Præterquam quod huic prodigalitati, non pretiorum reductionem, sed leges potius sumptuarias, imò Magnatum, atque adeò ipsorum Principum exempla, mederi oporteat, Bodino teste *d. tractat. de augm. & decrement. aur. & argent. §. quarta, §. edicta.* Postremo divites in Regno, † qui auro & argento abundant, hac reductione pretiorū etiā cōfirmati, minus 79. sibi

80. sibi quam antea, legem imponi patientur, quin (ut Cicero ait) quanti quanti benè se emturos putent, quod necesse est, *lib. 12. ad Attic. epist. 24.* Constat igitur ex his omnibus, pretiorum reductionem, pestiferas, reductionis monetæ qualitates haud corrigere, nec avertendis malis atque incommodis ex eâ manantibus, per aliquod subsidium posse adferre, nedum ut damnum illud, quod hætenus ex diminutione ponderis passi sunt omnes vel in minimo resarciat; proinde merum esse prætextum, quod ad persuadendam monetæ reductionem, de reducendis pariter rerum pretiis, tam speciosè obtenditur. Quare meritò ac jure concludimus, propositam aurei & Thaleri reductionem, cum vim ac proprietatem salutaris remedii nullam in se habeat, sed naturæ sic inimica, monetæ laboranti funesta, Reipublicæ calamitosa, jure tam divino quam humano prohibita, ipsi denique experientiæ, rerum Magistræ contraria; ideò non esse idoneum monetæ hujus regni restituendæ modum, sed tanquam venenum Reipublicæ, reique monetariæ pessimum, meritò fugiendam.

ὅτι ἐκεῖ ἐστὶν ἡ ἀνάγκη.

F I N I S.

SEQUI.

SEQUITUR

RESOLUTIO

QVÆSTIONIS
DEREDUCTIONE MO-
NETALI,

Autore

B. L. J. V. D.

D. D.

DIVINO invocato auxilio, ad rem ipsam accedo, statumque controversiæ hac quæstione contineri posse puto: *An dato, quod in aliquo Regno fuerit fortissima ligæ moneta, illâ verò tractu temporis paulatim à pristina ligâ recedente, & in levio rem vel levissimam vergente ligam, Reduction monetæ tunc sit idoneus monetæ illius Regni restituenda modus?* Autor Anonymus in præcedenti tractatu hoc ipsum negat & asserit, Reductionem monetalem non esse idoneum monetæ istius Regni restituenda modus: Ego sentio contrarium & affirmo, Reductionem monetalem esse unicum modum monetæ illius Regni restituenda. Et nequa hic oriatur dubitatio, quid Ligæ, quid Reductionis nomine veniat, sciendum est, pro varietate negotii, Ligam variè di-

riè dividi posse, ut alia sit justa, alia injusta; alia fortis, alia fortior; alia tenuis, alia tenuissima, &c. Hoc tamen ante omnia observandum esse duco, quod Ligam hoc loco dico, qualitatem illam intensam materiæ metallaris, quæ per habitudinem quandam, relativam sive mutuam additamenti & nuclei, ex eorundem mixturâ artificiali orta, naturaliter atq; inseparabiliter per puritatis gradus analogicè in nummi corpore unita est. Additamentum verò dico metallum vilius in materiâ monetali Nucleo additum. Nucleum appello materiæ monetalis in nummi corpore illam partem, quâ nummus in summâ metalli puritate consistit. Triplex proinde hinc oriri potest Lige genus; Fortissima, Tenuior, & Tenuissima. Primi generis *Fortissima* hinc Liga dicitur, quando nummus habet multum nuclei, & paucissimum additamenti. Secundi generis *Levior* vel *tenuior* Liga est, quando nucleus decrescit, & additamentum crescit: quando item nummus tantum habet additamenti, quâ tum nuclei. Terti generis *Tenuissima* vel *levissima* Liga est, quando numus multum habet additamenti, & paucissimum nuclei. Illud autem ipsum quod in nummo in specie Ligam vocavi, pari ratione in Marchâ quando materia metallaris ad monetandum componitur Pedem monetalem appellare artifices monetales, ex iis qui rei hujus noticiam apud Viros Principes profitebantur, didici, quamvis me non lateat, quod monetariorum vulgus hæc non ita exactè sapius distinguant. Idem ergo quod in Liga nummi, id & in compositione circa Pedem, habito scilicet respectu differentiae ad Nummum & Marcham obtinere potest, ut etiam,

ali-

aliquot genera Pedis, & iis quibus ita placuerit, tot, quot Ligæ fingi possint: Verum in præsentī differtatione doctrinæ commodioris gratiâ Ligam, ejusque assignata genera retineamus. Reductionem proinde, (quæ tamen exactè loquendo ut genus & species, & sic aliquot nominibus differt à Devaluatione & Valuatione, uti ex inferius dicendis apparebit, secus ac vulgo vulgus Dd. sentiunt) quod attinet, illa erit ordinatio Magistratus publica, quâ monetariis jubet, ut tertium genus Ligæ ad secundum reducant, vel secundum ad primum: Hoc est, ut Nucleum in tertio genere, conforment ei qui est in primo vel secundo, & additamentum tertii generis pari modo conforment ei, quod est in primo vel in secundo. Ratione Valoris impositicii verò est tantummodo imminutio terminorum quantitativorum sive numerabilium, quibus grossiores monete æstimantur: quâ ratione non multum à Devaluatione distat, uti sciunt omnes.

Quibus ita præmissis nemo faciliè negabit, nec arbitror hoc etiam Autorem Anonymum negare posse; Reductionem scilicet esse restituendæ monete mutatæ modum: quæstio itaque saltem, in eo versatur unico puncto, an Reductio sit *IDONEUS* modus? Autor hoc negat. Ego contra affirmo: Et Reductionem esse modum unicum, eumque planè idoneum restituendæ monete corruptæ sive mutatæ, probo per textum in cap. quanto *Extr. de jurejurando*, l. 2. ibi pro imminutione solidi. *C. de veter. numismat. potest.* accedunt *Recessus Imperii de Anno 1571. §. sintemahl aber / & §. sequent. argum. Recess. 1576. §. Dieweil aber neben andern verhinderungen / §.*

Ferners als auch dissimilis. R. A. de Anno 1582. §. Demnach
gemeinen Ständen / & §§. seqq. arg. Recessus de Anno
1500. sub titulo folget weiter im Abschied / vers. Vnnd
hat vns der trügliche Fall der Münz. R. A. 1559. §. Als denn
auch viel Jahr / Münz proclama. 1571. vers. Wiewol
nun mehr 1. vers. So hat sich doch / 4. vers. Diweil denn /
6. vers. Vnnd derowegen / 9. Quibus textibus meam
sententiam satis munitam quia scio, idcirco ratio-
nes hoc loco cumulare supersedeo, & ad Autoris
fundamenta ponderanda accessum facio; Illa au-
tem firma esse, vix ac ne vix quidem judico, proin-
de iis confutatis, superstructa negativa necessario
per sese corruct.

Principiò argumentum à simili & à Medicis
corporeque humano ductum, & quod per totam
orationem spargitur, nemo non videt, admodum
debile esse; cui enim non notum est, argumentum
à simili in jure nostro ut plurimum admodum in-
firmum esse, nec ita validè stringere? rei huic qui
fidem habere non vult, is perpendat *l. inter stupu-*
lantem, §. sacram. ff. de Verbor. Obligat. l. Julianus scribit,
ff. de jure dotium, l. senatus censuit, §. fin. ff. de mort. caus.
donation. l. 1. §. cum pradium pignori. ff. de pignoribus. l. si
pupillus alterum. ff. de administrat. tutor. l. penult. ff. de
except. rei judicat. l. vulgaris est questio, in princ. ff. de
furtis. Uti quoque omnes Philosophi docent,
omne simile esse quoque aliquo modo dissimile,
omne simile claudicare quatuor pedibus, similia
languidè admodum probare; in accurato do-
cendi genere demonstrationes & firmissimas pro-
bationes esse adhibendas, & à similitudinibus
absti-

abstinendum. *Thomas Sagittarius, centur. 4. dec. 2. axiomat. logic. 1. & seqq. Conradus Dietericus libr. 1. Dialectic. cap. 24.* Verum Autorem excusabimus ipsi, qui tantummodo simili illo, ob Methodi perspicuitatem usus est, sic enim suum torum Discursum atque tractationem disponit, ut Quæstionem dividat in quatuor membra: In Primo tractat, Quæ sit bonæ monetæ natura; in Secundo, quæ sit depravatæ monetæ causa: in Tertio, quæ requirantur ad depravatam monetam curandam; & in Quarto, quæ sit reductionis monetæ qualitas; quibus conjunctis concludi posse putat infallibiliter Reductionem non esse idoneum modum.

Ad hæc quatuor membra necesse nunc est ut respondeam, & sic ad rem ipsam, non ad argumentum à simili, à Medicis sumtum.

Nihil enim vel parum refert, quo pacto hoc loco membra quæstionis collocentur, modo res ipsas teneamus. De his autem membris in genere dico, & firmissimè sentio, in illis insufficienter hæc, quæ ad hanc controversiam spectant, enumerari, & sic argumentum duci ab Autore Anonymo, ab insufficienti enumeratione essentialium. Cum ergò argumentum ab enumeratione insufficienti secundum omnium Logicorum tradita non procedat, ego (absque tamen aliorum aliter sentientium Authoritatis præjudicio) concludo, ex his quatuor membris, uti ab Autore in scenam producuntur & enumerantur colligi nequaquam posse, Reductionem non esse idoneum modum.

Quæ ut clariora & manifestiora fiant, singulos paragraphos, quibus vis conclusionis inhaerere videtur, perlustremus, & quid in iis insufficienter enumeratum sit, annotemus.

*Ad I. ad primum igitur, sub, num. s. & I.
ad hanc puritatem, 6.
sequent.*

Monetam monetæ præstare dicit Autor, ut alia sit bona, alia melior, alia optima. Optimam dicit, quæ ex puro argento vel auro conficitur. Bonam, quæ ab hac puritate recedit, & alieni metalli aliquid habet admixtum. Meliorem quæ propius ad puritatem accedit, minusq; metalli habet admixtum. Pejorem quæ longius à puritate recedit, plusq; metalli habet admixtum, &c. & tandem subjicit, quòd in hujus quæstionis discussione sufficiat, eam in primo gradu considerari, quo bona dicitur.

Ad hæc omnia hæc velim notes, benevole Lector, definitiones illas. Bonæ, Melioris, Optimæ, & pejoris, &c. monetæ, me quidem non improbare, verùm in eo latet anguis in herba, quod putat Autor sufficiens esse in hujus quæstionis discussione monetam considerare, ejusque naturam, eo in gradu quo ille Bonam definiit: hoc enim ex fundamento infinitos errores pullulare necesse est, cùm is monetæ gradus neque essentiâ neque antiquitate monetæ, monetæ primus gradus sit, & proinde neque loco fundamenti legitimi, in quo sese fundare hæc explicatio firmiter atque unice queat, esse possit, neq; etiam naturâ genuinam numi explicet. Quod
verò

verò hic ab Autore assignatus gradus, primus esse queat ordine verborum grammaticali tantum, inficias non eo: verum rei naturam, si quam eruere volumus, non ex ordine verborum grammaticali, sed ex ejusdem primâ origine eruendam esse docemur *arg. rubr. instit. de justitia & j. re. & arg. l. 1. & rubr. ff. eod. l. 1. & l. 2. in princ. ff. de Orig. jur. l. 1. in princ. ff. de contrah. empt.* Origo namque aliud quid est, quam ordo, cum ex illa rei natura ipsissima, ex hoc verborum prærogativa dependeat.

Quod verò is gradus, in quo ipse Autor Monetam esse Optimam, definiit, primus sit, hinc patet, quod statim invento nummo, moneta non ex mixto, sed ex puro argento atque auro efficta fuerit, uti docent, *Antonius Faber de nummarior. debitor. solutionibus, c. 1. n. 72. Sigismundus Scaccia de commerciis & Cambio, §. 2. glos. 3. n. 72. 83 84 88. Jacobus Bornitius lib. 1. de nummis, c. 6. Autor apud Arumæum vol. 5. disc. publ. t. c. 9. Antonius Hanffmannus de re nummaria, th. 13. Johannes Bodinus lib. 6. de Republica, c. 3.* Ille ergò gradus in quo Moneta dicitur melior, erit secundus; ratio est, quia paulatim homines à priori puritate recesserunt, id quod iterum docent, *Bornitius & Faber allegati locis, & videre est ex Reformat. Friderici de Anno 1442. junct. Ordinatione Monetali Ferdinandi I Imp. de Anno 1559. & res etiam ipsa atque experientia hætenus dicitavit.*

Tertius ergò gradus, non primus erit, is, quo moneta Bona dicitur, quo scilicet, magis magisque omnium populorum gentiumque consensu à primâ puritate est recessum, & sic jure quodam signoraggiū constitutum. Ex hoc ergò gradu quoque multa dependent, quæ non sunt in primo,

utpote Liga, Valor, valvatio, Characteris impressio, de quibus paulò inferius erit uberior dicendi locus, sufficiat hoc loco notâsse, Gradum illum, quo moneta dicitur bona, neque antiquitate, neque essentiâ gradum monetæ primum esse, sed demum tertium, & sic per consequens plures gradus fingi posse, & illum quo moneta dicitur pejor, fortassis quartum, quo pessima, quintum, &c. Cum ergò hic gradus quo Moneta bona dicitur, non sit primus, & ex illo monetæ natura non dependeat, falsatur Autor, qui ex eo quod monetæ essentiæ tractu temporis accessit, iudicium de ipsius rei essentiâ sumere satagit. Non enim accidentia, sed id in quo consistit rei essentia, rei naturam exhibet, ejusque naturæ nomine venit. Sed pergendum erit.

Ad §. Ut autem bona. 7.

Autor monetam bonam dici asserit à bonitate. Eamque bonitatem esse duplicem, quæ etiam ejus partes essentielles constituat, intrinsecam & extrinsecam.

Bonum à bonitate dici non inficias eo; id enim quamvis non doceant Grammatici, Jctorum tamen proprium est, è re ipsâ nominis derivationem petere, more Stoicorum, quorum autoritate moti simili ratione à Justitiâ potius justum, quam à justo, justitiam derivamus. Verùm etsi vel maxime cum Autore affirmem, à bonitate monetam dici bonam, non tamen video, quomodo inde colligi possit, Bonitatem esse duplicem; non item video, quomodo inde rectè inferatur, Bonitatem cōstitue-
re par-

repartes: neq; item cerno, quo pacto concludi posset, bonitatem constituere partes essentielles: ita ut, quædam pars sit intrinseca, quædam pars extrinseca, sive quædam bonitas sit intrinseca, altera verò sit bonitas quæ extrinseca dici & esse possit: in naturâ namq; monetæ ipsâ explicandâ jam versamur. Quod enim moneta bona est atq; dicitur, hoc ipsius naturæ, ideò convenit, quia bonitas illa est de qualitatib. essentialiâ monetæ ipsam cõcomitantibus: plures namq; esse qualitates nummo vel monetæ inde patet, quod & à justitiâ materiæ, ponderis, & characteris, ligæ, valoris, &c. de monetæ essentia quoq; prædicetur, quod quædâ moneta sit justa, vel legitima; Ex hac tamē ratione nullus Dd. hætenus docuit, hanc justitiâ constituere monetæ partes & justitiâ monetæ quandâ esse intrinsecam, quandâ extrinsecâ &c. Deinde Autor quidem dicit, sed non probat Bonitatē illam esse duplicē; de veritate ergò hujus assertionis dubitare licet, ex eo q. omnes Philosophos docere audio, illud quod Bonum est, tantummodo Unum, & ut una veritas sit, sic quoq; unam & non duplicem Bonitatem esse. Interpretum quidem turba multa de duplici bonitate extrinseca tradidit, sed hæc nihil ad rem: cum enim bonitas Qualitas sit, essentialiâq; ipsam concomitet, nos qui naturâ monetæ cum Autore investigamus, qualitatem tantum consideramus, si bonitatem tantam inspicere volumus. Verum quæ ratio est, quod non cum legibus ipsis potius materiam monetæ, l. 1. ibi materia electa est. ff. de contrah. empt. Novella Leon. 52. ut tam veterum. in rubr. & formâ monetæ, d. l. 1. verbo forma publ. ff. de cõtrah. emt. l. debitorē 99. ff. de solution. l. qui falsam, 29. ff. de l. Cornel. de falsis. qui cū. 6. §. 1. ff. ad l. juliam peculatus, dici-

dicimus, loquimur, easque perpendimus? an quia leges non satis spertè loquuntur? an quia hi termini non satis habiles. Dd. verò significantiores? absic!

Notissimum namque est, Materiâ & Formâ rei essentiam absolvi, *arg. l. julianus scribit, 9. §. sed si quis. 3. ff. ad exhibendam. Alphon, ut Toftatus, Hispanus, Episcopus Abulenſis Theologus & Jctus eximius paradox. 39. lit. F. & in comment. super Matthæum, tom. 6. folio 174. litera E.*

Deinde non audio firmum aliquod fundamentum, quo Autor demonstrare queat, quod qualitas constituat essentielles partes monetæ, & quod magis est, quod res in partes ita dividi queat, ut quædam pars intrinseca, quædam extrinseca esse possit, unde & mihi vel ex eo solo hæc Divisio suspecta est, quod hæc divisio non omni nummo convenit, quæ aliàs si absolveret nummi essentiam utrique esset necessarium. Sic hæc divisio non competit. I. Nummo illo, cujus passim fit mentio in jure nostro civili, imprimis in omnibus ff. libris: De illo enim nummo, nullibi legitur, quod habuerit Valorem imposititium, & sic nullibi dicitur, quod habuerit bonitatem extrinsecam, quam Valorem esse hoc §. asserit Autor. Sic hæc divisio non competit. II. Nummo, qui ab origine emptionis & venditionis fuit inventus: Is enim, uti Faber. c. 1. de nummar. debitor. solut. ex Aristotele docet, neque caractere, neque valore imposititio signabatur, sed tantum pōdere definiebatur, & sic externâ illa bonitate prorsus carebat. Sic hæc divisio non competit. III. Nummo, qui quondam prorsus purus putus fuit cusus: Valorem namque esse tantummodo nummorum qui ex mix-

tome-

to metallo cuduntur, non verò eorum, qui ex puro puto, alibi prolixè demonstravimus, quæ omnia hoc loco repetere tadiū afferrent maximum. Sic hæc Divisio nō competit Thalerò Imperiali Unciali, Florenò Rhenano, Ducato, aliisq; permultis, qui cyfra Valoris impositiui carent: Definit enim Autor Valorem quod sit publica monetæ, per CHARACTEREM impressum, DESIGNATA æstimatio. Proinde quia Thaleri hi, valoris cyfra carent, carent utiq; ea bonitate extrinseca, quam definiit Autor; carebunt ergò & parte una, & sic hæc divisio iis non competet. Quod si verò hæc duæ bonitates non competunt omni nummo, quomodo essentiam, uniuscujusque nummi constituent? nec enim arbitror, Autorem excipere & Thaleros aliosque allegatos nummos imperfectos esse in sua essentiâ, dicere velle, hoc enim mihi religio esset dicere, qui proinde iterum tutius esse affirmo, si relicta opinione Autoris aliorumque cum Legibus nostris ipsis loquamur, & dicamus, Materiâ & Formâ monetæ essentiam absolvi. Quæ materia & forma quid sit, dicendi locus erit ad §. 15. nam pondus argenti & auri. Hoc loco sufficiat hæc notasse & quod qualitas monetæ, non sit ipsa essentia Monetæ eamvè absolvat, & sic quod hæc ab Autore allegata monetæ bonitas non explicet integram nummi naturam.

Ad §. Intrinseca bonitas. 8.

Quæ sit natura nummi, hujus rei cum explanationem promississet Autor, supra in § proinde, 4. & postmodum Bonitatem duplicem fecisset, intrin-

secam & extrinsecam, quid intrinseca, quid item extrinseca sit, illum definire voluisse in hoc §. arbitror;

Verum id sicco pede transit, neque vel nominis vel rei definitionem subjungit. Proinde conicere licet, illum intrinsecam fortassis bonitatem dixisse, quæ intrinsecè ad monetæ materiam accedit; Extrinsecam, quæ ad formam nummi essentialem extrinsecè accedit, *argum. l. quæ extrinsecus 65. ibi extrinsecus est nihil ad actum pertinentia. ff. de Verbor. Obligat.* Bonitas enim cum qualitas sit, qualitas verò accedens, bonitates istæ ut accedant ad monetæ essentialiam necesse est; quâ ratione iterum non essentialia ipsa rei, neque ejusdem partes erunt. Sed hæc nostra est conjectura, videamus quid Autor ipse sentiat; is loco definitionis solummodo indicat Intrinsecæ bonitatis nomine venire Pondus; extrinsecæ valorem. Et pro confirmatione hujus suæ assertionis adducit Autoritates Caroli Molinæ in *tractat. commerc. numer. 696.* Reneri Budelii de *monet. lib. 1. c. 7.* Quæ quomodo consistere possint, non video.

Apud ipsos enim interpretes atque Dd. (quitarum hos terminos extrinsecæ & intrinsecæ bonitatis finxere, cum Legibus ipsis hoc monstrum cognitum non sit) adhuc sub judice est, de definiendâ bonitate extrinseca & intrinseca, & quid harum nomine veniat. Aliter namq; bonitatē intrinsecā & extrinsecā definit *gl. in c. quanto Extr. de jurejur. Br. in l. cum quid. 3. n. 17. v. bonitate. ff. de reb. creditis. Martinus Garratus Laudensis in tract. de monetis. q. 1. n. 9. ubi dicit Bonitas intrinseca*

consistit in tribus, Materia, pondere, & forma: Extrinsicæ verò in æstimatione & valore. Johannes Aquila de potestate & utilitate moneta part. 2. theoremate. 1. ubi paulò aliter (omittit enim pondus) definit & dicit, Intrinseca existit in materia metallica, liga, & forma impressa, Altera extrinseca est valor. Sic iterum aliter definit Henricus Horemannus disput. monetar. quest. 1. 2. & 3. ubi dicit Intrinseca consistit in Liga ponderis & Characteris, Extrinsicæ in valore & æstimatione. Paulò aliter Curtius tractat. de monetis. num. 2. apud Budelium pag. 456. in tractat. tractatum folio 205. Intrinseca consistit in Liga ponderis & in Characterere, Extrinsicæ in valore & æstimatione. Covarruvias de mutatione moneta §. superest modo. n. 2. in tractat. tractat. fol. 222. Apud Budelium, pag. 654. omisso Characterere intrinsecam dicit consistere in materia & pondere, Extrinsicam in Valore & pretio. Sic aliter definiunt Jacobus Bornitius ubi hos terminos retinet, Sigi. mundus Scaccia de commerciis §. 1. gloss. 4. numer. 33. Gæddæus de Rebus Creditis, cap. 4. conclus. 2. numer. 135. Matthias Colerus de process. executivis part. 1. cap. 10. numer. 20. 21. 22. 23. 24. folio mihi 221. in aliis folio 285. in aliis 275. & aliter in eodem capite 10. numer. octavo. alii, utpote (Panormitanus, Lucas de Penna, Baldus, Fabianus de Monte. S. Sabini, Henricus Bocerius, Johannes Coppen Junior, Cinnus Pistoriensis, Bartholomæus Reusnerius, Schiffordegher, Autor apud Dominicum Arumæum, quos allegavi disput. de jure moneta, & disputat. de materia moneta) aliter definiunt.

Uc & falsissimum est, quod tamen asserit Autor, Molinæum & Budelium, cum Autore ejusdem esse opinionis; falsissimum item est, Molinæum, & Renerum Budelium esse unius

eiusdemque opinionis: Directò enim allegato loco, quod Budelius intrinsecam bonitatem dicit, hoc vocat Molinaus citato loco extrinsecam: & eam, quam Budelius indigitat extrinsecam, hanc Molinaus vult intrinsecam bonitatem esse. Quam pugnam antilogiam atq; dissonantiam an major haberi possit, vix credo.

Præterea Autor in hoc paragrapho intrinsecam bonitatem dicit esse pondus; longè aliter sentit adducto loco Budelius, ubi intrinsecam bonitatem, non in solo pondere, sed expressè c. 7. n. 2. 3. 4. dicit eam consistere in duobus, in Ligâ & pondere, Im Gehalt und Gewicht. Proinde Budelius prorsus diversa est sententiæ cum Autore, qui bonitatem intrinsecam Pondus & Pöds in §. eq. Pondus autè 10. Quantitatem dicit: Budelius namq; & unam qualitatem materiæ, Ligam videlicet nominat. Sic quoq; quamvis aliter ab Autore prorsus dissentiat Molinaus, isque allegato loco, iudicio Budelii planè singularis sit, respectu communis opinionis Interpretum, expressè tamen allegato loco, mihi quæ 92. n. 15. hæc verba subjicit: *Veruntamen tribus jam sæculis invaluit communis & receptus loquendi modus, quo substantiam ipsam, quæ in puritate & pondere consistit, vocant intrinsecam, &c.*

Ecce, expressè præter pondus, puritatem, hoc est qualitatem nominat Molinaus. Et tantum sufficiat notasse de intrinseca bonitate, quam quoque ex ipsâ Interpretum atque Dd. Sententiâ imperfectè definivisse Autorem demonstrabo, & ipsi hoc loco ex meâ sententiâ quoq; oppono l. 1. ff. de contrahend. empt. l. 1. & 3. C. de veteris numismat. potest. lib. 11. l. quotiens. 2. C. de ponderatorib. 71. lib. 10. Novella Leon. 52. & ibi rubr.

ex quibus textibus ut puto abundè constat, non pondus absolutè consideratum, sed materiam ipsam, cui tam qualitas quam quantitas inhæret, ad substantiam nummi fuisse electam, & etiamnum de ipsius naturâ requiri. Sed quid de extrinsecâ bonitate? Bone Deus quale id monstrum, Legibus civilibus prorsus ignotum, & veteribus Jctis fortassis neque visum neq; auditum: Sed id in scenam producemus ad §. seq.

Ad §. est enim valor. 9.

In naturâ monetæ explicandâ, subjicit Autor, Extrinsecam bonitatem esse Valorem, idque Vocabulum satis notum esse: Valorem verò definit esse publicam monetæ, per characterem impressum, designatam æstimationem, eamque vulgò etiam indicaturam vocari.

Dicit quidem hæc Autor, ego verò de veritate, assertionis verbis prout concepta est, valde dubito. Nullibi enim in libris Juris nostri, quod & Civile dicimus, & ut Comuni utimur, in libris scilicet Institutionum ff. rum & novem priorib. Cod. imò etiam posteriorib. tribus traditum reperitur, Monetam sive Nummum habere Valorem imposititium: ne unicuique quidem textum, arbitror, dari posse, etiamsi omnes contra hæctenus tradiderint, quo doceri possit nummum habere Valorem imposititium, eundemque esse de essentiâ Nummi. Afferuntur vulgò *l. qui hæredis 46. ff. de conditione indebiri, l. quisquis mihi, 95. ff. de legatis, 3. l. plane, 34. §. sed si ff. de legatis, 1. l. quod dicitur, 5. ff. de impensis in rem dotalem factis, l. si is cui nummos,*

94. ff. de solutionibus. Verum ad omnes facilima est responsio. In *l. qui heredis*, ne unicâ literâ mentio fit valoris impositicii. Idem fit in *l. quisquis mihi*, ubi præterea pecunię numeratę, hoc est, non unius nummi, sed aliquot corporum nummorum, fit mentio, & hæc corpora numerata summam & sic quantitatem expresse cōficere dicuntur, nec quidquā impedit, quod ibi pecunia reb. corporalib. quasi opponitur; hoc n. non eum in modū fit, quasi ibi nummorum corpora, quę cōficiunt pecuniā corporalibus rebus opponantur, sed quod ibi numerata sint, uti hoc alibi latius tractavimus, in *lib. de jure moneta*. Sic in *l. plane. 34. §. sed si ff. de legatis. 1.* nulla fit mentio valoris cujusque nummi, sed sumæ ex multis distantibus corporibus ratione numeri cōfectæ. Sic in *l. quod dicitur, 5. ff. de impensis in res dotales factis*, pecunię tantum, hoc est, sumæ, hoc est, aliquot corporum fit mentio, ne unica verò litera valoris. Sic in *l. si is cui nummos, 94. ff. de solutionibus* traditur quidem pecuniam idem esse ac summam, & designare tam corpora, hoc est, ipsos nummos, quàm quantitatem, hoc est, numerum illorum nummorum. Quod verò quodlibet corpus nummi habeat valorem impositicium, nullibi in illâ lege traditur.

Nec est si quis legibus hisce omiſſis, ad alias confugere velit, & fortassis ad *l. 1. verb. quantitas & aestimatio ff. de contrah. empt. l. quæ extrinsecus 65. §. sed et si in verbo ejusdem quantitatis ff. de Verbor. Oblig. l. in actione furti, 19. §. 3. ff. de furtis l. 1. v. & liceat C. de aleatoribus, l. cum affirmes, 8. C. de liberali causa, l. pro imminutione, 2. l. univers. 3. C. de veteris numismatis potest. Novella Leonis, 52.*

Quod

Quod enim in *l. 1. ff. de contrah. empt.* per verbum quantitas & æstimatio non designetur Valor impositivus civilis, egregiè monstrat. Johannes Robertus *lib. 3. sententiarum, cap. 6.* Et quomodo ibi interpretabimur quantitatis vocabulum valorem, cum docente Jcto Paulo, nummus eandem quantitatem, metiendiq; vim jure gentium habeat, valor autem imponatur nummo, lege civili Magistratusque auctoritate, uti docent ipsi contrarium sentientes? Eadem quantitas, quæ in *d. l. 1.* hæc etiam in *l. qua extrinsecus*, optimè intelligitur: maximè cum ibi nulla fiat terminorum mentio, quibus aliàs Valor impositivus exprimitur. In *l. in actione furti 19.* Ulpianum, tropicè argenti vocabulo usum fuisse nemo non videt, qui *l. etiam aureos 159. ff. de Verbor. Signif.* quæ est ejusdem Ulpiani jungit & confert, ut taceam Ulpianum expresse pecuniam ibi non ex valore, sed ex corporibus ipsis numerare, dum dicit exprimendum esse numerum tot aureorum, quot furto subtracta sunt. In *l. victum 1. v. & liceat*, vocabulo (*minori*) non valorem impositivum, sed pondus intelligendum esse, in *lib. 1. de jure monete*, monstravimus fuisse, hoc ergò loco repetere rædiosum. Nummi vocabulum in *l. cum affirmes, 8. C. de liberali causa*, positum esse tropicè & quantitatis nomine, certam summam significari, nemo non videt, qui considerat, duos homines longè majori summa, atque numero, quàm uno nummo fuisse proculdubio æstimatos, unde & lex hæc ira vulgo summata reperitur, *De eo qui N U M M O S accepit: In l. universos. 3. C. de Veteris numismat. potestate.* Precii

VOCA.

vocabulo, non valorem imposititium, sed *Æstimationem* nummi activam, *Quantitatem* illam merces æstimantem, intelligi debere, evincit Potestatis vocabulum in rubricâ positum, ut & *l. 1. eod. in vocab. ab emmentibus & distrabentibus*: Inter Valorem autem imposititium & potestatem hanc longam intercedere differentiam, & non aliam ac quæ est inter formam accidentalem & essentialem; æstimationem passivâ & activam, sæpius monebimus. In *l. pro imminutione. 2. eodem tit.* vocabulo *Æstimationis*, non valorem imposititium sed Probationem & Reductionem monetariâ intelligi debere, quia ipse innuit textus, ideò superfluum plura addere, uti & aliàs etiam si æstimationis vocem distorqueas, & valvationem intelligas, nihilominus longa inter valvationem & valorem manebit differentia: cum valvatio ipsum actum & modum imponendi & pronunciandi valoris designet. Et hæc quæ de Valore dixi, eundem scilicet non ita cognitum esse juri civili, non longè aliter procedunt quoque Canonico jure; hoc enim etsi mentionem, *Valoris* faciat, nullibi tamen docet, Valorem esse de essentia monetæ & ex ipsius naturâ.

Manet proinde *Valor* figmentum Interpretum, quorum quoque prior pars si probè inspiciantur, nihil aliud tradunt, quam valorem non ex ipsâ nummi substantiâ, sed ex accidenti monetam absolvere. Et ne qua subsit obscuritas, de quo quæso loquitur, *Valore* Autor? an de eo, quem quidam nummi æstimationem activam dicunt, quamque ex jure gentiû habet, quâque æstimat merces? an de eo, quem quidam æstimationem nummi passivam dicunt, quam ex impositione Magistratus habet, quâque æstimatur?

tur? an de eo valore, quem quidam cyfrarum nomine in Characterè designatarum nomine venire dicunt? Posterius utrumq; puto. Ergò si prius non consideravit Autor, imperfectè imò imperfectissimè monetæ naturam enarrat; omittit enim hoc modo monetæ essentialè formam. Namque Quantitatem illam, æstimationemque activam, esse unicam nummi formam essentialè monstrabo infrà ad §. nam pondus 15. Formâ autè essentiali omiſſa, imperfectè de rei naturâ judicari in cōfesso est. Addidi imperfectissimè, quia præter formam in præcedenti §. materiam quoque omiserat. Et quamvis addat Autor Valoris vocabulum satis notum esse, non tamen eò evincit, rem quoq; ipsam, & quid sit valor nummi omnibus cognitum esse: in eo enim plurimi labuntur, imò potissima pars Dd. hætenus lapsa est. Sed priusquam hæc explicemus, videamus an consensiant Molinæus & Budelius Autori in bonitate extrinsecâ definiendâ: Molinæus *d. quæst. 92. num. 15.* quatenus transpositionem terminorum seponimus, quæque alias Autori contradicit, assensum Anonymo Autori hoc loco præstare videtur, dum dicit Bonitatem extrinsecam vocant valorem impositivum. Quæ verba generaliter sumpta tam de æstimatione passiva nummi, quàm de cyfris in characterè accipi possunt; & sic demum (quamvis prima inspectio literarum reclamare videatur) assensum præbebit Autori Molinæus. Verùm Budelius hæc non ut Autor, conjungit, sed disjungit, dum dicit Bonitatem extrinsecam consistere in valore imposito, in der Würderung/NB. Werth/NB. Valuation & huic extrinsecæ bonitati formam seu characterem

adjungi, das Gepräge/ Hæc Budelius. Ergò si Character & in characterè cyfra & sic valor quatenus hic characterè imprimitur extrinsecè bonitati adjungitur, ex sententiâ Budelii non erit ipsa bonitas extrinseca, cum nihil sibi ipsi jungatur: sed ipsa bonitas intrinseca extra characterem, extra Valoris impressionem, erit valor qui in usu & in pronuntiatione, in valuatione item & æstimatione consistit. Nam non statim sequitur hic nummus est signatus 4. crucigeris: Ergò quoque ejus valor in usu est, 4. crucigerorum, potest enim 3. tantū vel etiam 5. crucigerorum in usu valorem habere. Quibus admissis ab Autore, dissentiet Budelius: Et quid illa quæso verba important: Valuation, Wîrderung/ Æstimatio? Valvatio utique non est ipse valor, cum valor sit id, quod per valuationem nummo imponitur: Æstimatio utique non est valor, sed magis progressus ex analogiâ metallorum ad valuationem; Valor verò impositus nihil aliud est, quàm terminus, ut Florenus, vel terminorum quorūdam collectio, ut 24. grossi, quo valuatione finitâ æstimatio ipsa quasi exprimitur, & una, moneta cum alia confertur. Proinde & Autor aliam sententiâ quā Budelius de Protheo extrinsecæ bonitatis amplectitur. Sed quid tandē est dices Valor impositivus monetæ? Respondeo id non ex Henningo Arniseo l. 2. de jur. Majestatis c. 7. n. 7. & ex iis qui eundē sequuntur, sed ex historia atq; origine Numi nobis discendū erit: Invētus nummus in principio (q. primū gradum constituere supra diximus contra Autorē) cum ex puro metallo erat, nullā recipiebat æstimationem passivam valoris impositivii, sed definiebatur tantum Magnitudine & pondere, Aristot. lib. 1. Polit. 6.

Anton. Fab. de nummar. fol. c. 1. n. 19. 20. neq; æstimabatur per terminos quosdã numerales sive quantitativos: quod & videmus obtinuisse etiam veterum Jctor, usque ad tempora, in iis enim libris, qui veteris juris reliquias cõinent, & Pãdectarũ nomine insigniti sunt, ne unico quidem textu vel syllaba terminorũ quorundã quibus æstimatus fuerit numũs, aut qui nummo impositi fuerint, fieri mentionẽ cernimus, cum tamẽ hodie horum terminorũ bonam partẽ habeamus, utpote, crucigeros, batzios, gnackios, Florenos, Albos, pfeñingos Helleros, ternarios, grossos, Lauenschock/Altschock/Pfũd/Wehrgelt/Marek/Stüber/Schilling/Libras, Florinos, solidos. Löwenpfeñing/Dierling/Stott/Plappert/Tornes/Weißpfeñing/Mörche/Posschhãndel/Bingerheller/Altheller/Jungheller/Leichtpfeñing/Englisch/Schwerd groschen/Schneeberger/Schreckenberger/Vertling/Hãbling/Angster/Kopffstuck/Rappen/Regal/Berner/Quatrin/Maravedinos, Marquet, Marcell/Stãmischpfundt/Planeten Franken/& quis omnes enumeret. Postmodum verò ubi tractu tẽporis mixtura metallorum introducebatur, & numi currentes, non amplius ex puro metallo, ut antiquiores formabãtur evenit, ut duorum generum haberentur numi (¹) antiquiores ex puro metallo, (²) recentiores ex metallo mixto. Sic ergò fuit inventa Liga, in nummo mixto, & paulatim purus numũs prorsus ab usu hominum recessit, & mixtus in commerciis mansit, qui quoq; indies magis magisque deteriori mixturã compositus, fecit, ut mixtura certis legibus circumscriberetur, & nummo accesserit publica characteris impressio, idque idẽ, ut homines liberi essent à sollicitudine examinandi, an purus & quatenus purus esset, nummus; necessarium itaque fuit nummo etiam

imprimere signum, quod doceretur primo, nummum esse materię probæ, hoc est, consensu publico approbatæ; deinde nummum hunc recentem non esse eundem prorsus cum puro vel puriori antiquiori nisi quoad surrogationem civilem; sed in his recentioribus nummis puritatem tantam, quantam capiebat unus nummus purus antiquior; demum in plurimis, fortassis in duobus, hæere. Hanc comparisonem & collationem inter sese nummorum antiquiorum cum recentioribus libuit Valuationem, appellare, Majoribus nostris: Valor proinde impositivus nihil aliud est, quàm collatio, comparatio, & proportio æqua nummorum inter sese, sive sibi invicem subrogatorum, ut antiquiorum cum recentioribus, sive majorum vel grossorum uti vocant cum minutioribus, idque sive illi antiquiores & grossiores ab usu recesserint, sive non. Quod si ab usu prorsus recesserunt, illis nummis tanquam fictitiis sive imaginativis utimur, & tunc hi nummi imaginativi terminorum nobis vicem præstant, quibus valorem, recentiorum exprimimus: quod si ab usu non recesserunt, terminorum modo vicem subeunt, modo se habent ut totum & pars;

Ex his ergò manifestò videmus, valorem non nisi nummorum inter sese, non verò respectu mercium esse; Merces enim præterea æstimantur gentium jure, & à quolibet nummo; nummus verò æstimatur & recipit valorem, valorisq; terminos à Magistratu illos imponente civili jure, & ab iis nummis, cum quibus se habet vel ut totum & pars, vel ab iis nummis, qui ex usu recesserunt, & in quorum locum est subrogatus à Magistratu. Valorem itaque præter
ea quæ

ea quæ diximus, paulò aliter atque Autor definimus necesse est, ut sit videlicet æstimatio passiva (nō activa) imposita nummo tantum (non ergò mercibus nec mercium quoq; respectu) à Magistratu Civili (proinde non ex jure gentium) sive in charactero impresso certis signis & cyfris designata sit, sive usu tantum observata, ut sciri posset, quæ puritas metallo & nummo novo insit, & quomodo se illa puritas vel ad majores, vel ad antiquiores, vel ad alias quæque monetas habeat.

Ad §. Pondus autem. 10.

Et ad hunc paragraphū varia monenda sunt. Obsecrū enim est quod Autor Pondus Monetę & bonitatem, & sic qualitatem, postmodū verò & quātitatem dicit: Si enim Pondus est bonitas, & quidem uti ipse tradit, Bonitas interna, necesse est, ut ex Philosophorum doctrinā, qui bonitatem & maximè internam, Qualitatem esse dicunt, sic Qualitas & non Quātitas: quod & eo casu verissimum, si per Pondus intelligamus gravitatem naturalem, quæ metallis naturaliter inest, cum ex eorundem Philosophorum traditis constet, ut levitatem sic & gravitatem è numero patibilium qualitatum in corpore quolibet esse. Verū cum nummus corpus sit, l. 1 §. 1 ff. de Rer. Div. & §. 1. incorporales Instit. de rebus corporal. & incorporal. l. usura pecunia. 1. 21. ibi non ex ipso corpore ff. de V. S. l. plane 34. §. sed si non corpus. §. sed hoc ita erit ff. de legat. 1. l. 24. ibi corpora nummorum ff. de positi, l. creditor oblatam 102. ff. de solut. l. 19. §. 2. ff. de condict. indebiti, l. quod dicitur ff. de impens. in res dotales factis, l. 20. ff. de furtis. l. 2. 3. 6. 11. §. 2. l. 13.

*in fin. ff. de R. O. l. scire debemus, 29. in princ. ff. de V. O. l. scer-
 tos 37. ff. eod. §. aliquando 10. v. in quo. Instit. de obligat. quæ
 ex delict. nasc. cum similibus allegatis in lib. 1. de jure mone-
 tæ, & lib. 3. de materia monetæ, & in disput. de jure monetæ,
 th. 14. 15. 16. usque 21. & in disput. de materia monetæ, th. 2.
 & in disput. de pecuniariis solutionibus th. 3. quo lectorem re-
 mitto, Corpus autem duplices terminos, Essentiæ sci-
 licet & Quantitatis habere dicatur, ab Alphonso Tosta-
 to super Matthæum tom. 3. folio. 287. lit. D. hæreamus hoc
 loco in Autore necesse est animo suspensio, an Pon-
 dus monetæ ratione essentiæ bonitatem, an verò
 Pondus, ratione quantitatis in corpore, Quanti-
 tatem dicat. Gravitationem autem potius naturalem
 eamque solam, non verò ejusdem determinatam
 quantitatem Ponderis hoc in loco significasse Au-
 torem, me movet, quod Puritatis metallicæ men-
 tionem facit, & Pondus Schrot vnd Korn & Pedem
 monetalem nuncupat, quæ in sui naturâ qualita-
 tem longè magis quàm quantitatem redolent, &
 eandem Pes non nisi ratione determinationis in
 Marchæ compositione sustinet, uti omnes tenent.
 Sed fortassis in defendendo Autore instabunt, qui
 ejus patrocinium suscipiunt, excipiētes illum quan-
 titatem talem etiam non aliter intelligere, quàm
 quâ illa gravitas naturalis civiliter sit determinata,
 & in eum finem Autorem adjunxisse vocabulum,
 distribuitur: His nihil aliud responsum volo quam
 hoc: Autor promisit se velle de naturâ bonæ mo-
 netæ differere, distinctè ergò debuisset naturam il-
 lam tradere, & non illa quæ miscenda non erant,
 miscere; non enim nego, Pondus quatenus est gra-
 vitas naturalis, eatenus esse qualitatem, & hoc
 respo-*

respectu nummos vel leviores vel graviores dici posse. Et vicissim Pondus esse Quantitatem, eatenus quatenus gravitas illa civiliter est determinata, ut hic per lotones & petias marchæ; quo quaq; respectu numus vel magnus vel parvus dici potest.

Hiscæ ita admissis, quod scilicet Autor intelligat vocabula Ponderis Quantitatem Ponderis in moneta civiliter determinatam, major insurget Autoris error, cum bonitatem internam in solo Pondere civiliter determinato sic definiat consistere. Quapropter Autori oppono omnium Dd. opinionem, qui communiter tradunt bonitatem internam non in solo pondere, sed & unâ in Materia, consistere, vid. Martinus Garratus Laudensis de monetis q. 1. n. 9. Johannes Aquila part. 2. theoremat. 1. Covarruvias de mutatione moneta. §. superest modo, n. 2. Renerus Bodelius lib. 1. de monetis, c. 7. n. 2. Albert. Brunus de augment. & diminut. prima præsupposit. n. 21. Jacob. Alemani in palastra consultationum 8. q. 1. p. 384. ubi citat Bart. in l. cum quid 3. n. 17 ff. de R. C. Tholosanû, Knichen, Corbmannû aliosque plures Ant. Faber de variis nummar. debitor. solutionib. c. 21. n. 15. Hænonius, in quæst. controver. disp. 13. th. 5. Dominic. Arumaus disp. 13. exercit. 11. Hein. Boc. de jure moneta c. 2. n. 70. ubi Schneidew. Gail. & Borcholt, aliosq; citat.

Ad §. quod Germani, ii.

Errat namq; graviter Autor, quod putat Germanos Pondus vocare Schrot und Korn / Pondus namq; Germanis sonat, Gewicht / Schwere / Et erroneè in eâ sententiam citatur Bodelius, c. 7. Is namq; Schrot vñ Korn / Nucleum & Additamentû non Pondus, sed Ligam vocat; Liga autem nō est Pondus; Liga namq; est materiæ metallaris qualitas intensa sive habitudō quæ-

quædam mutua addicamenti & nuclei, ex eorundem mixtura orta, materiæ metallari naturaliter atq; inseparabiliter per gradus puritatis analogicè unita. Pondus verò est qualitas extensa materiæ metallaris, in gravitate naturali consistens, illique certâ, & lege definitâ quantitate inseparabiliter in hærens. Ex quibus quoque patet, quatenus & in quibus conveniant Liga & Pondus, & in quib. dissentiant. Et quamvis in eo conveniant Liga & Pondus, quod naturaliter materiæ metallari in hæreant, notandum tamen est, quoties naturam monetæ indagare perfectè volumus, Ligam & Pondus quoque civiliter in nummo detegi, & certam determinationem recipere, *argum. text. in M. O. 1559. J. Ferners das außländische frembde Geld/ibi, ihr geordenet Gewicht.*

Quod eò pertinet ut sciamus quid sit quando dicitur Nummis certam Ligam, certumque pondus esse assignatum. Illud nempe certum Ligæ & ponderi, non aliter ac ratione civilis determinationis, nec tam ex eorundem naturâ, quàm ex decretione civili inesse. Hoc nisi observabitur, gravissimè quoque cum Autore contra omnium saniori discursu rationis instructorum Monetariorum tradita errabitur, si dicamus Pondus, (idque absolutè,) dici Pedem Monetalem, Pondusve & Pedem esse terminos convertibiles; non enim Pondus solum esse vel constituere Pedem dicunt Monetarii, sed in Pede quando componunt materiam metallarem, seu monetariam esse Pondus certum determinatum, præter puritatem certam determinatamq; ut ita Pes utrumq; metallum scilicet, (quatenus id est purum, puritatisque gradu aliquo definitum certo,) & Pondus, quo puri-

puritatis metallica gravitas naturalis, civiliter est determinata, continere videatur: Latius proinde Pes monetalis, pedisq; terminus, quàm Ponderis, ponderisvè vocabulum patet, ut ita fermè quod Liga & pondus sunt in uno nummo monetato, hoc idem sit Pes in Marchâ integrâ ad monetandum jam componendâ.

Ad §. porro bonæ moneta, 12. & seqq.

13. & 14.

Multa possent notari hoc loco, sed lectorem ad ea remitto, quæ supra ad §. intrinseca 8. de valore impostio scripsi. Autor quidem hoc loco vocabulo Ponderis pro materia monetali integrâ usus est; verùm cōtra vulgatissima omnium Dd. quorquor modo videre potui, tradita. Ponderus enim à materiâ ipsâ expressissimè discernunt, & sub ponderis vocabulo, non contineri materiam ipsam videre est ex l. i. ibi per speciem probam materia intelligitur. C. de vet. numismat. potestate. Novell. Leon. 52. Lucas de Penna ad rubr. d. t. C. de vet. eum. n. 3. Isidorus lib. 16. orig. c. 17. Decianus in tractat. criminal. lib. 7. c. 23. num. 9. Hotomannus in libell. de re nummaria, c. 1. Johann Göddaus in l. etiam aureos 159. num. 4. ff. de V. S. & idem in tract. de Rebus creditis. c. 4. num. 71. & 73. Henricus Bocerus de jure moneta c. 2. num. 1. Antonius Faber de variis nummariorum debitor solutionibus cap. 21. num. 15. ubi quoque Boërium quest. 327. num. 7. citat. Renerus Budelius lib. 1. cap. 7. num. 3. & passim, Johannes Aquila, de potest. & utilitat. monet. in argument. §. hujusmodi crimen. apud Budelium. pag. 417. Martinus Garcatus Landensis. num. 9. §. decimo queritur. Carolus Molinaus de mutatione moneta. q. 92.

n. 16. apud Budelium pag. 487. & q. 97. n. 10. § 14. § q. 100. n. 4. vel 750. & passim, Didacus Covarruvias, de vet. numismat. c. 8. n. 3. §. 15. vero. Jacobus Bornitius de nummis. cap. 5. juncto. cap. 7. Autor apud Arumaum. discurs. publ. vol. 5. c. 9. & 10. Jacobus Alemannus palastra consult. 8. quest. 1. & quid multum laboro in cumulandis Autoribus, quorum vel mille autoritates citari possent; ad §. 13. cum enim properemus temporis ratio postulat, quæ magis rem ipsam probè ponderare, quàm inutiliter tempus cumulandis autoribus terere suadet.

In d. autem §. 13. non video quomodo quid inferri possit. Non enim sequitur, pretiũ & merx debet sibi invicem æqualiter correspondere. E. Valor nummi debet correspondere ponderi vel materiæ. Valor enim non est pretium ponderis; Neque in efformatione monetæ sunt duo contrahentes, quorum unus vice emtoris, alter venditoris esset, sed unus idemq; magistratus.

Nec item sequitur; Pretium in mercium emtione debet esse justum, Ergò valor monetæ ponderi debet respondere; Nullam prorsus afferri video consequentiam.

Verum probè conjicio, quorsum tendat Autor, si hæc illi concedamus, illa nempe omnia & tendere & provenire ex illo communi errore, Nummum nempe nihil amplius esse aut valere, quàm quatenus eundem Magistratus civilis jubet impositiis terminis valere: qui error cum apertè impingat, uti alibi docuimus in l. 1. ff. de contrah. empt. Aristot. lib. 1. Politic. 6. ubi nummus juri gentium ascribitur, illum fusè hoc loco refutare lubens supersedio. Quod verò valor debeat respondere materiæ, hoc ex longè aliâ causâ &

sa & ex vi subrogationis atque successionis procedit: quia nempe nummi qui valorem habent. iis à quibus valoris terminos recipiunt, eo ipso dum recipiunt, surrogantur, & in illorum locum substituantur atque succedunt: juris autem est notissimi quod succedens atque surrogatum eò justius, quo propius ejus naturæ, cui succedit, vel in ejus locum substituitur, accedit, atque respondet, *arg. l. 1. §. hac actio. ff. si quis testam. liber esse iuss. fuerit. & in l. si eum, §. qui injuriarum ff. si quis caution. & in l. unica C. de rei uxor. action. §. fuerat Instit. de action. l. filia §. fin. ff. de condit. & demonst. l. si donata §. si sponsus. ff. de donation. inter vir. & uxor. l. 38. in princ. §. 1. §. ff. de Verbor. Obligat. l. eum qui ita 56. §. 1. l. 57. si quis. l. si stipulatus 76. in princ. l. inter stipulantem 83. §. si rem. l. si servum. 91. §. 4. v. accessiones l. ex ea parte 121. §. 3. l. qui Roma §. finali ff. de V. O.*

Ad §. Nam pondus argenti. 15.

Autor in hoc §. asserit Pondus constituere monetæ materiam: Verum si eâ in significatione, quâ vulgò Dd. omnes Ponderis vocabulo, pro civili determinatâ quantitate, utuntur, utitur Autor, absurdissimum hoc erit.

Sive enim Pondus cum Autore & aliis Quantitatem dicas. sive Gravitatem naturalem & ita Qualitatem intelligas, accidens materiæ, & non materia, ipsa erit, nec materiam constituet: In confesso namque apud omnes Philosophos & JCtos est, Quantitatem & Qualitatem esse accidentia, & accidentia, non esse ipsas materias atque substantias. Quod verò Autor putat, Valorem per characterem, impressum designatum, esse nummi formam,

hoc planè erroneum est, & neque textul. i. ff. de contrab. emt. neque per ea quæ habet Budelius lib. 1. de monetâ, c. 16. n. 2. & 3. probari potest. Loquimur autem ne quæ obscuritas subsit, hoc loco non de Accidentali, sed de Essentiali nummi formâ, hanc esse Valorem imposititium nego, & pernego motus hoc argumento. Quodcunque abesse & adesse potest, salvâ rei substantiâ, illud non est ipsius Forma essentialis; cum forma essentialis, quæ dat esse rei, absq; ipsius interitu à re ipsâ se cedere nunquam possit. Valor verò imposititiuâ à nummo abesse & adesse potest, salvâ ubique nummi substantia: sic ab initio, ubi nummus æstimabatur tantum pondere, atq; ex puro formabatur metallo, non ex mixto, nullus adhuc in rerum naturâ valor moneræ, nullique valoris terminî, nihilominus tamen erat numus omni suâ essentiâ absolutissimus; sic in jure nostro civili, Pandectarû maximè nummorum aliquoties fit mentio, quos tamen omnes valore imposititio prorsus caruisse cernimus; uti & nullos terminos quib. eundem valorem expresserint, ullibi reperire licet: Sic etiam num in ipsis Thaleris Imperialibus, tam integris, quàm mediatis, gangen/ halben/ Ortsthalern/ Philippicis sive Hispanicis Thaleris, valorem imposititium nullum per characterem impressum designari (quod tamè ad formam requisivit Autor) cernimus; idem fit in Ducatis, & Rhenensibus, quis verò Politicorum negabit, hæc monetas esse nummos suâ substantiâ perfectissimos?

Nummi Forma essentialis est ipsa metiendi, æstimandiq; vis, æstimatio activa ac mensuratio, quæ communi gentium consensu atque electione nummo

mo tributa est, ut metiatur omnia, *Johannes Robertus Aurelianensis lib. 3. sententiarum c. 6.* In eum namque finem Aristotele docente institutus est nummus, ut esset medium commutandi, *lib. 1. Politic. c. 6. Renerus Buedelius lib. 1. de re nummaria c. 1. num. 35. Cagnolus, de vita & regimine boni principis, num. 74. 76. Henricus Bocerus de jure moneta c. 2. num. 6. Jacobus Bornitius lib. 1. de nummis c. 5. Gôddaus de rebus creditis, c. 4. conclus. 2. num. 118. 119. 120. 121. 122. Bartholomæus Reusner in disp. de monetis, thes. 4.* & ut tollerentur difficultates per mutationum; Ut enim in permutationibus res cum re permutatur, & sic intercedit æqualitas, æquiparatio; quæ æquiparatio fit æstimatione, ita ut res in permutatione tam mea quàm tua æstimationem ex nostrâ intentione recipiat tam activam quàm passivam, nec enim ego scire possum, an res mea tuam, an verò, tua meam æstimet; Ita in Emptione & venditione, nummus cum merce permutatur, & intercedit æqualitas, æquiparatio, quæ quoque fit æstimatione, sed ita ut nummus æstimet, mensuret, in quantitatem merces redigat, eandemve aperiat, merx illam accipiat, mensuretur, & æstimetur; & sic æstimationem nummus, electione hominum, activam, & merx passivam habeat.

Falluntur ergò qui per *l. 1. ff. de contrah. empt. vocab. quantitas, æstimatio.* Valorem nummi probare conantur impostitum: id quod quia doctè, eruditè atque solidè monstravit Robertus citato loco, & id fusiùs à me discussum in *lib. 4. de jure moneta*, superfluum judico, hoc loco fastidire eâ de re dissertationem instituere; neminem enim hactenus qui Roberti solidam atque doctissimam explicationem everterit, vidimus. Reti-

neamus atque teneamus ergò firmiter formam, nummi essentialem. Quantitatis atque æstimationis verbo in *l. 1. ff. de contrah. empt.* designatam esse ipsam metiendi, æstimandique vim nummi, jure gentium nummo tributam; Accidentalem verò partim in illo valore impositio, terminisq; numeralib. Quantitatis, partim in charactere, consistere, nummoque civile jure tributam esse. Quæritatis autem verbum, quam variam accipiat apud Jctos significationem, & quibus in significationibus à nobis accipiat, videre potes apud eundem Robertum *allegato cap. 6.* Iterum accedamus Autorem. Is putat Characterem quoque habere rationem Formæ, verum id non nisi de Accidentali formâ intelligi posse, docemur ex eo, quod Character nummo adesse atque abesse possit, quòd item possit variari atque prorsus mutari; forma verò essentialis abesse nunquam possit aut mutari nisi nova proveniente rei substantia. Sic primis temporib. nullus omninò Character imprimebatur. *Leo Portius in tractat. de sestertio. Plinius lib. 33. cap. 3. Aristoteles. 1. politic. 6. Bornitium lib. 1. de nummis. cap. 7. pagin. 49. & c. 8. pag. 51. & cap. 10. pag. 59. Antonius Faber de nummar. debitor. solut. cap. 1. & hodiè etiam num.* variè accedit, mutatur atq; tollitur, quemadmodum & plurimos Dd. tradere, Characterem accidentalis formæ loco esse, si in specie consideretur, alibi disseruimus.

Budelium quod attinet, quem pro se allegat Autor, is in *d. c. 16. lib. 1. n. 2. & 3.* gravissimè errat, quando putat, Quantitatis vocabulum in *l. 1. ff. de contrah. empt.* positum, habere eandem significationem quoq; in *l. si is cui ff. de solution. & l. qua extrinsecus. ff. de V. O.*

Quan-

Quantitatis namque vocabulum varias recipere significaciones, uti dixi, docet Robertus, ad quem te remitto: Sic in l. 1. ff. de contrab. empt. uti dixi sumitur, pro vi metiendi atque æstimandi, hoc est, pro æstimatione activâ; in d. l. si is cui ff. de solution. sumitur pro summâ quâdam, ex multis distantibus corporibus collectâ. Longè namque errat Budelius dum putat, vocabula Pecuniæ & Nummi esse synonyma, & nummum unum esse pecuniam. Pecunia in hac significatione non unum nummum, in specie, sed aliquot Nummos, aliquot corpora Nummorum collectim, & sic summam significat; ut (centum nummi) hic ñ CENTUM, magis pecuniæ nomine venit, quàm ñ NUMMI, & hâc nec aliâ ratione Pecunia quanta esse, & quantitatem habere dicitur, id quod infinitis locis juris nostri probari potest, videantur, §. si quis agens, 33. v. huic autem Instit. de Actionib. l. Lucius Titius, 24. l. Publica Mævia, 26. l. Quintus Cæcilius, 28. ff. de positi, l. cum hi, 8. §. modus quoque, 10. ff. de transactionibus, si creditor, 37. §. si servo, 1. l. depotui, 38. in princ. ff. de peculio, l. quod si 3. §. proinde, 3. §. sed si, 4. ff. de in rem verso, l. ult. ff. quod jussu, l. vir uxor, 17. l. Seja, 28. ff. ad Scutum Vellejanum, l. si ambo, 10. §. l. seq. cum alter. 11. ff. de compensationibus. l. si remunerandi, 6. §. Marius Paulus, 7. l. salarium 7. l. si procuratorem, 8. §. si liber homo, l. si fidejussor convêtus, 29. in pr. §. in omnib. §. l. qui negotia, 34. l. si fundam, ibi quantitas junct. l. seq. in pr. ff. mandati, junct. §. item pretiû, Inst. de emt. §. vendit. l. si mandat. 59. §. ille illi, 5. ff. mandati, l. fistulas, 78. §. qui fundû. 2. ff. de contrab. emt. l. ult. ff. de rescindenda vendit. l. cum venderê, 21. ff. locati conduct. l. natural. 5. §. sed si factû, 4. l. Titius sempren. 24. ff. de præscriptis verbis, l.

Titius

Titius Seja, 21. ff. qui portiones in pignore, l. debitor, 7. ff. de usuris, l. cum de in debito, 25. ff. de probationibus & præsumpt. l. quod autem, 7. §. idemque ait, 3. l. vir uxori, 39. l. ea qua à marito, 57. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. ita autem, §. in pr. l. tutor qui repertorium, 7. §. 3. junct. §. 9. & seq. l. qui negotiationem, 58. §. fin. ff. de administ. tut. l. plane si duos, 21. l. is cui, 34. l. cum in debitum, 57. §. creditor, 1. l. Stichus testament. 67. in princ. ff. de condict. indebiti, l. 2. arbitraria, l. non usque, 3. §. nunc 8. l. centum Capua, 8. l. si post moram, 10. ff. de eo quod certo loco, l. hætenus igitur, 11. v. si quis centum aureos ff. de pecunia constituta, l. si debitor, 2. l. si necessarias, 8. §. 3. si annua, l. quamvis, 6. §. 1. l. nec enim amplius, 23. l. si convenerit, 18. in princ. l. eleganter 24. §. qui reprobos, 1. l. debitor, 40. §. debitoris filius, 1. ff. de pignoratitia actione, l. sed si paterfamilias, 9. §. 1. si ab alio, §. hoc scitum, 2. ff. de scito Macedoniano l. plane, 34. §. sed si: ubi quod modo Quantitas pecunie dicabatur, hoc idem mox summa vocatur. l. si servus, 108. §. non autem mirandum, 14. l. si quando, 109. §. hæres, 1. ff. de legatis. 1. textus plures & ferme infinitos adduximus ex ff. & Codice lib. 1. de jure moneta tit. 1. & disp. de pecuniariis debitis, th. 1. quo lectorem benevolum remitto.

In l. qua extrinsecus 65. §. 1. ff. de V. O. Quantitatis vocabulum habetur quidem, sed prorsus alio sensu, aliâque in significatione, ac putat Budelius. Ego hoc loco meum non facio, quod alii disputant, ibi tam Denarios aureos, quam Aureos simplices intelligi, & Quantitatem ibi pro pondere sumi; quâ ratione utiq; non valorem significet imposititium: Tantum dico. Quantitatis vocabulum ibi positum esse pro æstimandi meritiendique vi. Et sic quia in formâ nummi conveniunt eadem, conveniunt quoque in eodem tam stipulâs quam stipulator, neque quidquam

quam diversum sentiunt, & ideo non vitiari stipulationem, sed rem eandem intelligi, id quod alibi quibq; monstradas latius, & huc repetere tædiosum, sufficiat indicasse Quantitatis vocabulum aliam ibi habere significationem.

Error quoque Budelii manifestus circa *l. cum certum. ff. de aur. & arg. legat.*prehenditur, nequaquam enim Ulpianus ibi nummorum, sed auri infecti, mentionem facit, dum dicit Aurum simpliciter, illudq; materiam nominat, eandemque pretium recipere dicit: Pretiū autem est earum rerum, quæ mercium nomine veniunt, non quæ nummi; nummus namque facit, ut aliud sit pretium, aliud merx. *l. 1. ff. de contrah. empt.* Effectus ergo nummi est, non forma, quod quid pretium dicatur. Deinde cum grano salis sunt intelligenda verba Budelii, quando asserit Valorem imposititium dici potestatem, in *l. 3. ff. de eo quod certo loco, & in rubr. C. de vet. numism. potestate.* In rubricâ quidem hoc potestatis vocabulum pro valore positum esse arbitrari quis posset ex eo, quod in hoc titulo, Imperatores veterum & recentium numismatum comparationem instituunt, & in *l. 1. refragationis*, (quod alii de diminutione terminorum atque numerorum valoris imposititii exaudiunt) vocabulo dicitur.

Verum cum Valor non nisi per certos terminos imponi posset, ubi hoc loco illorum fit mentio? Et cur non potius refragationis vocabulum interpretamur recusationem, quod scilicet quidam recusaverint accipere nummos veteres? Cur non potius potestatis vocabulum accipimus pro autoritate, quod scilicet numismata veterum jubeantur esse cum re-

centioribus ejusdem autoritatis? nam & nummos Antecessorum veterumque Principum tolerare, & assumere boni principis esse docet *Bornitius lib. 1. de nummis cap. 15.* & hæc quidem significatio retineri in hac rubrica potest: in l. 3. verò. ff. de eo quod certo loco, alia prorsus est significatio hujus vocabuli, quod ibi expressè pro æstimatione activâ positum reperitur; Valoris ibi quoque nulli sunt termini, & valor cum nummo imponatur, externè ut accedat, necesse est; potestas autem illa nummo inest, internâ suâ vi, ille imponitur à magistratu, hæc ex gentium electione dependet. Valor quatenus nummo tribuitur, à nummo passivè recipitur: Potestas verò nummi ipsius activa æstimatio est.

Ad l. 3. ff. de in litem jurando, quia respondet Robertus allegato loco, ea nunc transcribere superfluo, & ad l. 1. in fin. ff. de aur. & argent. leg. accedo, ibi verò error Budelii manifestus, Pecuniam enim, pro nummo sumit, quòd falsum, cum ibi expresse dicatur, *numerata pecunia*; unus autem nummus non potest numerari, cum unitas principium numeri, non numerus ipse sit, tradentibus Philosophis.

Deinde æstimationis vocabulum tam ad quantitatem summæ, quàm ad vim æstimandi, quam ad pondus ipsum comodè referri posse, in confesso est, & alibi assignatum l. 4. de jure moneta.

Ad §. 21. Atque in his duabas, & §. 22. Nam si moneta.

Valorem dependere inquit Autor ex Pondere, & & qua-

quasi pro Regulâ subijcit, si moneta perpetuò conservetur in ponderis sui bonitate, conservari simul etiam monetæ valorem, &c. Hæ Regulæ laconicè quidem brevissimisque verbis sunt conceptæ, sed etiam eo nomine obscuræ, adeò, ut primâ fronte quis arbitrari posset eas esse falsissimas; ideoque bonitatis vocabulum ibi positum probè ponderandum est, quod nisi fiet, falsissima uti dixi erit Regula. Nequaquam enim nummo ex solo pondere valor imponitur, sed ex Ligâ & Pondere: Ratio est, quia valor imponitur materiæ, materiæ autem hæc duo, Liga & Pondus insunt, id quod apertè docent, *Autor apud Arumæum vol. 5. disc. 1. c. 14. per totum. Sigismundus Scaccia, §. 2. gloss. 3. num. 91. Jacobus Bornitius de nummis lib. 1. cap. 7. & alibi Budelius, Molinæus, Faber, alique Dd. quam plures, & apertè patet ex Ordinatione Monetali Divi Ferdinandi I. ubi non solum pondus, das Gewicht / sed & Liga Schrot vnnß Korn/præscribitur, & demum ex his valor proveniri dicitur. Nequaquam enim sequitur, ubi idem est Pondus, ibi idem est valor, hoc enim si verum esset, nihil referret, cujus materiæ, cujus probitatis, cujus qualitatis, sed tantum cujus gravitatis, cujus ponderis nummus esset: quod falsissimum & sic duo lotones æris æquè ac duo lotones Argenti, Thaleri imperialis valore æstimandi forent, & cupreus grossus tantum valeret, quantum argenteus, quia pondere conveniunt. Ex sententiâ itaque fortassis Autoris excipiendum erit, Autorem sub ponderis nomine intellexisse quoque Ligam: Verùm ego nullibi apud probatos Autores, in tam impropriâ significatione, (ut scilicet pondus materiam,*

significet, & unâ qualitatē tam intēsā quam extē-
 sam) reperire potui. *L. 1. C. de veter. numism. potest. No-*
vella Leon. 52. pondus utiq; materiæ expresse opponit;
 idem fit ubiq; in Recessib. imperii, & apud Budesium,
 Bocerū, aliosq; quos de re monetariā scripsisse cerne-
 re potui. Imò hoc ipsissimum tradit *Carol. Molin. citatus*
ab Autore in q. 10. n. 11. & seqq. alias. 753. pag. mibi 532. 533.

Sic quoque nequaquam sequitur, uti Autor opi-
 natur, si pondus aliquā sui parte mutetur, ratione
 ipsius mixturæ metallicæ & Ligæ, statim valorem
 quoq; monetæ mutari quod oporteat. Præter enim
 id, quod pro confirmatione ab Autore adductus *Molinæus*, hoc non dicit, & sic fundamentum Autoris
 corruit, falsissimum hoc esse, instantiā probari po-
 test: Ecce enim in mixturâ metallicâ, ubi duo ean-
 dem ingrediantur necesse est, (uti omnes rei mone-
 tariæ periti sciunt, & ex ordinatione monetali *Divi*
Ferdinandi primi, plus quam manifestum est) Nu-
 cleus & Additamentum, sive in *Pede die Sein vnd der*
Busas/ ubi item tam Nucleus quam Additamentum
 certi ponderis sumitur, si, inquam, in hâc mixturâ
 metallicâ Majoris ponderis, assignatò, Nucleus su-
 matur, & minoris ponderis atque in lege publicâ
 assignatum est, Additamentum sumatur, cum id
 quod in additamento deest, bonitate Nuclei supple-
 atur, utique conveniens est, eundem valorem reti-
 nere, neque deteriorem, neque meliorem assignare.

Pari modo neque illa regula Autoris Universa-
 lis est, simpliciter vè procedit, neque à *Molinæo* tra-
 ditur, quæ putat Autor, quod si Pondus ratione nu-
 meri particularum, in quas marca quælibet spargi-
 tur, mutetur, quod valorem quoque monetæ muta-
 ri oportet.

si oporteat. Ecce enim Marca quæ nunc constat 16. loton. habuit hæctenus 3. ur 3. ein / hoc est Nucleum 14. loton. & loton. 2. additamenti. Illa postmodum divisa est in octo partes sive particulas, hisque impoſitus erat certus Valor: Nunc verò eadem Marca componitur, & constat quoq; 16. loton. sed mutatur Nucleus & augetur ad 15. loton. & tantum additamentum est loton. 1. idcirco monetarius illam non in octo tantum, sed fortassis in 9. dividit particulas, & sic una particula non est amplius lotonum duorum, ut erat antea, quid quæſo hic prohiberet eundem? Sic valorẽ nihilominus eidem particula imponere, ergò omnes hæ regulæ Autoris procedere poſſunt, ſi ſcilicet prima ſic formetur; ſi moneta perpetuò conſervetur in ponderis ſui bonitate, hoc eſt, ſi perpetuo conſervetur in pondere, maneat idem pondus maneatque eadem Liga, eademque Analogia metallorum, (quæ verba quid importent *lib. 3. de jure monetæ* dixi) tunc conſervari ſimul etiam monetæ valorem. Item Altera: ſi pondus aliqua ſui parte immutetur, nihilque vel decedat, vel accedat Ad-ditamento vel Nucleo, tunc quoq; valorem mutari.

Ad §. 23. ita quidem ut diminuto pondere.

Quid in hoc §. Autor vociter peregrinam & vernaculam monetam, quid item anteriore, quid item vocet monetam in commerciorum Uſum admiſſam, non ſatis percipio.

Tantum ex l. 1. ff. de contrah. empt. & ex Ariſtotel. lib. 1. Politicor. c. 6. rubr. & tt. C. de vet. numismat. poteſtat. videatur Bornit. lib. 1. de nummi, c. 4. & per tot. c. 15. Scio, omnes

omninò monetarum species commerciorum gratiâ fieri, & nullam esse monetam, quæ in commerciorum usum admittenda non sit, vel admitti non possit, si modo probam speciem habeat, uti *l. i. C. de veter. numismat. potest.* docemur. Peregrinam ergò puto illum intelligere eam, quæ extra Regnum vel Imperium formatur, Vernaculam quæ in ipso Regno: Anteriorem item puto illum intelligere, non mutatam, & per consequens posteriorem, si ve jam nunc currentem, eam quæ est mutata vel in Pondere vel in Ligâ, scilicet publicâ lege præfixis. Quod ergò hoc casu augeatur monetæ anterioris non mutatæ valor, sic erit intelligendum, illud scilicet non reali, sed nominali augmento tantum fieri; & valorem anterioris non reipsâ sed tantum nominatè augeri: manifestè enim hæc intensio valoris, auctio, si ve augmentum in solo numero, cyfrâ, nudis terminis quantitativis, non in justâ specierum, Nummorum anteriorum & nunc currentium symmetriâ consistit: & sic termini Valoris, quia excedunt Ligam & Ponderus, tantummodo fictitii sunt, nullum habentes fundamentum in materiâ.

Quod itaque Autor pro Regula subjicit eo casu anteriorem monetam non amplius frequentari in emptionibus ut pretium, sed incipere rationem obtinere mercis, hoc quoque necessaria, explicatione uberiori indiget. Autori perpetuò fucum in hac & similibus Regulis tradendis facit error, quod putat Valorem impositivum, ejusque terminos æstimare merces, & sic constituere mercium precium, cum tamen hoc non sit, neque
per

per rerum naturam propriè esse posset. Nec est, si quis Regulam hanc Autoris, quod nummus anterior mercium locum obtineat, & nummus recentior pretii, juvare velit *ex l. 2. & 3. C. de vet. potest.* Ibi enim pretii vocabulum, auctoritatem, potestatemque in genere publicè nummo, sive ex jure gentium, sive ex jure civili, (quod hoc modo jus gentium assumsit) generali characteris, impressione, tributam, & ex consequenti, aestimationis activæ tantùm, effectum designat. Nullus namque sive antiquior, sive recentior nummus ipsum est pretium, sed pretium ut sit quoddam, hoc effectui nummi ascribendum est; id quod expresso textu juris *in l. 1. ibi per subveniret, & prabet, ff. de contrab. empt.* & omnibus iis locis, ubi pretium ipsis nummis, ipsæque pecuniæ opponitur vel distinguitur, innitur.

Quando ergò moneta anterior non est mutata, & recentior currens mutata, & sic augetur nominaliter anterioris valor, tunc illa anterior non ut aliæ merces, in mercium numerum redigitur, sed tantummodo, respectu recentiorum nummorum qui mutati sunt, mercis loco est, & sic illi pretium, sed impropriè ab recentioribus nummis mutatis imponi dicitur; id quod quoque non re ipsa, sed tantummodo ratione terminorum valoris absolute sine ulla radicatione consideratorum contingit: re enim ipsa nihil aliud est, quàm Cambium & permutatio, in qua hoc casu respectus fit ad analogiam metallorū ipsam. Anterior itaq; nummus hoc casu respectu mercium propriè sic dictorum nummus manet, & effectui suo, ut iisdem

im-

imponat pretium non destituitur, sive ut quidam loquitur, effectum pretiandi retinet: imò magis retinet atq; recetior; monetâ enim hâc anteriori nō mutâtâ, nominaliter tamen valore auctâ, statim quoq; omnium aliarum mercium, quæ nummo æstimari solent, pretia augeri videmus; idque fit iustissima causa, quia non inter valoris impositiui terminos & mercium bonitatem, isodynamia, & æquiparatio (quæ tamen vel maximè in emptione & venditione necessaria est, l. 1. ibi aqualitate, ff. de contrah. empt. Aristoteles lib. 1. Politic. 6. Robertus lib. 3. sentent. 6. intercedit, sed inter naturalem bonitatem ipsam ligæ atque ponderis, hoc est, inter materiam nummi, & inter materiam atque bonitatem naturalem mercium. Exemplum habemus in Thalerò, qui superioribus annis neque in Ligâ neque in pondere immutabatur: & ante mutationem aliarum monetarum constabat valore impositio ad 24. grossos. Postmodum grossis mutatis, auctus est valor ad 210. grossos. Verùm sic valore Thaleri aucto, augebantur etiam omnium rerum pretia, & illud mercium, quod antea uno grosso non mutato comparabatur, grossis vix 9. vel 10. mutatis comparari poterat.

Ad §. 24. Quod manifestam habet rationem.

Ita sese res profectò habet, uti in hoc §. tradit Auctor, quod aucto valore nummorum argenteorum, augeatur etiam valor nummorum aureorum. Rationem addit Auctor optimam, quia scilicet hoc omne dependet ex analogiâ metallorum inter sese ipsâ.

ipsâ, quæ quia gentium & non civili ratione efficta est, & quasi in ipsâ naturâ, ipsâque naturali bonitate metallorum inherere videtur, impossibile est, ut hoc civilibus edictis refrænari possit, quod nempe aucto valore impositio argenteorum, non augeatur quoque aureorum valor: quia hæc Edicta civilia non prius refrænarunt ipsum fundamentum, valoris analogiam scilicet metallorum, quam si intervetere vellent principes, fortassis irritò aut ad summum tyrannico conatu tentabunt.

Ad §. 30. & 31. Ad causam verò, & Hac occasione.

Plura quidem in præcedentibus notari possent, sed in his sufficiat indicasse, Autorem naturam bonæ monetæ non ita sufficienter enumerasse: Quapropter ex ipsis traditis in hac controversia validum argumentum ad ipsam Reductionem rejiciendam, sumi non posse.

Videamus nunc alterum quæstionis membrum Causas videlicet depravationis, quarum tantum duas agnoscit Autor. " Exteris ascribit, quando scilicet exteri in Regnū important tenuioris Ligæ monetam, & exportant fortioris Ligæ monetam: sic enim in Regno manere tantū tenuioris Ligæ nummos². Incolis ascribit, quādo hi non modo Ligæ tenuioris monetam ab exteris assumunt, sed & parti nullius extirpandæ studio, partim indigenæ prorsus defectura metu, partim lucri monetæ, quod exteri intercepturi viderentur præoccupandi spe, & ipsi incolæ pedem monetæ mutant, & tenuioris Ligæ nummos formant.

Has quidem concausas esse depravationis nec ego nego, sed & unâ assero plures depravationum causas subesse posse, uti fortassis infra tangam dixitamen, *lib. 5. & 6. de jure moneta*: Veruntamen assignatas causas nō omnes ejusdem esse gradus judico, atq; idcirco arbitror facilius quoq; tolli unam atque alteram posse, imò ut plurimum unam atque alteram apparenter tantum, & rei colorandæ ergò adduci, ab iis, qui injusta lucra in monetis atque argyrocopiis quærant. Per primam namque depravationis causam malum quidem Reipublicæ infertur, sed externè, ideoque faciliè præcaveri potest; Per alteram depravationis causam internè ipsi, sponte atque voluntariè malum malo jungimus, idque pessimis omninò rationibus. Falsissimum, namque est, quod in Regno, ubi fortioris Ligæ moneta cuditur, si extraneæ tenuioris Ligæ monetæ extirpandæ studio, à fortiori Liga recedatur, & ad tenuiorem progressus fiat, quod hac ratione externa tenuior expelli posset: In Regnum hoc modo vocatur exterorum moneta tenuior, namque illius cum tenuiori Regni utique æqualis est Cambiatio, sive commutatio, quæ Campsforibus aliisq; negotiantibus ob æqualitatem ratione sanâ quoq; prohiberi nō potest. E contra per fortiorem internam, expellitur externa tenuior, quia tunc ob inæqualem commutationem, nisi sibi ipsis damnum inferre velint subditi, à Cambio atq; commutatione deterrentur, & hic si Magistratus in officio suos subditos contineat, legibus id efficere potest quam faciliè. Tenuioris Ligæ nummos ab exteris recipere, subditi utique recusare possunt, si in regno fortior habetur; si verò æque
tenuior

tenuior in regno versatur quâ ratione exterorum tenuiorem monetam recipere recusabunt? Tenuiorê dico respectu illius monetæ quæ olim tam intra quâ extra Regnū fortior fuit, quæq; nunc ratione tenuitatis, siue debilitatis cum monetâ Regni concordat. Ut taceam optimum extirpandæ monetæ externæ modum esse subditis manifestare vitia, quibus illa laboraret; illâ regno atq; commercii prohibere, edictis severissimis; illi vel levissimū valorem assignare; illam undiq; conquirere, & in totum remonetare, illamq; conformare ad Ligam, quam habent nummi qui sunt in Regno. Quæ enim ratio nobis suadet, ut secundum depravatam Ligam quæ extra Regnū est, nostros probos nummos in Regno remonetemus, & secundū externam Ligam, nostram regulemus? Magis rationi consentaneum esse videtur, ut ea quæ sunt exterorum regulentur secundum nostra; quam ut ea quæ sunt nostra, regulemus secundum exterorum præscripta.

Inanis quoq; metus est, monetam, nisi ad exterorum Ligam reguletur, & ex fortiori Ligâ in debiliorem siue tenuiorem transmutetur, defecturam? Maneamus in Pede semel præfixo, & eundem monetemus, habebimus nummos in competenti copiâ: non enim regulariter ex monetis, alias monetas cudim⁹, sed ex metallis nondum monetatis: *argum.* Reichs Abschied/de Anno 1551. §. Darzu sich männiglich / R. A. de Anno 1555. §. Vnd damit hiezzwischen / M. Ord. 1559. §. Wir ordenē/sehen vnd wollē auch fernner/§. Obaber jemand were/R. A. 1566. §. was den der Münz halben/et §. seq. jungatur R. A. de A. 1551. §. wir sehē/ordenē vñ gebietē auch M. O. 1559. §. Wir ordenen/sehen vñ wollen auch fernner/junct. §.

Nach dem auch & §§. seqq. in d. O. M. de Anno 1559. & Reichs Abschied de Anno 1551. §. So haben wir längst/ Reichs Abscheid 1555. §. Und damit hiez zwischen/ R. A. 1557. §. Leglich haben wir Regulariter in quam, Exceptio enim potest esse duplex, prima ex O. M. de Anno 1559. §. Doch sollen die Reichs Stände/ R. A. 1570. §. Damit nun solcher verbottener/ Altera, quæ à quibusdam arg. M. O. 1559. §. Dergleichen ob die Goldschmiede §. Sie sollen auch einige/ ab Aurificibus ad Monetarios argumento sumto, quamvis in firmo fundamento, petitur.

Quod si in pede præfixo firmiter manebimus, nunquam monetam defecturam crediderim; & quâ ratione deficiet, si exportandi media tam incolis quàm exteris præcludentur? importandi occasio prohibeatur, vel ita admittatur, ut monetæ exterae quam minimo valore recipiantur, quæ remedia jam olim saluberrimè cōstituta ab Augustiss. Rom. Imp. DD. Alberto II. Carolo V. Ferdinando I. Maximiliano II. & Rudolpho II. in decretis & edictis, Recessibusque de Annis 1439. 1548. 1551. 1559. 1566. 1570. 1571. 1574. 1596. passim reperiuntur. Si enim viderint subditi, publicè à Magistratu testari, exteras monetas vilioris esse valoris, atque exteri illam esse perhibent, illam profectò damno proprio rarissimâ in solutionibus recipient.

Pessimâ autem omnium ratione inducitur, si quis ob spem lucri suadeat à ligâ fortiori ad tenuiorem transcendendum esse, illumque excessum semel introductum deinde non esse iterum corrigendum: idque eò magis injustum, quia hoc modo, duplex lucrum quæritur, primum est illud, quod aliquo

aliquo modo est permissum, & ex Signoraggio dependet. & est verum lucrum, R. A. de Anno 1551. §. 60. Haben wir quß/Colerus de processibus executiv. p. 1. c. 10. n. 20. Covarruv. de coliat. vel numismat. cap. 7. Autor apud Arumæum vol. 5. disc. 1. cap. 14. Scaccia de commerciis & Cambio §. 2. gloss. 3. n. 87. Faber de nummar. solut. cap. 1. n. 62. 63. Laudensis num. 6. Curtius, num. 2. Hanffmannus de monetis resolut. 22. Alterum illud quod est tantū apparens, in nudis terminis cōsistit, & quo proximus circumvenitur, qui signi publici fidem sequitur, quodque ex nominali augmento valoris, hoc est, quod in rei veritate ex falso Cambio, & inordinatā symmetriā nummorum grossioris sortis, quæritur. Hoc autem secundum lucri genus injustissimi, quod apertò in falsi crimen incidit, omnibus legibus prohibitum severissimis poenis; sed & primum coërcetur: omne enim lucrum etiam ratione Signoraggi tam privatis quàm publicis personis in monetatione monetæ quærere est prohibitum, id quod passim sæpius Recessus Imperii inculcant. R. A. 1570. §. Als denn auch die Münzgerechtigkeit. Itaque cum non lucrum, sed salus publicā in nummi efformatione spectanda sit, gravissimo utique damno afficiunt Rempublicam, qui lucri gratiā monetam depravandam suadent, aut in depravato statu, depravandisque monetis persistendum esse putant.

Ad §. 32. Cum enim novam.

Miror hanc rationem Autorem assignasse; quia Monetarii non in Thaleris sese fundant, sed in metallis puris; inter purum enim merallum & purum

analogiâ metallorum, fundamentum omnis ex materiâ mixtâ, monetationis *Autor apud Arumæum vol. 5. discurs. 1. c. 10.* intercedit, non inter metallum purum & mixtum, vel inter mixtum & mixtum metallum. Nunc autem nemini ignotum est, Thalerum non ex prorsus puro, sed ex mixto metallo esse factû. Deinde maximè differunt argëti pretium & Thaleri pretium; addo & Analogia metallorum ipsa quam fortassis hoc loco verbo pretii sed obscurè tangere voluit Autor Analogia quid sit videatur *d. discurs. 1. c. 10. & cap. 14. & explicavi lib. 3. de jure moneta, tit. 2.* quæ omnia hunc transferre tædiosum. Et quamvis Budeliûs, (qui aliâs rei intentus nimium, verborum proprietatem non ita exactè ponderasse creditur,) pretium argenti quoque dicat *lib. 1. cap. 23.* propriè tamen loquendo aliud est pretium, aliud proportio Auri ad argentum. Argentum namque infectum pretium à nummis monetæ recipit; Thalerus verò pretium non habet, sed uti loquuntur omnes valorem imposititum. Tertiò errat Autor gravissimè quod putat, materiam nummi esse imponendam valori: Contrarium namque verissimum valorem imponi materiæ, uti ipse asserit Autor, *supra §. 21. atque in his duabus, & traditur, à Jacobo Bornitio lib. 1. de nummis cap. 7. & 9. Scaccia de commerciis & Cambio. §. 2. gloss. 3. num. 91. ab Autore apud Arumæum vol. 5. discurs. 1. cap. 14. hinc vulgatissimum illud, materiam esse normam, metrum & mensuram valoris, Scaccia d. gloss. 3. numer. 86. Laudensis. numer. 6. Curtius, numer. 2. gloss. in l. 1. ff. de contrab. empt. Dd. in l. 1. & 2. C. de ponderator. C. c. in c. quando Extr. de jurejurando, Schurff. consil. 60. n. 7. cent. 2.*

Quod

Quod & ipsum rationi optimè congruit: cum enim valor non nisi accidentalis forma sit, substantia autem non adjungatur accidentibus, sed accidentia substantiæ; quod & in materia formæque accidentalis conjunctione locum obtinet, ideò dicendum erit valorem materiæ imponi, non materiam valori. Proinde parum rationabiliter sequitur, quando colligitur Thaleri valor est auctus, ergò jubent leges minutiores nummos quorum aliquot constituunt Thalerum esse in materiâ mutandos, ut concordent valori. Quasi verò termini nudi valoris, valoris veri nomine venirèt; quasi verò valor esset fundamentum Ligæ & ponderis & sic materiæ nummi. Contrarium longè verius, quod & ubique provenire cernimus, quod scilicet ex materiâ, ex Ligâ & Pôdere resultet valor. *Bornitius d. c. 7. Autor, d. c. 14.* Ergò vides hic inverti ab Autore causam esse effectû; augmentû namque valoris non est causa mutationis Ligæ in minutioribus, sed mutatio Ligæ efficit, ut sequatur intensio valoris in Thalero: nudi termini in quâ valoris in Thalero, non efficiunt mutationem in materia minutorum nummorum; sed mutatio materialis, trahit ad se quoque accidentalem, & mutatio Ligæ in minutioribus nummis realis, efficit intensiorem ejusdem terminorum in majore nummo Thalero.

Ad §. ac licet, 35.

Reductionem tentatam fuisse hoc loco narrat Autor, cur ergò illam rejicit? cur improbat? nullâ video ejus rei assignari rationem cōcludentē; ad rem itaq; ipsam. Antea in §. 30. ad causam & in §. 32. cum enim novâ, & §. seq. 33. atq; ita. & §. unde cōstat, 34. Autor apertè fassus est,

est, pedem tantummodo in minutioribus nummis mutatum fuisse, non verò valorem: in Thalerò verò sive in nummis uti loquuntur grossiorib. non ipsum Pedem, sed tantummodo valorem imposititium, mutatum sive augmentum fuisse. Non ergò mirum est, quod reductio illa Thaleri, quā solus ipsius valor & termini numerales de majori summā, ad minorem redacti sunt, diu durare non potuerit, quia fortassis in minorib⁹ vitium ligæ permansit, (aut quod credibilius est, in analogiam ipsam quodammodo peccatum) & illæ quoque minores monetæ non etiam simul extenuiori Ligā iterum redactæ sunt ad fortiorem, ita ut res iterum devenisset ad illam specierum justam symmetriam, in qua ante intensionem vel auctionem thaleri fuit; si enim murato & diminuto pondere in minoribus, uti ipse Autor asserit, mutatur & augetur valor in thalero, necesse quoque est ut diminuto & redacto valore, iterum augeatur Liga vel materia (quam Autor pondus dicit) in minoribus, & ita mutetur & tollatur vitii causa totalis. Hoc vitium mihi innuere videtur Autor. Verum & alia quatuor subesse potuere, quæ sicco pede transit Autor. (1.) quia Reductio facta est in Thalerò & ita ponitur Thalerus fundamentum totius rei monetariæ, quod tamen non est uti sæpius dixi, sed analogia metallorum. Quia ergò hæc reductio non respexit ipsum fundamentum, & ita legitimum pro regulā, sed erroneum pro norma habuit, mirum non est, quod diu durare non potuerit. Cum erronea principia, errores quoque producere soleant.

Deinde (2.) Reductionem hanc ipsam Autor, incusare videtur, quasi illa parum justa constitisset

fer specierum inter sese symmetriâ: non enim facit mentionem an minores monetae in eodem statu permanferint, an verò eorundem Liga & pondus quoque auctum fuerit. Quod si ergò tunc fortassis in ordinandâ specierum symmetriâ (uti in ejusmodi confusionibus fieri assolet) exacta proportio non fuit observata, non fuit mirum, quia homines lucri cupidissimi, id continuo notârunt, & lucrum, undequâque corradentes, æstimationem assignatam susque deque habentes, eandem inverterint. Tandem (³) utur sit, impossibile est, quod eo in Regno, ubi ab antiquis temporibus fuit fortis Ligæ moneta, & ejusdem Ligæ tam grossiores, quàm minutiores nummi, si in minutioribus nummis omnibus Liga fortis mutatur, & efformatur tenuior, in grossiori autem nummo fortior manet, quod tunc fortiori etiam nummo certus, isque perpetuus valor assignari possit, altera quem ascendere non queat. Ratio est, quia tunc minutiores nummi habeantur non amplius in competenti tantû, sed in superfluâ copiâ, imò si tunc continuatur monetatio minutiorum nummorum, sic tandem ut illorum copia sit abundantissima, quæ res facit ut necessario Valor grossioris monetae crescat. Et quod magis est hæc res etiam facit ut vis fiat Analogiæ metallorum, quæ non leve fundamentum habet in copia illa, quâ hæctenus metalla ad materiam monetalem assumpta sunt: hinc itaq; si in majori copia inferiora metalla assumuntur, quàm antea solitum, proportio illa quodammodo infringitur. Fingamus Exemplum; habetur in quodam Regno moneta grossa, quam nominant Urisam, ponderans duos lotones, illa est fermè prorsus pu-

ra: habentur quoque minutiones monetæ 20. quas appellant stellatas, in puritate Ursæ proportionabiliter correspondentes in eodē Regno. Ergò una Ursæ valet & æstimatur 20. stellatis. Tractu temporis evenit, ut stellatę mutantur in puritate & pondere, Ursâ in sua Ligâ & pondere permanente, imò in tantũ depravantur post aliquot annos paulatim magis magisq; stellatę, ut demũ hodiẽ 2000. stellatę bonitate internâ (termino hoc uti liceat ex Dd. sententiâ) respondeant 20. illis antiquioribus, & sic hodiẽ Ursæ una, quæ quondã tantũ 20. stellatis æstimabatur, valet 2000. stellatas. Et quidẽ fingam? hæc ita fieri analogiâ metallorũ legitimâ observatâ: quæritur proinde cum hæc valvatio sic innitatur fundamẽto legitimo, an non probandum sit, ut 2000. stellatę in posterum continuo monetæ exercitio quamvis multũ ærosæ monetentur? Hic profectò in negativâ inclinandum erit, Ratio est, quia sic Æs in nimia copiâ quoq; ad legitimâ materiã monetæ vocatur, contra q̃ erat vel constitutũ antiquis temporibus, vel cõsuetudine inductũ, ubi in exiguâ tantũ copiã admittebatur ut materiã monetæ intraret. Hæc ergò æris ad materiã monetæ assumptio facit, ut Ursæ æstimatio certis limitibus includi non possit (*) Æstimatio enim hæc dependet ex materiã stellatarũ, & illius materiæ, ad materiã Ursæ proportionem & analogiã: jam verò analogia æris ad argentũ non tam certa, stabilis atque perpetua est, atq; argenti ad aurũ, sed subinde mutatur, & vel augetur, vel diminuitur, cum æs apud nos modo copiosius effodiatur, q̃ argentũ & aurum, modo eandem copiã, quã olim effodiebatur, servet: quò autem quid copiosius, cò vilius: quò quid rarius, cò carius.

carius. *Faber d. c. 1. n. 22.* (²) Ratio est, quia in antiquioribus temporibus, ut Urfa una valeret tantū 20. stellatas, proveniebat quoq; ex eo fundamento, quod ut Urfarum, sic etiā stellatarum competēs tantūmodo habebatur copia: nunc verò Urfarū tantum competens habetur copia, stellatæ autem reperiūtur, in abundantissimā copia ubiq;. Hæc abundantia facit, ut Urfarum valor creverit, crescatq; in infinitū: cū perpetuò judicent homines eandē proportionē etiamnum inter Urfas & stellatas, intercedere debere, quæ olim fuit, & sic quamvis numero plures hodiè reperiuntur stellatæ, effectum tamen omnes eundem tantum habent, quem olim ubi in competenti tantum, erant copiā; & quem effectum olim omnes ut omnes habebant, eundem etiamnum omnes ut omnes retinent: quod verò hodiè decedit singulis effectū, metiendiq; potestate hoc adfuisse olim singulis, rationis esse concludo: ubi namq; multi nummi, ibi crescunt rerum pretia: ubi pauci nummi manent rerum pretia, ipso Autore in §. 72. jam verò docente.

Ad §. 36. & seqq.

Rectè hîc concluditur contra Autorem, Reductionem esse remedium optimum, quo monetarum depravationi ulteriori præcavetur; & id suadēt quoque rationes duæ allegatæ, *plura de reductione, vide lib. 6. de jure moneta.* Verūm Reductionē hoc loco adhibendam esse censeo non tantum externi valoris in Thalerō, quam propriè Devaluationem dicimus, sed & Ligæ atque ponderis in inferioribus & minutioribus monetis, quibus Thalerus æstimatur, quam, propriè Reductionem in specie appellamus, & sic

perfectam non imperfectam reductionem : imperfecta enim reductio, & maximè si inferiores monetae devalventur tantum & non in totum remonetentur, nullius ut plurimum est monenti, & majores depravandi occasiones producere solet. Hinc non abs re Trajanus Imp. lege sanxit, omnes nummi monetae exolefcentis seu fugientis constanter, referente Zosimo lib. 1. historiar. uti etiam Imp. Aurelianus edicto cavit : Plebs quicquid habet adulterinae monetae, tradito : novaeque moneta publicè distribuitor : ut commercia hoc modo ab omni confusione vindicentur. Idem sanxit Imp. Alexander Severus August. Formas binarias, ternarias & quaternarias, & denarias etiam, atque amplius usque ad bilibres quoque & centenarias, quas Hellogabalus invenit, resolveri precipimus, neque in usu cujusque versari : Quartarios verò conflare jubemus, & tremisses tantum solidosque formari ; teste Lampridio in vita Alexandri.

Ad §. 41. In primis & seqq. 42. 43.

Periculosum putat Autor, & cum detrimento Reipublicae conjunctum si Thalerus reducatur, sive devalvetur à grossis 75. ad grossos 35. & Hungaricus à florenis 4. ad 56. grossos. Verum cum omne simile sit quoque dissimile & claudicer quatuor pedibus uti communi jactatur proverbio, nihil firmum ab experientiâ, exemploque Medicorum, colligi

ligi ad experientiam politicam potest, in administrationibus merè politicis, ubi Physica principia exiguum sibi vendicant locum, & in quibus longè diversa est ratio: quod & hoc in loco vel maximè conspicuum est. Quod enim subita mutatio apud Medicos periculosa judicatur, id ex eo fit, quia ipsam substantiam corporis humani attingit, corpusq; ipsum, non ejus externa accidentia; uti me informarunt Medici: in Reductione verò monetali, ubi Thalerus ex valore impositio 75. grossorum ad 35. grossos, & Hungaricus ex florenis 4. ad grossos 56. reducitur, neque corpus Thaleri vel Hungarici, neq; ejus Liga atque pondus, neq; forma essentialis tangitur, vel mutatur, sed tantummodo forma accidentalis, corpore thaleri id ne per transennam sentiente.

Nihil proinde ex hoc argumento colligitur. (2.) Deinde ex probatissimis atque experientissimis Medicis didici, etiam apud Medicos tradi, in casu necessitatis subitas quoque mutationes commodè adhiberi posse, regulamq; illam ab Autore traditā, non nisi in morbis languidis atque diuturnis procedere. Hoc loco verò utique necessitas summa flagitati subitaneas, ut cum Autore loquar mutationes, quo totum vitium tollentur, neque quidquam reliquum esse posset, quo monetaria corruptio radices invenire queat. Id quod abundè praxis Imperii docet, in *Edicto Monetario Caroli V. de Anno 1551. §. Und nach dem die Frembden/ M. O. Ferdinandi I. de Anno 1559. §. Und nach dem die frembde außländische/ in Proclamatione, de Anno 1571.* (3.) Committitur ab Autore Elenchus causæ & subjecti: summatur item pro uno &

eodem Reductio & Devaluatio. Non enim ipse Thalerus reducendus est, quia in eo non est vitium depravatæ Ligæ, ut scilicet depravati sint n. m. minutiores, neq; in eo vitium est tenuioris Ligæ, cum Thalerus & Hungaricus retinuerint fortiorē Ligam, docente Autore. Fortior autem Liga non reducitur, sed tenuior, cujus vitium inhæret minutioribus nummis, & hi effecerunt, ut valor Thaleri fuerit auctus, uti ipse Autor docuit §. 30. & seqq. Ergo propriè loquendo Thalerus tantum devalvandus est, minutiores verò & usuales nummi sunt, qui Reductione egent. Hi itaque si ex tenuiori Ligâ rursus à publicâ personâ reducantur ad priorem Ligam fortiorē, Thalerus & Hungaricus (utpote qui æstiman- tur minutioribus nummis, & quorum valorem tan- quam quantitativi termini exprimunt minutiores nummi) nullâ omninò opus habebit Reductione, sed sua sponte nuda calculatione & ad summum Deval- vatione publica modo facilimò sequentur. Cessat proinde omne nimenium, cessat omne periculum.

Ad §. 44. Alterum boni medicamenti

& §. seqq.

Alteram rationem nunc producit Autor, quo Reductionem dissuadere conatur, sed ut prio- rem, ita & hanc irritò ausu. Quod enim dicit §. 47. Novam monetam quæ cudi debet, fundari oportere in Valore Imperialis Thaleri in eo errat. Non enim Thaleros fundamentum est Ligæ novæ monetæ, uti dixi *suprà* ad §. 32. multò minus ejus Valor, utpote forma Thaleri accidentalis: Ut ta- ceam

ceam monetam novam non fieri ob Thaleri valorem imposititium, sed valor imposititius adjungitur Thaleri, ob novam monetam, quæ si bona est, bonus habetur valor atq; justus; q, si debilis est atq; improba, augetur valor Thaleri. Si ergò in valore fundāda esset nova moneta, valor Thaleri esset causa materialis, sive materia monetæ, & causa ex qua novæ monetæ, quod mihi affirmare religio esset; absurdum enim putatur, accidentia, & ea quæ in nostra imaginatione tantum, (ut hic in Thaleri valor imposititius) consistunt, materiæ realis locum obtinere posse. Et quomodo quæso poni posset in valore imposititio fundamentum, si consideramus valorem esse civile quid externum, docente Autore in §. est enim valor, 9. materia autem nummi juris gentium, l. 1. ff. d. contrab. emt. ex civili autem non oritur id, quod est gentium juris, sed vice versa. Lubricum ergò fundamentum poneretur in valore, qui ut quoque civilis est, ita subinde interdum variat atque mutatur in eodem Regno, in diversis Regionibus. Sed videamus an in ipso Thaleri ejusq; Ligæ fundanda sit nova moneta; sed ut *suprà* ad §. 32. dixi, nec hoc puto, quia Thalerus non est de puro puto argēto, sed de mixto, proinde in eo pes poni non potest; in eo namque debet argento pes monetæ ponere, quod purum est, non quod mixtum est. *Autor apud Arumæum vol. 5. disc. 1. c. 10. Bndelium lib. 1. c. 18. per tot.*

Et sic nullibi pro fundamento præscribitur Thalerus vel Ducatus in Romani Imp. Ordinationib. monetarib, in quo sint fundāde minutiores monete, sed nominatur Marcha, ubi Analogia observata nominatur

tur die Fein / pro fundamento : Hinc videmus ad unam quamque speciem subjici, und wird die Mark / an Dreyern / Groschen / Pfenningen / 2c. außgebracht / zu Kff. nequaquam verò dicitur, und wird der Thaler zu 24 Groschen / oder zu 96. Dreyern / oder zu 288. Pfenningen außgebracht. Par ratio est in argenti infecti pretio, quod in eo videlicet, non sit fundanda nova moneta : tum quia argentum infectum non est purum putum ; tum quia pretium argenti externum variat secundum cujusque loci nummos ; tum quia argenti infecti pretium exprimitur non nisi valoris imposititii terminis. Valoris autem imposititii termini, imò ipse quoque valor non est novæ fundamentum uti dixi.

Ex his puto constare neque in valore, neque in Thalerò, neq; in argenti infecti pretio fundandam esse novam monetam : sequitur ut ostendam in quo sit fundanda. Clarum autem atque manifestum est, non modo ex Budelii & Autoris apud Arumæum allegg. locis, sed & ex Ordinatione Monetali Divi Ferdinandi I. quod monetarii opus suū fundare debeant in argento puro puto, in der Fein. Quæ Ordinatio & pedis præscriptio omnis dependet ex Analogiâ & proportionē Metallorum purorum inter sese auri scilicet ad argentum, & argenti ad Æs. Cum enim olim ex puro metallo moneræ fierent, hæc ipsa proportio valoris loco erat : Nunc quia mixtis monetis utimur, semper ad eandem proportionem respicimus, illaque pro fundamento nobis & solidissimo. Hæc Analogia, non ut valor ex civili ratione, sed ex gentium communi judicio dependet : Hanc Analogiâ etiamnum in mixtis quoq; monetis detegere, hanc signi-

significare, hanc privatis patefacere nummi cussione unice laborat monetarius, in eum finem perscrutatur bonitatem compositi nummi, bonitatis Ligam, Ligæ pretiositatem, pretiositatis valorem, valoris terminos quantitativos, qui termini quantitativi præstant demum id, quod Auctor Valorem Thaleri, & pretium argenti infecti dixit.

Unicum adhuc monere restat de Impensis monetaribus & Signoraggio, atque Remedio: Cum, verò expressè attestetur *Bartholomæus Keckermannus l. 1. cap. 21. num. 3.* in Polonia & Prussia Vir clarissimus magnique nominis, quod Constitutiones Imperii alii populi, imitentur, subjiciam, quid de Remedio atque impensis constitutum sit in Imperio, cujus præscripta utique si sequentur vel imitentur alii, summam salutem Reipublicæ illos esse laudatissime procuraturos dubitandum non est. Aureos itaq; nummos quod attinet, in illis nullum omninò locum, Remedio esse testatur *Budellius lib. 2. de monetis cap. ult. pag. 252. §. Zu wissen.* Et hoc fortassis apud Autorem nullam habet controversiam, qui solummodo Thaleri mentionem facit. Quid ergò de Thaleris? In eo quoque nullus Remedio est locus, *Ferdinandus I. in Ordinatione Prebatoria, apud Budellium lib. 1. pag. 136. §. 17. & Circularis Saxonicus inferior apud eundem eod. lib. 1. pag. 146. tit. de Remedio.* Idem sancitum de Impensis monetaribus, illas scilicet non in ipso Thaleris, aut iis nummis, qui à Thaleris usque ad minutos nummos intercedunt, ut sunt grossi, dutconi, Schreckensbergeri, &c. quærere licere, sed tantummodo in minutissimis nummulis, utpote nummulis Helleris, Pfennigis, & ternariis idque non prohibitu monetario.

tariorum, sed ad certum tantummodo modum, usque. Videatur *N. N. de Anno 1551. §. So* habentur vñs/ *Colerus de process. executiv. pag. 1. cap. 10. numer. 10. Covarruv. de collat. vet. num. c. 7. Autor apud Aramam vol. 5. disc. publ. l. c. 14.*

Ex hisce liquere arbitror, consecutaria illa, quæ infert Autor, §. 47. & 48. quod scilicet moneta nova quando Reductio intentatur, fieri debeat Thalerò deterior & constanti Ligâ eudi non possit, nequaquam colligi posse: Omnia enim quæ colligit Autor ex erroneo proveniunt principio, ideoq; mirum non est, ut erronea quoque sequantur principiata: id quod dudum tradidit Aristoteles 1. *Phys. cap. 10.* dato uno absurdo vel inconvenienti sequuntur plura; Hinc rectè Gratianus Monfortius in *Axiomat. Philosoph. ad eundem Aristotel. locum. pag. 4. lit. a.* inquit: in omni scientiarum genere compertum est, ex absurdâ vel falsâ unâ positione interdum colonias absurdarum emergere consequenter opinionum. & post pauca.

Ubi semel à recto aberraveris, impeditum & inextricabilè labyrinthum ingrederis, & admissio vel minimo mendacio, veritatis integritatem nusquam rectè rueri potest. Parvus namque error in principio, fit maximus in fine. *Aristoteles lib. 1. de calo. text. 33.* & quod in principio modicū fuit, in fine fit per quam magnum. *Montfortius d. l. pag. 218.* Quapropter, fundamento, principioque Autoris destructo atque sublato, tollitur quoque ejus assertio, l. cum principalis causa 178. ff. de Regulis Juris cum similib. & sic tolluntur ejus conclusiones, quod scilicet nova moneta fieri debeat Thalerò deterior, & inconstanti Ligâ fiat.

Ad. I. Neque cessabunt. 49.

Vanus autem omninò metus est, quo territur Autor, Campsores scilicet nummularios novam quoque monetam, (reductam remonetariam in antiquiorē statū,) utpote fortiorē & ponderosiorē non aliter ac Thaleros persecuturos: Quomodo enim novā monetam cambient, cum non habeant nummos, quibus illam permutent, quosque loco novæ fortioris numerent? Fortioribus enim cussis leviores nummi non modo sunt prohibendi, & è commerciis ejiciendi, & remonetandi, sed & ipsi leviores nummi, vicio detecto, fortioribusque cussis amplius apud omnes in nullo erunt pretio atque valore, uti ipse fatetur Autor, §. seq. Deinde (2^a) metui huic & Cambiorum fraudibus, illicitisque exercitiis præcaveri potest Legum sanctione salubri, prohibeātur itaque severissimis Legum pœnis ista Cambia, juxta *l. non solum. 2. C. de commerciis & mercatoribus*. Sic Constantius II. & Julianus A. A. rescribunt Rufino Præf. præf. *Pecunias nulli emere omninò fas erit, nec vetitas contrahere, quia in usu publico constitutas pretiū oportet esse nō mercem. l. 1. C. Theodos. tit. 23. lib. 9.* Sic severissimæ pœnæ constitutæ in excambiatores, Granalarios & exportatores à Divo Carolo V. & Ferdinando I. in *Recess. de Anno 1551. 1559. & passim* (3^a) Tandem nec ipsæ novæ monetæ in nimiam & abundantissimā copiā, erunt cudentæ, & ut illæ abundantissimè cudi possint, unde quaque materia monetalis cōquirenda, & sic ad materiā monetalem etiam ipsi monetati Thaleri resolvendi, & ex iis nova moneta facienda non est. Manere debent

isti Thaleri in suo cursu, nec remonetentur probæ antiquiores monetæ: uti etiam videmus in Romano Germanico Imperio saluberrimè esse constitutum, Monetas jam cufas, atque legitimas, non debere remonetari, & in viliores sive debiliores nummos etiam permixtos redigi. R. A. de Anno 1576. §. Und nach dem/ & seqq. §. de Anno 1594. §. Sehen also demnach/ & passim. Nova proinde moneta non in nimia copiâ, sed in competenti tantum cudatur, uti habetur in d. d. R. R. & jam olim inculcavit sapius Nicolaus Oresmus de mutatione monetæ, c. 3.

Ad §. Moderna Verò. 50.

Quid hac ratione sibi velit Autor non video. Ex facto enim improbato & omni jure prohibito, Reipublicæ detrimentoso, laudem atque fructum adhuc quærere, justum esse nemo sanus faciliè affirmabit, argum. l. verum 6 §. 7. ff. pro socio. l. ne ex dolo. ff. de dolo. l. sine hereditaria. ff. de negot. gest. l. etsi hereditas §. penult. ff. ad exhibendum. l. si ab hostibus §. si vir ff. solut. matrimonio. cap. ex tenore. cap. super literis Extr. de rescript. Quid magis è Reipublicæ salute, quam peiores nummos regno atque commercio ejicere omni, atque bonos habere? arg. R. A. de Anno 1570. §. Derselben wollen wir alle/ Ordinat. Monet. de Anno 1559. §. Doch sollen die ReichsStände. §. Ob aber jemand were/ §. Damit man aber. Maximilianus II. in d. R. A. de Anno 1570. Damit man nun solcher. §. in Anno 1571. §. Und derowegen alle ob angeregte. Rudolphus II. de Anno 1596. §. Frembde böse. §. in R. A. de Anno 1598. §. Und als sich noch weiter. Melius utique est bonos quàm pravos & de-

& depravatos nummos habere, *Fridericus tertius in Reformat. 1442. §. Item / wenn auch / Maximilianus I. de Anno 1500. §. Ferner als zu fordern. Carolus V. de Anno 1548. §. Als wir uns auch / & de Anno 1557. §. Letzlich haben wir / Ferdinandus I. de Anno 1559. §. Als denn auch bißhero.* Sic *Darium Persarum Imperatorem lege Sancivisse, ut solius Imperatoris monetæ ex auro percutiatur, & auro quidem quam potest purgatissimo Herodotus lib. 4. Histor. cap. 166. Autor est. Proinde stultum planè foret recipere pravos nummos, si bonorum competens copia haberi possit; imò non modò stultum, sed & legibus prohibitum & prohibendum, argum. M. O. de Anno 1559. §. Wo auch etliche andere. R. A. de Anno 1566. §. Ferner haben wir uns / & seqq. §. Und sollen / R. A. de Anno 1571. §. Was massen. Stultum, inquam, quia nemo tenetur majorem summam in debiliore pecunia sumere, Ferdinandus I. in O. M. de Anno 1559. Es sollen auch / Carolus V. in E. M. de Anno 1551. §. Derowegen wir dann / Maximilianus II. §. Insonderheit wollen wir.*

Ad §. quod hâc Reductione. 54.

Nequaquam uti putat Autor, ex Reductione damnnum aliquod hoc loco infertur Reipublicæ, multò minus id duplicatur. Omnia enim quæ hoc loco colligit Autor, colligit ex falsis præsuppositis. Pondus enim & valorem imposititum absolvere, essentiam monetæ, esse falsissimum, monstratum est suprâ Et quamvis improba moneta internecioni tradatur, hoc tamen an damnosum Reipublicæ sit, an verò salubre, illud ipsum est, quod est in quæ-

stione; petit ergo Autor principium. E contra, ex Decretis Imperii, *ut pote ex Decreto Francofordiensi de Anno 1571. §. Diemell aber viel verbottenen / M. O. 1559. §. Doch sollen die Reichsstände / §. Ob aber jemandt were / §. Damit man aber / R. A. 1570. §. Damit man nun solcher verbottenen / E. M. 1571. §. Und derowegen alle abangeregte / & de Anno 1596. §. Frembde böse /* patet hanc resolutionem nummorum improborum nequaquam Reipublicæ detrimentosam, sed summè salubrem atq; necessariam esse: quapropter & optimè Reipublicæ Alexand. Severus Imp. consuluisse judicandus est, dum improbas Heliogabali monetas resolvi præcepit, teste Lampridio in ipsius Vita. Pes item monetæ, q. restituatur pristinae integritati, nemo sanus negabit. si reductio instituitur legitima, & nō ea, quam Autor pro legitimā proclamat, quæq; contra principia artis monetariæ in valore fundamentum quærere satagit. Ut taceam, Autorem hoc loco sibi ipsi contradicere. Docet enim in §. *ac licet*, 35. vitium aliquod adhuc in pede novæ monetæ latuisse, & proinde perpetuum illum non fuisse & esse potuisse: Hoc verò loco tradit, illum esse legitimum & perpetuò tenendum. Si vitio Pes constitutione præscriptus laboravit manifesto, quomodo potuit esse in sui essentia legitimus? in sui essentia, dico, non ratione constitutionis.

Valorem supra demonstravi non esse partē essentialē monetæ, nihil ergo monetæ essentiæ nocet, etiam si ille ad dimidiam summam usq; pereat: Id quod notabiliter procedit hic, ubi per reductionē hanc nō verus, & justus, sed tantummodo fictitijs, injustus & apparens valor perit: corp⁹ enim monetæ manet idē, sive illi imponas numerum 100. sive tantum 10. Sic &
hic

hic non nisi imposititiū Valoris termini nudi quanti-
tativi imminuuntur, non ipse numus in sua essentia ef-
fentialiq; formā, sed tantum in accidenti. Et hoc loco
reperendum est, quod sæpè monui de Valore imposi-
ticio, ejusq; terminis; quod scilicet Valor cū sit com-
paratio & proportio unius monetæ cum alia, per ter-
minos exprimitur: Termini autem illi vel olim fue-
runt monetæ reales, vel etiamnum sint. Quando
ergo de alia moneta pronuntiatur & termini illi
imponuntur, hoc significare vult atque videtur,
velle Magistratus, terminos illos & monetas anti-
quatas reipsa inesse & bonitate pari, parique Liga
& pondere inharere moneta novæ: quod si ergo hi
termini valoris sive moneta antiquata, & moneta
nova non correspondent bonitate interna, excessus
hic fictio est, nullum habens fundamentum in ma-
teria; & proinde non veri, sed fictitii erunt termi-
ni, quatenus antiquioribus non correspondent, qui
si mutantur, mutantur utique in melius Reductio-
ne, non in deterius; redeunt enim in pristinum
statum, & fiunt ex fictitiis, iterum veri termini, ve-
rique tandem nummi.

*Ad 9. ss. Similiter & hæc re-
ductio.*

Reductio, saluberrimū Rei monetariæ corruptæ,
remedium, hic iterum in theatrum ab Autore pro-
ducitur, & criminis, proh Deum! accusatur magni,
quasi ex illa damnum irreparabile in omnes status re-
dūdaturū sit, quia inquit Autor, homines potissimā
ac penè omnem suam substantiam amittent; quia
in extremas tandem egestatis ac famis redigentur
angu-

angustias; & citantur ad hæc confirmanda Budelius & Molinaus. Verùm falsam esse accusationem docet hæc nostri Romani Imperii facies, ubi experientiâ annis superioribus satis edocti sumus, Reductionem non damnum, sed salutem Reipublicæ Reique privatæ attulisse, maximam etiamsi intensiōe valoris ultra 70. annos continuatâ, postmodum, uno quasi actu, ad eum statum valor, quem ante annos 50. habuit, redactus sit.

Secundò Budelius perversè allegatur; is enim allegato loco, loquitur de valore usuali *NON NIMIS EXORBITANTI*, imò expressè fatetur, aliud de jure esse, opinionemque suam Decisioni Recessuum imperii subjecit. Ast Autor noster loquitur de valore usuali *NIMIUM EXORBITANTI*.

Tertiò quoque Rationes in quibus sese fundat Autor, nullius sunt momenti, sic enim in primâ ratione colligit; Valore Thaleri à 75. grossis ad 35. apud omnes reducto, homines potissimam ac penè omnem substantiam suam inde amittent. Quasi verò in Valore nummi impositio substantia hominum consisteret, & non in ipsis potius rebus, quæ nummo æstimantur, & præter eas in ipsius nummi corpore quod possident privati: Non enim accidentalem nummi formam, valorem possident, sed cum accidentali formâ essentiam nummi ipsam: sic quamvis in l. lex qua tutores, 22. §. finali, huic accedit. *C. de administ. tutor.* dicatur, quod robor omne patrimoniorum veteres in pecuniâ posuerint, non tamen hoc de solo valore pecuniæ, & in illâ pecuniâ de Valore nummorum dicitur sed in genere de Pecunia. Pecuniæ autem verbum hac in significatio-

ne, significat aliquot nummos, uti dixi supra ad §. nam pondus argenti, 15. & nummus nullibi in jure civili valorem impositivum habet aut designat, sed ipsum suum corpus. Ergo quando dicitur, quod Robur patrimonii consistat in pecuniâ, hoc dicitur, quod consistat in ipsorum nummorum corpore, probâq; materiâ: non illud, quod consistat in nummorum, impositivum valore. Sic nemini fucum facere debet, quod in l. 1. ff. de contrab. empt. dicitur nummum sui usum, non tam ex substantiâ, quàm ex Quantitate, præbere. Hic (1.) enim substantia & quantitas nummi tantummodo comparantur, Bocerus de jure monetæ, c. 2. n. 87. §. Paulus Jctus. pag. 63. comparata autem sese non tollunt, sed mutuo ponunt, & sic per consequens hic nummus Dominium etiam ex substantiâ præbet. (2.) Quantitatem hic non significare valorem impositivum, sed formam essentialem nummi, æstimandi, mensurandique sive prætiandi vim, docuit Robertus lib. 1. sententiarum c. 6. ad quem te iterum remitto. Ergo si hoc loco non erit Valor impositivus intelligendus, nihil omnino ex hoc loco pro Autore probabitur. Et tandem (3.) hæc nummi proprietas hoc loco monetæ ascribitur in materiâ Emptionis Venditionis, quod scilicet tali officio fungatur in Emptione: quia verò usus nummi, sive particularis, ut hic, sive generalis, non est confundendus cum ipsâ nummi substantiâ, & nummus non tantum usus particularis ratione, sed & in suâ substantiâ absolutâ est in privatorum possessione, idcirco parû rectè ab usu nummi in Emptionibus ad ipsam nummi substantiam, possessoresq; nummi colligi, non abs ratione, quis concludere posset. Et hæc de primâ

ratione. Sed quid de Ratione secundâ. Si modo verum dicere volumus, committit Autor fallaciam causæ; non enim reductio egestatem hanc ac famem causat, sed monetæ depravatio, depravationisque continuatio, hæc enim caritatem apparentem, ratione accidentarii valoris inducit, *Maximilianus II. in R. A. de Anno 1570. §. Dieweil dann nuna mehr/ & de Anno 1571. §. Was massen man/ubi aliâs non nisi vera proportio inter mercem & monetæ bonitatem internam mansit, quæ externo apparente & accidentario valore aucta, in sua substantiâ nequaquam Reductione mutatur, sed eadem manet.*

Nec juvat hoc loco Autorem Caroli Molinæi allegata autoritas; is enim de Reprobatione expressè loquitur; hic verò sermo nobis est de Reductione: & quidem Molinæus differit de Reprobatione haud justâ, nos verò loquimur de Reductione, quæ in suâ naturâ omnibus modis est iustissima, quam n. 794. vel. 92. §. non nego. concedit Molinæus.

Ad §. Tum propter magnam, 56.

Nihil est, quod sibi confusionem imaginatur Autor; Reductio enim, si justè, legitimè, atque ordinariè tractatur, nullâ confusionē parere potest, sed tantummodo vitia, quæ numò latenter insunt, detegit atq; subditis palàm manifestat; E contra cōtinuatio depravatæ Ligæ in monetâ, vitium illud magis magisq; probat, & quandiu potest, tandiu facit, ut in subditorum oculos non incurrat. Ergò confusio ex continuatione depravatæ ligæ non ex ejusdem reductione causatur: Id quod jam olim conquesti sunt Augustissimi Imperatores *Carolus V. in R. A. de Anno 1548. §.*

Als wir uns auch bedächtslich erinnert / *Ferdinandus I. in R. A. de Anno 1557. §. Letztlich haben wir uns / & de Anno 1559. §. Als dann auch bissher viel Jahr / Maximilianus II. de Anno 1571. §. Ob wol angeregte Kayserliche de Anno 1576. §. Gemeinen anwesenden Ständen / & in An. 1570. §. Dieweil denn nunmehr vor Augen / & §. Was massen man / & passim. Et posito non concessio, causetur quædam confusio, illa tamen nō est in ipsâ substantiâ numi, sed tantum circa accidentalem ejus formā. Ea autem quæ sunt, circa accidentia ita magni æstimandi non sunt, si nobis iis sublati vel mutati de genuinâ rei essentiâ constare possent.*

Quæ de fraudibus hoc loco afferuntur, tanti non sunt, ut magnâ egeat refutatione: illi enim qui commerciorum exercitio dediti sunt, non nummi valore imposititium, sed nummi Ligam respiciunt, naturalemque & gentium jure constitutum, non eam, quæ civili impositione tradita est, bonitatem, ponderant.

Ad §. 57. Unde porro jurgia.

Hæc omnia non ex Reductione, sed ex depravato rei monetariæ statu oriuntur: Si res in pristino & in illo statu, in quo ante depravationem fuit, mansisset, licet nullas oriri potuisset forsitan ipse Autor dixisset. Atqui Reductio cum pristino statu paribus passibus ambulat; Ergo non illi, sed ipsæ depravationi jurgia, rixæ atque turbæ erunt ascribendæ.

Et (2.) posito nulla sequatur Reductio, sed res in depravato rei monetariæ statu permaneat, & monetario in Liga debiliore continetur,

putatne ideò Autor, lites nullas esse oriundas, nullas querelas, damna, & id generis mala in privatos redituras? Minimè gentium id fiet, majores longè lites, querelæ, & jurgia orientur statim, ubi subditi sese valore imposititio, & nudo augmento nominali, accidentarioque valore fuisse deceptos sentient; Hic ex capite læsionis, ille ad supplementum ager; Hic interesse, hic damna, hic detrimenta allegavit: Corpus ipsum, non ejus accidentarium valorem fuisse in obligatione, tempus contractus, non tempus solutionis esse inspiciendum demonstrabunt, illosq; defensitabunt, omnes pii, cordati juris atque justitiæ amantes] Cti, Advocati & Patroni, quorum quoque opinionem neque ulla ratio, neque ulla Lex civilis facile coërcebit, cum & rationum pondere, & Dd. atque Dicasteriorum judicio atque multitudine satis sit firmata, *Bart. in l. 1. l. cum aurum de aur. & arg legat. l. cum quid, de ret. cred. & in l. Paulus ff. de solut. Bald. Alex. Albert. Fulgos. Paul. Jac. in d. l. cum quid. Martin. Laudens. in tractat. de monet. Jacob. de Puteo in disput. de monet. cod. 3. Calsan. conf. 14. Albert. Brun. in tr. de augment. monet. Hier. Butigell. in repet. d. l. cum quid. Constit. Novell. Electoria Augusti Saxonia. p. 2. const. 28. §. Da der Valor An omnis Faber de nummar. solut. passim. & cap. 12. Autor apud Arumæum vol. 5. disc. 1. cap. 18. & 19. plures ea infinitos ferme vide in tract. de jure moneta lib. 6.*

Quapropter (3.) nihil movet nimis generalis illa, & sic hoc loco malè applicata regula, lites scilicet præcidendas esse: est enim & alia tam generalis, quàm specialis juris regula, quâ levi momento hæc infringi potest: Generalis illa, quod scilicet publica utilitas privatorum jurgiis præferenda sit, *Antient.*

res quæ C. commun. de legat. specialis; Discordiarum & litium occasiones, radicitus, funditus, & penitus esse removendas, l. aquissimum, ff. de usufructu. l. cum pater §. dulcissimis ff. de legat. 2. Quod si verò continuatio monetationis in Ligâ debiliori, nihilominus litibus occasionem præbet, uti modo secunda ratione dictum, sequitur hanc nimis generalem regulam hoc loco malè ab Autore esse applicatam, & proinde ea vel jurgiis privatorum non attentis, Reductionem suadendam esse.

Ad §. 58. Tertium quod à nobis, &

§. jam verò 59.

Hæc autem Autorem scribere non erubuisse, satis mirari haud possum, quomodo enim id prohibitum esset, quod constat jure esse cautum? Atqui Reductionem esse remedium justissimū expressum jus habemus, in *Recessibus Imperii. de Anno 1500. tit. Folge weiter/ibi ohne allen Zusatz/junct. Reformation. de An. 1442. titulo Von der gülden Münz. M. O. 1559. §. Nach dem aber die Silbern Münzen/ §. Hierauff ordenen/ §. seqq. R. A. 1566. §. In weiter berathschlagung/junct. §. Ferner haben wir uns/ §. seqq. R. A. 1570. §. Neben angehörten/junct. §. Sintemahl auch/ & §. Damit man nun solcher/ R. A. 1571. §. Was auch gegen den Staigern/ & §. seq. Proclama de Anno 1571. v. Vnd derowegen alle/ §. seqq. R. A. 1576. §. Vnd nach dem in etlichen Münzen/junct. §. Doch dergestalt daß dieselbige/ §. Ferners als auch dis-
mahl/ & §. seq R. A. 1582. §. Vnd dieweil am Rheinstrom/ §. Nach dem auch allbereit/ R. A. de Anno 1594. §. Als wir dann für den vierden/junct. §. seq. Nec est si quis ex-
cipiendum putet, hoc ita in jure tantum nostro pu-
blico*

blico provisum esse. Eandem enim Reductionem ut æquissimum & justissimum remedium restituendæ rei monetariæ depravatæ proclamat, jus Cômune, tam Canonicum *in c. quanto, ibi reducās. Extr. de jurjurando*, quàm Civile *in l. 2. pro imminutione C. de veteris numis. potest § lib. 11.* Accedit Autoritas atque Exemplum Romani Imperiî nō modo nostræ ætatis, sed & exempla Trajani, Aureliani, Alexandri, Severi, Imp. aliorumq; sunt notissima. Et ut exempla Pontificum, Galliæ, Hispaniæ, Angliæque aliorumque Regum taceam ipse Autor Polonorum exemplum, retulit *supra §. ac licet, 35.* quale exemplum quoq; nō ita multū dissimile habemus in Maximiliano Cum eum quondam pecuniæ pretium (utor verbis Beyerlingianis) ob belli motus varios, per Belgium usq; crevisset, ut florenus Rhenensis aureus valeret 126. grossos Flandricos, Ducatus Hungaricus 182. & similiter cætera aureorum nummorum ac argenteorum genera ad eundem modum, Maximilianus patre pacata, decimo octavo Kalendas Decembris pretium tale statuit, nimirum ut Florenus Rhenensis 48. & Ducatus Hungaricus 58. grossis Flandricis æquivaleret & sic deinceps. Hac ita referant Petrus Opmeer & Laurentius Beyerling, in opere Chronograph. vol. 1. fol. 431. quamvis contra leges Historia, judicium suum, pro more clericorum, ridiculè intermiscentes. Nec etiam Auctoritates Dd. desunt; Reductionem namque Legibus scriptis constitutoq; jure esse consentaneā fateri coguntur, Budelius lib. 1. c. 16. n. 12. § Imperiî enim Molin. de mutat. monet. q. 190 n. 92. vel 794 §. non nego. Melchior Goldastus in Catholico Rei monetariæ, tit. 40. de Reductione monetarum, & illam summè suadent Bodinus lib. 6. de Republica c. 3.

Autor

Autor Anonymus, apud Arumæum vol 5. disc. 1. c. xli. quem hæc ex parente suo viro quondam Clarissimo, H. Ducum Cancellario, & Hispanico Consiliario Regio, viro in Republicâ gubernandâ experientissimo, didicisse audio.

Et quid multum laboro in hac meâ sententiâ stabilendâ, cum Autor, neq; legû textus, neq; ullas Auctoritates, & admodû infirmas Rationes afferat? Ita namq; colligit. Quod quis recte & legitimè acquisitû habet, & possidet, id ei invito, sine ipsius factô adimi vel minui jure nō potest. Ast imposititiû valorē Thaleri, privatus quidâ N. rectè & legitimè acquisitû habet ac possidet. E. imposititiûs valor Thaleri privato N. ei invito, sine ipsius factô adimi vel minui jure, non potest.

Verum hæc collectio tanti non est, ut me moveat; in Majori enim & hæc addenda sunt, q. quis factô vel suo vel alieno ipsius nomine acquisitû possidet: Possessio enim, nobis nō aliter acquiritur q̃ vel per nosmetipsos, vel alios nostro nomine, sive qui in nostrâ sunt potestate, l. 1 §. apiscimur. 2. §. item acquirim. ff. de acquir. possess. in pr. Inst. per quas personas unicuiq; ubi Nicasius, Oldendorp. class. 2. p. 130. Val. lib. 1. Juriss. Rom. c. 67. n. 25 Bouter. class. 5. disp. 2. lb. 29. Borch. de acquir. vel amitt. poss. c. 4. n. 4 Sed sic hac ratione minor Autoris propositio nō procedet; Privatus enim ille, cuj⁹ numi valore imposititio fuere aucti, per rerû naturâ nunquâ probabit, suo vel suorû factô, & quidem legitimo, intentû, quantû auctus est valor, ejus augmenti sese acquisivisse possessionē. Usus enim & malitia publica hoc augmentum, clam te, sine factô tuo vel tuorum produxit, quod Lex publica necessitate apparenter compulsâ, toleravit: Valoris enim impositio publici juris est,

est, nec in privatorum arbitrio, vel meo vel tuo, qui nummos possidemus, sed in aliorum potestate consistit, *Autor apud Annumaum vol. 5. disc. 1. cap. 13. & 14. Bornitius de nummis lib. 1. cap. 7. §. adeo ut nemo privatorum. R. A. de Anno 1500. §. Item wir / de Anno 1551. §. Und als ich jetzt / Edict. Monetar. §. Aber die / M. O. 1559. §. Nach dem aber die Silber / & §. §. seqq. §. Hierauff ordnen / & Ferner dieweil etliche Stände / R. A. 1566. §. Ferner haben wir uns. Quamobrem si asserere volumus, nos valorem imposititium possidere, necesse est, ut & simul addamus, nos eundem non nisi ex Legis publicæ tolerantia atque beneficio possidere: Proinde Lex publica si vult eundem valorem, quem toleravit tantum, iterum nobis auferre, nec amplius nobis concedere potest, & illi repugnare non possumus, qui non nisi ex Legis voluntate, tantumque ad tempus tolerandi beneficio, quicquid valoris possidemus, acquisivimus.*

Deinde, quod magis est, nullibi in jure traditur, quod Privati nummi valorem possideant: neq; hoc ipsum Autor ullo textu juris probavit; corrui ergo ipsius conclusio, corrui assertio.

Negari quidem nequit, Valorem imposititium, absolute, prout hic Autor facit, consideratum, non nisi in imaginatione consistere, & prorsus inter res incorporales numerari debere, quod & ipse facit. *Vultejus lib. 1. jurispr. Roman. cap. 62. num. 14. ex hoc ipso in errorem crassissimum lapsus, quod putet ipsum quoque nummum rem incorporalem esse. Quod si ergo res corporalis non est Valor, is utiq; non possidetur: Quia nummus propriè & verè possidetur, non modo quia est res corporalis, text. ex-*
pres.

press. in l. 1. §. 1. ff. de Rev. Divis. & §. 2. incorporales Inst. de rebus corporalib. & incorporalib. l. usura pecunia 121. ibi non ex ipso corpore. ff. de V. S. l. scire debemus 29. in princ. ff. de V. O. l. scertos. 37. ff. eod. §. aliquando 10. v. in quo. Instit. de obligat. quæ ex edicto, plures textus & rationes vide in lib. 1. de jure monetae, & in disput. de jure monetae. th. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. corporales autem res verè & propriè possidentur, l. possideri, 3. in princ. & §. 1. ubi gloss. ff. de adquir. poss. junct. l. sequitur, 4. §. si viam. ff. de usurpat. & usucap. Wesenb. in π. de adq. poss. numer. 5. Bocerus class. 5. disput. 2. th. 23. Valtejus d. cap. 62. num. 7. sed etiam quia nummus traditur, l. 1. C. de veter. numismat. potest. l. 1. §. 21. ff. de adquir. poss. l. certi conditio. §. si nummos, §. l. nam & si fur. 13. l. singularia 15. & passim. ff. de Rebus creditis, l. 1. in princ. & §. 1. ff. de contrab. empt. cum similibus. ea autem quæ traditionem recipiunt, sunt res corporales, per l. 1. §. si jussero 21. ff. de adquir. poss. incorporales enim traditionem non recipiunt l. servus, 43. §. 1. ff. de adquir. rer. dominio. & proinde nummus, quia traditionem recipit, ut res corporalis verè possidetur, d. l. 1. §. si jusserim. ff. de adquir. poss. l. rogastime, §. 2. ff. de Rebus creditis. valor verò, ut res incorporalis, qui quoque traditionem non recipit, non possidetur.

Et hæc ad majorem, videamus quoque minorem propositionem. Ibi uti conjicere licet, Autor acquirendi verbo usus est, fortassis unà dominium, nummi designaturus: Quamvis enim Dominium, & possessio sæpius in jure nostro opponantur, l. naturaliter 12. §. nihil commune. l. permisceri, 52. ff. de adquir. poss. conjunguntur tamen acquirendi vocabulo in titul. Inst. per quas personas unicuique, ubi Nicarius, Brederodius & Institutista vulgo. Discursus ulterio-

ris erg sic formemus argumentum: Cujus rei quis recte & legitimè Dominium acquisivit, illud ei auferri vel minui non potest. ò Atqui Dominium Valoris imposititii integri, privatus quidam N. rectè & legitimè acquisivit. Ergò &c.

Ad majorem hoc loco non disputabo, quod Dd. vulgo magno encomio tradunt, Principem ex causa Dominium subditis auferre posse; quod si verum est, quod tamen meum jam neque facio, neque pro indubitato simpliciter assero, hoc tamen dico, ex illa opinione sic totum argumentum nullius virtutis futurum. Ad minorem propero, ibi etsi quis maximè, minoris assertionem, *per l. 1. ff. de contrahendâ empt.* probare vellet (cum tamen hæc lex nihil ad rem faciat, & quantitatis vocabulum ibi non designet valorem imposititium, uti sæpius demonstratum) posito ita non concessio, nihil tamen ampliùs probaret, quam Valorem in genere in Dominio esse posse: Cum verò in omni Dominio acquirendo, requiratur causa & modus, *§. singulorum, Instit. de rerum. divis. l. 1. in princ. ff. de acquir. rer. domin.* Vultejus lib. 1. *Jurispr. Romanæ. cap. 69. num. 1. & cap. 70. num. 1. Valentinus Gail. Förster, de dominio. cap. 8. num. 1. & cap. 9. num. 1.* idcirco hæc insurgit hoc loco quæstio, si contingat augeri nummi valorem, quonam modo, & ex quâ causâ illius augmenti valoris dominium acquiramus? Hoc loco altissimum tam apud Proculianos quàm Sabinianos, omnesque Veteres JCtos est silentium, qui quamvis varios tradiderint Domini acquirendi modos & titulos, in nullo tamen expressè tradidere, & augmentum valoris acquiri: Concludo pro-

do proinde iterum, quia nullus habetur modus valoris hujus augmentum acquirendi, illud non. dominio nostro ita acquiri posse, ut iterum auferri Lege & Magistratu civili volente non posset. Et expresse docet, *Valentinus Guil. Förster. d. tractat. d. cap. 8. num. 133. & 134. pag. 203.* à Facultate Juridica Wittebergenfi aliquoties fuisse ad consultationem præviam responsum, augmentum tale nequaquam in dominio alicujus esse posse, neque ullum titulum vel causam reperiri posse, quò hoc augmentum acquiri queat.

Sed fingamus, ut nihil intactum relinquamus, absque titulo modum, fingamus item Accessionem hoc fieri posse, ut augmentum valoris dominio nostro acquiratur: definiunt enim in genere Accessionem esse modum acquirendi dominium, quo res aliqua propterea fit alicujus, quod illæ rei, quæ sua est, accedat. *Valtejus libr. 1. jurispr. Romana. cap. 20. num. 35. pag. 379.* ubi tradit in has duas res semper spectari, unam, quæ acquisita jam est, & in dominio alicujus est, quæque vicem subjecti habeat; alteram, quæ rei illi jam ante acquisitæ accedit, quæ ut maximè & ipsa res sit, illius tamen rei contemplatione, loco esse adjuncti. Qua ratione, subsumi hoc vel alio modo posset, Corpus, materiam, Ligam, pondusque nummi jam esse in nostro dominio, valorem quoque sese habere loco adjuncti, & huc valori augmentum accedere, & sic dominio nostro per accessionis modum acquiri. Sed & hæc nihil ad rem: in ejusmodi namque accessionibus, res quæ accedit, non in audis tantummodo

terminis, & in imaginatione, hominumque opinacione consistit, sed illa res, quæ accedit realis, atque corporalis est, arg. §. item ea quæ ex animal. Inst. de rer. divis. l. 2. l. item quæ 6. ff. de adquir. rer. domin. l. idem Pomponius, 5. §. idem scribit §. aquam. ff. de Rei vindicat. §. præterea Inst. d. t. l. adeo, 7. §. 1. ff. de adquir. rer. domin. l. 1. C. de alluvion. l. hoc jure, 3. §. si aquam. ff. de aqua quotidian. & æstiv. l. ratis, 8. ff. de incend. ruin. naufr. §. cum in suo solo. Instit. d. t. d. l. adeo quidem. §. cum in suo loco. ff. de adquir. rer. domin. l. Julianus, 37 ff. de rei vindicat. l. 2. C. de serv. & aqua. §. si tamen alienam. Inst. de rer. divis. l. cum aurum. 19. §. perveniamus. ff. de auro & argento legato, l. sed si meis. 29. §. 1. ff. de adquir. rer. domin. l. in rem actio, 23. §. si quis rei, & §. item quæcunque ff. de rei vindicat. §. si Titius alienam. & §. seq. Instit. d. t. d. l. adeo quidem. §. si alienam plantam. ff. de adquir. rer. domin. d. l. idem Pomponius, §. de arbore ff. de rei vindicat. d. l. sed si meis. §. penult. §. qua ratione autem. Inst. d. t. §. literæ quoque Inst. eod. l. in rem actio, 23. §. sed & id. ff. de rei vindicat. l. 3. §. pen. ff. ad exhibendam. §. si quis in aliena §. si duorum, §. quod si frumentum Instit. d. t. l. 3. l. 5. ff. de rei vindicat. l. 24. & seqq. ff. de adquir. rer. domin. cum similib. Valor verò qualis res est? incorporalis rei essentiam habet, nihilque commune cum ipso nummi corpore, nisi quod tantummodo illi civiliter imponatur, ex opinione hominum dependeat, & in illa consistat, nudisque terminis circumscribatur. Quapropter licet omnes modos accessionum pervolvas, nullum tamen reperies, qui vocetur Impositio, augmentitii valoris.

Quod ergò addiderat Autor, Valoris Imposititii augmentum privatos rectè & legitimè acquisivisse, hoc maximâ eger probatione, sive dominium
sive

sive possessionem intelligas: deest enim factum personæ acquirentis, deest res ad possidendum idonea, deest legis dispositio, deest legitimus titulus, deest legitimus modus. Quæ omnia quia nondum probavit Autor, assertio ejus corrumpitur, quod videlicet valor sit in dominio privatorum, illumque per Reductionem minui non posse. Ergo ulterius non immorabor, si hoc unicum addidero, per Reductionem specialem sive devaluationem, Valori verò & genuino, formæque nummi essentiali nihil adimi, sed tantummodo valoris terminos contrahi, idque veritate & justitiâ ita postulante, ut mox edisseram.

Ad §. Deinde Valor. 60.

Valor publicæ legis autoritate impositus, est quidem testificatio veritatis & justitiæ ipsius monetæ, uti Autor scribit; sed is valor qui cū re ipsa consentit, & in suo semel determinato numero, fundamento, terminisque quantitativis manet, non is qui augeatur, lubricoque vagatur numero: Et sic intelligendum esse Molinæum ipsius verba satis innuunt, imò si probè inspiciantur, atque ponderantur, evidentissimè evincunt. Cum enim valor nihil aliud sit, quam collatio & æquiparatio unius monetæ cum alterâ, & quidem quoad puritatem, id utique valoris nomine non veniet, veritatisque & justitiæ testificatio erit, quod tantummodo terminum nudum illius valoris, & monetæ retinet, re ipsâ verò dissentit: Id quod semper in augendo valore impositio ut eveniat necesse est; nudi enim termini retinentur, & res ipsa mutatur, & puritas recentis nummi,

puritati antiquioris non respondet; sic itaque collatio, æquiparatio, & sic valor tantum in nomine non verò in re: Valor proinde in augmento monetæ, est testificatio veritatis & justitiæ quoad nomen; quoad rem ipsam est enormissima falsificatio, peccatumque gravissimum; id quod non meis, sed Caroli Molinæi verbis, eo in loco quem citat Autor n. 793. & ibi 91. assero.

Quousque ergò peccant Principes qui Valorem auctum falsificando imponunt, eousque suum legitimumque officium faciunt, qui valorem auctum, justificando ad pristinam veritatis testificationem reducunt. Detrimentum inde quod in subditos cadere videtur, tolerabile est, cum tradant Dd. eo nomine Principem teneri subditis, quod monetam, cujus valor justus non fuerit, cudi fecerit. *Andreas de Isernia & Matthæus de Afflictis, in cap. un. qua sint regalia Feud. 2. Covarruvias de mutat. cap. 7. num. 6. Matth. Boiss. ad cap. 5. tractat. de potestat. monet. Johann. Aquila Budelius lib. 1. de monetis, cap. 1. num. 32. Paris de Puteo tractat. de excessibus Principum. num. 68. Francisc. Marci Decison. Parlamenti Delphinalis 152. num. 1. Tiberius Decianus tractat. criminal. libr. 7. cap. 23. num. 28. Prosser. Farinacius operum criminal. part. 5. quest. 115. num. 56. 57. quos allegat & sequitur Jacobus Alemannus in palastra consultat. 2. pag. 375. 376. plures habebis in lib. 8. de jure moneta.*

Ad 9. Postremo cum num-
mus.

Fallitur hoc loco Autor, quod putat, Num-
mum

num dici & esse mensuram, valoris imposititii ratione. Interim tamen quod Nummus mensura dicatur omnium rerum ratione materiæ, ipse quoque non negat Autor. & traditur expressè in l. 1. ff. de contrah. empt. ibi electa MATERIA, CUIUS, & docet Aristoteles lib. 1. politic. cap. 6. & lib. Ethic. 1. cap. 5. Robertus lib. 3. sentent. cap. 6. Videamus ergo an ratione materiæ tantum sit mensura, an verò cum materia etiam ratione valoris imposititii, ejusque terminorum. Posterius hoc asserit Autor, verum absque ratione, absque legum authoritate: ab ipsius itaque opinione dissentendum esse judico, & arbitror prius magis veritati consentaneum esse, sed ita ut nummus sic mensura ratione materiæ, quatenus illa electa est, quatenus gentium cōsensu illa ad hoc destinata est, illiusq; bonitas recepta opinione hominum ut mensuret, & sic nummum mensuram esse ratione materiæ ut electæ. Materia namq; ad mensurandum electa esse dicitur; ergo non aliqui termini, qui illi essent civiliter imponendi, quod si enim hi termini mensuram hanc præstare potuissent, aut per se id potuissent, aut cum materia: non per se quia sic in nudâ tantummodo constitissent pronuntiatione, ergo cum materia: si cum materia, non fuisset necessarium, certam eligere, quia illi termini cuilibet potuissent assignari materiæ ex Principis placito. Ergo non termini neq; cum materiâ ipsâ termini valoris imposititii (namq; extra terminos valor imposititius nihil est, uti cōstat, sed in ipsam formam nummi essentialē redit) sunt electi. Deinde si termini valoris ad mensurā fuissent destinati, & mēsurā p̄starent, ab initio necessum fuisset,

ut adhæssissent nummo; verum nummum tot secula valore impositio caruisse quia vidimus, ideoque intrepidè concludo, Valorem impositivum neque per se, neque cum materiâ esse mensuram, sed unice materiam.

Materia monetæ: ut demonstrat Aristoteles lib. 1. politic. cap. 6. & lib. Ethic. 5. cap. 5. Robertus d. c. 6. ideo est mensura, quia est electa, & quidem electa est ob utilitatem, & usum, quam & quem opinacione hominum præstare naturaliter, naturalique suâ bonitate & creditur & intelligitur, Antonius Faber de nummar. debitor. solut. cap. 1. num. 21. Autor apud Arumæum, d. vol. 5. cap. 9. disc. 1. huic electioni & naturali utilitati, raritas & copia, analogiam dederunt metallorum, Faber d. cap. 1. num. 22. 23. 25. 26. Tandem hæc materia in locum ipsarum rerum permutabilium successit, d. l. 1. ff. de contrah. empt. in rebus autem permutabilibus bonitates ipsæ naturales æquiparantur, & ita permutantur, Aristoteles lib. 5. Ethic. cap. 5. Henricus Welftenius disputat. Ethic. 5. th. 45. 46. non verò rerum permutabilium sive permutandarum nuda imposita nomina; imò quamvis non constet in commutationibus de rei nomine, tamen commutatio, ubi constat de ipsa re permutanda, ejusque qualitatibus, bonitate & æquiparatione naturali, illa optimo jure & æquissimè fieri potest, argum. l. in venditionibus 9. §. si in nomine & §. seq. l. aliter atque 10. l. alioquin. 11. l. quid tamen, 14. ff. de contrah. empt. cum similibus juncta l. aristo. 2. ff. de permutationibus. & l. 1. ff. de contrah. empt. & l. 1. §. 2. C. de rerum permutat. l. 92. ff. de jure dotium. l. ult. quibus ex causis in possess. cum itaque surrogatum sapiatur naturam ejus, in cujus locum surrogatur, l. si dam.

§. qui

§. qui injuriarum. ff. si quis caus. c. translato. Extr. de constitut. l. 1. C. de noxat. action. §. fuerat. Insit. de action. c. recolentes. Extr. de statu Monach. gloss. in c. & temporis 16. q. 1. l. 4. §. si ex conventionione. ff. de re judicat. not. in c. hi qui de prebend. in 6. & in l. sed. et si mente. ff. de precario. & nummus rei (ut ita distinctionis gratia loqui liceat) permutandæ, & merx rei permutatæ successerit, d. l. 1. ff. de contrab. empt. consequens quoque erit, ut in nummo, non valor imposititius, sed nummi materialis qualitas, bonitasque naturalis, cum mercium bonitati naturali æquiparetur, & ita ratione bonitatis materialis, ex destinationis & electionis publicæ si-ve gentium tamen vi, sit mensura, & in nummo materia nummi, respectu mercium, mensuræ dimetientis locum obtineat, non nummi civilis valor, nudumque nomen, terminusque imposititius. Quæ enim inter nudos terminos quantitativos, bonitatemque naturalem mercium esset isodynamia & æquiparatio? Debent utique res, merces & pretium, resque commutandæ, æquabiles esse, d. l. 1. ff. de contrab. empt. l. 2. ubi Dd. C. de rescindendâ vendit. tantumque præstare reverâ non nudâ imaginatione accipienti, quàm danti; eò ergò æquabiliores res sunt, quò magis conveniunt sui bonitate, Aristotel. d. c. 5. & 6. Nummus verò & merces non conveniunt Valore imposititio. Valor imposititius à Magistratu, mercium æstimatio à privatis dependet: Valor imposititius civilis, imposita, extrinseca est bonitas, (ex mente Dd. communiter ita sentientium) in nudis terminis quantitativis pronuntiatione hominū magis, quàm in re ipsâ consistens: Mercium bonitas naturalis, connata, intrinseca, in qualitate reque ipsa, usque hominum

consistens. Conveniunt autem nihilominus nummus & merces in materiali bonitate, quatenus illa opinatione hominum est electa, & destinata ad certum finem: Materia ergò vel ipsa, vel materialis bonitas ut ob electionem gentium, mensuram eam, quam præstare omnium rerum dicitur, præstet, necesse est.

Ad §. Idque in Regno Francia. 62.

Autoritas Molinæi & Budæi, quæ in hoc & in præcedenti §. allegatur, nihil stringit. Generalia enim sunt nimis Molinæi verba: qua ratione enim is nummum dicat mensuram, an ratione materiæ, an verò ratione valoris imposuit, sese ipsum non explicat satis. & in §. 92. non de reductione, sed de reprobatione loquitur: Reprobationem autem & Reductionem longè diversa esse, nec ipse Autor, facile negabit: Reductio non nisi iuste & ab optimo Principe, publicam salutem respiciente fit: Reprobatio interdum à Tyranno, injustissimis rationibus aucupandi lucri ergò. Differunt & aliis modis. Sic à Tyrannis interdum & iusta moneta reprobatur; Exemplum habemus in Nicephoro Phocâ de quo Cedrenus scribit: Quod cum lege & consuetudine esset receptum, ut omnes nummi imagine Imperatoriâ notati, modo ponderi nihil decederet, idem valerent, ipse sua imagine insignes præferri aliorum depressis pretiis voluit: eâque re haud leviter subditis in commerciis incommodavit. Idem tradunt apud Turcas in usu esse, quod successor in

in Imperio, regulariter antecessoris nummos quamvis justissimos, vel in totum vel in partem reprober: quod quidem iniquitatem redolet, facit tamen, ut inde haud leve lucrum avarus princeps corradare possit. Quicquid ergo sit, ponderandum quoque erit, exemplum Gallicæ Regis non constituere regulam universalem, & circumstantias omnes à Budæo, non esse assignatas.

Ad §. Postremum idonei. 63.

Experientiam testari ait Autor ex Budelio Reductiones ab initio tentatas, nullo unquam tempore felicem optatumque finem fuisse consequutas. Gravis quidem accusatio, sed præter nebulam, nihil in recessu habet. Distinguendum hoc loco probè est inter Reductionem Ligæ, & Reductionem externi valoris imposititii, siue Devaluationem, quas duas species miscet Autor. Distinguendum est inter Reductionem Universalem omnium monetarum, siue omnis generis nummorum, & inter Reductionem inferiorum, & usualium monetarum, quibus majores æstimantur. Distinguendum est inter intensiorem Valoris tolerabilem, exiguamve, & inter nimiam, ejusque intensiorem Devaluationem. Distinguendum inter intensiorem, quæ multum diuque ut loquitur Autor, constitit, & eam valoris intensiorem, quæ intra paucos annos producta est.

Reductio Universalis omnium monetarum, & quidem quoad Ligam fortiolem, siue fortissimam,

imò Reductio usque ad pristinam & ante tot secula practitatam puritatem, sæpius cum magno labore in Romano Imperio tentata est, illique sæpius quidam status contradicere ausi sunt, gravari sese eo modo putantes; verum res omnis jam dudum ad concordiam redacta est. Hoc loco non de Reductione Ligæ, Universalis omnium monetarum, sed tantummodo de reductione particulari quorundam & quidem minutiorum nummorum, quibus æstimatur Thalerus (is enim quoad valorem extrinsecum tantum devalvatur,) sermo est. Hujus Thaleri aliàs quoad Ligam incorrupti, intensio Valoris nimia, quæque non multis ab hinc annis producta est, est reducenda sive devalvanda, hanc saluberrimam judico, hanc facilimam assero; illam quidem ubi nummi nostri ex mixturâ ad omnem absolutamque puritatem reducendi forent, salubrè quoque cum Bodino judicarem, verum cum maximâ difficultate, quæ hodiè post tot seculorum interval-la, radicibusque ita altè actis, impossibilitatem præ se fert, conjunctam. De diversis ergo quia colligit Autor, nihil concludit.

Nec ipsum juvat Autoritas Budelii: Budelius etenim in diverso casu loquitur: Autoris casus est de nimia, nimisque exorbitanti valoris intensione, quæque ante paucos annos, ad tantam summam, excrevit: Budelii verò opinio est, de non nimis exorbitanti, deque eò valore, qui diu constitit, & cujus vim omnes jam tenent, qui tamen sententiam quoque suam aliorum judicio permittit; neque hanc irrationabilem esse opinionem Budelii, ex aliis tamen fundamentis, alibi demonstravimus. Hoc verò loco

loco experientiae unius Budelii, quam allegat Autor experientiam omnium per totum Imperium, & eam experientiam, quam hausimus ex annis sex ab hinc effluxis opponimus: ubi (nisi fallor, omnesque qui rei monetariae scientiam habent falluntur,) satis edocti fuimus, corruptum rei monetariae statum, non nisi unico saluberrimo Reductionis remedio sanari, & ad pristinam sanitatem restitui potuisse, idque effectui datum fuisse, summo cum Imperii honore, Reipublicae, Principum, privatorumque utilitate: quae quia adhuc apud omnes in recenti memoria, idcirco pergo ad alia.

*Ad §. Quae sanè obiectio. 66. & seq.
sed primum 67.*

Duplici ratione objectionem infringere nititur Autor, allegando (1.) Disparitatem. (2.) caritatis causas. Sed iterum haec irrito ausu, quod ut demonstrem, primam aggredior, & puto, (præter id, quod nec ipsi statuimus hanc objectionem, quam Autori opponimus, ita simpliciter procedere, sed cæteris paribus, cum grano salis accipiendam esse) Autorem committere Elenchum Disparatorum, & ea opponere ut disparata, quae disparata tamen non sunt, & si non summam, haud levem tamen, atque maximam cognationem habent.

Quando ergo putamus reducenda quoque esse rerum pretia, id non de exactissimâ reductione, & ad summum usque obolum determinatâ intelligi volumus; sed de reductione tali quali, determinationeque pretii, quam vel boni viri arbitrium de-

terminâſſet, vel in quo adhuc ipſis contrahentibus definiendi atque determinandi aliqua libertas, uti exempla Imperii in ſuperioribus annis adundè monſtrâunt.

Nunc ad illa quæ prædiſparatis habet Autor. Superius monui, quando hoc loco Thalerus reduci dicitur, id de Reductione ſive Devaluatione valoris imposititii externi in Thalamo intelligendum eſſe: Valorem itaque debebat comparare Autor cum pretio rerum, quod & ſibi ſumſit, ſed in quem finem? quaſi verò (¹) rerum pretia imposititio valore metirentur! Rerum pretia non valore imposititio metiuntur, quia id competit formæ nummi eſſentiali, non accidentali, qualis eſt valor civilis. (²) Pecuniæ quidem perpetua eſt æſtimatio, & una atque eadem ubique poteſtas; ſed idcirco nulla diſparitas inter nummum & merces: non enim quod de perpetua æſtimatione dicitur, id Valoris eſt imposititii, ejuſdemque terminorum; Hi enim ſunt perpetui? ſunt ubique iidem? habentne ubique eandem vim? nullo modo. Termini Valoris, ipſeque Valor non unus, ſed diverſus diverſis in regionibus imponitur, adeò ut quot ſermè regiones, quot populi, varietur, ſuosque ſingulares recipiat numeros, atque determinationes: & modo qui apud antecellentes noſtros erat in uſu, apud nos & noſtra ætate prorsus in deſuetudinem abiit, nos iterum alium ſingimus, incerti an poſteri eo uſuri ſint: imò vix in noſtrâ civitate, noſtroq; Imperio univerſo, eandem poteſtatem, quem apud nos habet Valor, retinet, eundem exteri prorsus mu-

tant;

tant; Ergone ratione Valoris, ejusdem terminorum, qui civiliter apud nos imponuntur, pecuniæ æstimatio, cum reliquis gentibus est eadem, est perpetua? Falsissimum! Pecuniæ perpetua est æstimatio, atque eadem ubique potestas non ratione adjuncti valoris, ejusdemque variorum terminorum, (quos plerosque neque imitantur, neque assument, neque intelligunt gentes, cum quibus commercia exercemus) respectu, sed ratione formæ essentialis, nullis determinatæ terminis, quæ facit, ut ex fine & effectu, sit eadem, una atque perpetua: ideoque dici non potest, ut ex accidentali forma æstimatio nummo quadam, quæ perpetua sit, atque eadem ubique, insit.

Ad §. Deinde pecu-
niæ 68.

Quod in l. 1. ff. de contrah. empt. dicitur, publicam nummi esse æstimationem, id perversè Autor, ad Valorem Civilem atque impositionem detorquet. Paulus enim per publicam æstimationem atque auctoritatem, nequaquam civilem sed Gentium auctoritatem atque æstimationem intelligit, uti ipsius verba abundè atque satis innunt, & docent, Aristoteles lib. 1. Politic. cap. 6. Antonius Faber de variis nummar. debitor. solut. cap. prim. numer. 37. & 51. Autor apud Arumæum. volum. 5. de discens. 1. capit. 13. Alphonsus Postatus tomo 1. pagin. 542. Sigismundus Scaccia de commerciis & Cambio §. 2. glossa 3. numero 90. 91. 92. Gentium autem æstimatio ex formâ essentiali, fine & effectu nummi ex popu-

populorum plurimum consensu petitur, nullisq; terminis circumscribitur quantitatibus: Civilis vero solummodo accidentalis formæ locum obtinet, ex magistratus civilis voluntate dependet, terminisque nudis circumscribitur.

Ad §. 70. Denique pecuniæ æstimatione.

Ea quæ hoc loco profert Autor de pecuniæ æstimatione Universalis, nemo non intelliget, de Valore impositio civili, certisque terminis quantitatibus constante, dici non posse: sed tantummodo in genere de formâ essentiali nummi æstimatione activâ, indeterminatâ, nullisque adhuc terminis civilibus quantitatibus expressâ exaudiendum esse: Ecce enim noster Valor, nostrique valoris termini, quos habemus in Misniâ, non sunt communes iis, qui habitant in Helvetia vel Anglia; iique prorsus aliis atque diversis utuntur, imò ne nostros quidem intelligunt: sic termini quos habemus in Alsatia vel Franconia, non sunt communes iis, qui habitant vel in Belgio, vel in Borussia, ita aliis terminis exprimunt valorem Itali, aliis Dani, aliis Hispani, aliis Suedi, aliis Galli, aliis Poloni, quemodo ergo Valor civilis impositivus est Universalis? nam & inter hos populos omnes perpetua atque continua sunt commercia.

Ex his ergo quæ ad hos §. §. 67. 68. 70. dixi patet, Autorem malè ascripsisse Valori impositio quasdam qualitates atque effectus, qui tamen ipso ascribi legitimè nequeunt; nulla proinde respectu harum

harum qualitatū vel inter valorem impositivum
& merces ratione æstimationis & pretii institui po-
test collatio, multo minus monstrari disparatas,
sed pergamus.

Ad §. Jam verò etiam 72.

& seqq.

Argumentum hoc loco maximè infirmum pro-
ducit Autor: dicit alterationem monetæ, non esse
unicam causam caritatis rerum, sed illam caritatem
quoque ex aliis causis provenire posse. Objici in-
quam, sibi hoc loco putat Autor, ex depravato mo-
netæ statu, hoc est, quando à priori Ligâ recedimus
in minutioribus nummis, & illos in levissimâ Ligâ
cudimus, Thalerum verò neque pondere neque Ligâ
mutamus, sed tantummodo ejus valorem impositi-
vum, quoad quantitativos terminos augemus, ex
hâc monetæ depravatione, depravatâ monetatione,
ejusque continuatione oriri caritatem, & augeri re-
rum pretia; *Et quidem ita quis sentire posset ex text. in E-*
dict. Monetæ. de Anno 1571. §. Was massen/ & R A 1570.
§. Diweil dann nummehr. Cum tamen hi textus sint secun-
dum dicenda explicandi. Quapropter nos ita collige-
re putat Autor, per Reductionē si devalvetur Tha-
lerus, & pretia rerum diminuantur publicâ lege,
tunc cessaturam omnem caritatem. Hanc collecti-
onem quam Reductionis suæ foribus ascribit, ut in-
fringeret fatetur quidem depravatum rei moneta-
riæ statum causare caritatem: sed hunc non esse
causam solitariam, sed sociam: caritatem etiam.

Q

ex

ex aliis causis oriri posse: & proinde nos ineptè colligere à Reductione vel devaluatione Thaleri ad tollendam caritatem rerum, quia etsi depravatus monetæ status tollatur, nihilominus tamen & reliquas causas non cessaturas, aut per Reductionem tolli, & sic nihilominus caritatem duratorem.

His ut satisfiat, probè notandum est, Reductionis suasores, nequaquam docere, ex depravato hoc rei monetariæ statu oriri veram caritatem, sed tantummodo apparentem, & ita nihil aliud induci quam confusionem in nummo cum rebus ipsis æquiparando & proportionando. Confusionem, inquam docent suasores Reductionis, oriri ratione miseræ plebsculæ, & ratione proportionis quæ intercedit inter metalla ipsa, & res ipsas, sive inter metallarem nummi materiam quatenus illa generum electione destinata est ad mensurandum, & pretia rerum ipsa vera atque genuina. Quæ omnia ut distinctius percipiantur, principio videamus, quomodo caritas vera, si res monetaria mutetur, oriatur. Initio autem facile largior Autori, ex copiâ & inopiâ metallorum, reique metallicæ, oriri quoque copiam vel inopiam nummorum: cum metallaris materia sit adæquata materia nummi regulariter. Quo posito & illud sequitur ex copiâ & inopiâ nummorum, oriri quoque caritatem & vilicatem rerum ex illâ regula; uti multi nummi, rerum pretia crescunt, ubi pauci nummi, rerum pretia vilescunt, & minuuntur.

Et cum habitudo illa & proportio nummi ad res ipsas, non aliunde nisi ex copiâ & inopiâ metallorum, non aliter ac proportio metallorum inter sese

fese proveniat, & usu populi æstimeretur, fit, ut quando inopiâ metallorum laboramus, rerum pretia, quoad numerum quantitatis decreſcant: quando verò copia metallorum laboramus, fit item, ut rerum pretia quoad numerum quantitatis augeantur, & ita caritas inducatur; quæ & apud Autorem controverſiâ carere, ex hoc ſ. conſpicere licet.

Sed quod addendum & probè notandum eſt, quodque Auctor non, expreſſit, hæc quæ de Copia, dicta ſunt, de vera copia, non de appatente intelligenda ſunt; ut & nos copiam veram hoc loco intelligimus. Copia ergo talis, quæq; hunc effectum producere poſſit, oriri non poteſt, niſi metalla ſint vel pura, vel ad minimum nativa, hoc eſt, tali puritate donata, in qua ipſa natura, illa proferat: ratio eſt, quia iudicium illud, an copia metallorum adſit, an verò non, non ex artificio aliquo aut inſtituto & præcepto civili, ſed ex communiori gentium, atq; aliorum quoque populorum arbitrio dependet, quod gentiû arbitrium ipſorum metallorum bonitatem naturalem non civilem artificialem reſpicit.

Hæc autem naturalis ubertas metallorum, bonitasve metallorum naturalis non aliter augeri poteſt, niſi natura ipſa nobis majorem copiam metallorum ſuppeditet, & fodinæ metallicæ, ſive in noſtra regione, ſive in aliis ex quibus in noſtras transferimus abundantiam naturalem metallorum, quatenus ſunt metalla naturalia, & ut eruantur, exhibeant. Hoc ſi fit ubertatem naturalem, bonitatem naturalem metallorum naturalem, copioſiorem habemus, copiamque majorem, ipſorum metallorum veram, adeò, ut ſi hæc metal-

la pura vel artificio, vel civili instituto miscerentur longè majorem nacturi simus copiam materiæ cujusdam ad monetandum aptæ: facit ergò hæc copia vera ex naturali ubertate proveniens, quæ aliàs apud nos non erat ita copiosa, ut proportio illa, quam hætenus in veterato quasi usu inter metalla sive nummum metallarem, & merces, & per consequens inter nummos veros & rerum pretia vera, constitueramus, aliquantulum majores vires capiat augeatur, in priori sede non maneat, & rerum pretia crescant: quod enim accessit in copiâ ob ubertatem metallis, naturaliter ipsis, hoc etiam accedit rerum pretiis ipsis, ut rerum & nummorum verorum æqualis sit permutatio. *argum. eorum quæ tradit Aristotel. lib. 5. Ethic. cap. 5.* Unde patet hoc nec alio modo per rei monetariæ mutationem, caritatem rerum veram induci posse, si scilicet naturaliter metalla ab ipsa natura producantur in majori ubertate, copia & abundantia, ac vulgo natura producere consuevit.

Quando verò ipsa natura cessat nobis suppeditare naturaliter ex fodinis vel ex aliis terris ad nos naturalia metalla, numne & tunc caritas rerum vera induci potest? Hoc nego; Atqui dices Princeps utique potest efficere, ut major sit copia rei ad monetandum aptæ, potest enim jubere misceri metalla viliora cum præstantioribus, ex quâ mixturâ oritur utique major copia.

Respondeo, Princeps quidem hoc modo materiam monetariam multiplicat, sed non metallicam: hoc enim non est in potestate principis, ut producere possit naturalia metalla in majori copia, atque natu-

natura ipsa. Et si ergò per mixturam faciat, ut metalla misceantur, & hæc ad monetâ assumantur, non tamen facit, ut secundum naturam metalla ipsa in sese, quatenus sunt metalla naturaliter multiplicentur, & sint in majori copia: sed hoc tantummodo efficit, ut sit major copia materiæ monetariæ quam vis non ita legitimæ, si legitimam eam intelligis, quæ gentium populorumque judicio ad nummi essentiam destinata est; non verò efficit ut sit major copia materiæ metallicæ. Et sic confusionem neque quidquam amplius inducit; ubi enim alias in minori copia æs ad monetandum assumebatur, facit ut assumatur in majori quantitate: ubi alias ex puro, vel puriori metallo efformabatur, monetaria materia, facit ut ex mixto, magisque proveniat mixto. Producit proinde Princeps non uberitatem quandam naturalem metallicam, sed abundantiam materiæ monetariæ, civiliter, non ex gentium communiiori usu, ad monetandum destinata; & mixtura, Auri & argenti, vel argenti & auri non facit ut major copia argenti & auri nativi sit, sed solummodo, ut major haberi possit copia civilis monetariæ materiæ, iis in locis, ubi pecunia ex mixtis metallis cuditur. Inde cernerelicer hanc abundantiam materiæ metallicæ, quâ procurat Princeps, quæque non ex naturâ, sed ex mixtura provenit, iusta rerum pretia non augere: quia non immutat proportionem metallorum ad res ipsas. Rerum namque pretia dependent à naturali copiâ metallorum, & factis ex illâ nummis, gentiumque opinione constituuntur: non autem dependent, ex civili copia artificioseque per mixturam productâ. Rerum autem pretia populorum gentiumque usu

constitui, non negati ipse Autor. In assumendis verò metallis ad nummum gentes non respexisse, civile aliquod artificium, sed ipsam naturam, generationemque naturæ docet *Faber de variis nummar. solut. cap. 1.*

Ergo & nos non mixturam, sed potius naturam metallorum in nummi materia, vel ad minimum hic metalla mixta, non ut civiliter mixta, sed ut nativè mixta, & ut pura respicimus: & id metallum quod nobis natura purum dat, longè illi metallo quod civiliter magistratus miscuit, preferimus. Quæ si vera sunt, ut sunt verissima: ibi copiam esse judicamus veram, quæ ex natura provenit, & ibi copiam judicamus esse apparentem, ubi ex mixtura venit; quemadmodum & videmus populos ab initio magis puris, vel ex nativo metallo factis, quam ex civiliter mixtis usos fuisse: proinde per copiam auri & argenti mixtura multiplicatam, rerum iusta pretia neque constituuntur neque augentur. Rerum namque pretia iusta, ex copia vera, non ex apparenti constituuntur & augentur: constituuntur item non à nobis solis, sed & à reliquis populis, qui nobiscum communia commercia habent; illi autem copiam hanc quam apparentem dixi, ut copiam non agnoscunt, mixturam nostram susque deque habent, civile artificium in materiâ monetali non respiciunt, sed eandem materiam ut simplex metallum ponderant, & hujus intuitu proportionem inter nummum & merces instituunt. Apparere ergo nobis Princeps hoc modo copiam & abundantiam facit, quæ non est, unde misera plebscula ita exactè hæc distinguere nescia, fidem habens

bens publicis civilibus Principis ministris, fallitur, postmodū ubi fraudem sentit, legitime proportionis non amplius gnara, quamvis rerum quoq; pretia apparenter augere velit, confusionē tamen, in metallis naturalibus ipsis & mercibus æquiparandis atq; proportionādis, magis magisq; inducit, Principis namq; ministros apparentem tantum copiam metallorum produxisse, intelligit. Et ita omnia apparenter non verē cariora fiunt, & non nisi confusio omnium rerum inducitur. Et quamvis hæc distinctius tradere proposueram, me tamen temporis brevitās aliō vocat, ignosces ergō si quæ tibi, ut tautologicē inculcata, nauseam movebunt: *reliqua autem, bene vole Lector, ex Autore apud Arumæum, vol. 5. disc. 1. c. 19. percipe: ad illum enim te præsertim ad §. altera causa augmenti, & seqq. p. 35. usque ad §. hic accedit, remitto. vide quoque Antonium Fabrum, d. cap. 1. Cum illo enim & Autore d. cap. 19. concludo & colligo, abundantiam illam, quæ oritur, quando natura ipsa, majorem copiam profert metallo- rum naturalium, efficere ut rerum pretia augeantur, & sequatur caritas vera: Abundantiam verò illam, quando Princeps copiam majorem rei monetariæ ex mixtione metallorum efficit, non facere ut rerum pretia augeantur, nisi tantummodo quoad terminos quantitativos, idcirco apparentem tantum sequi caritatem, & in effectū, proportionis illius jam olim usu communi inter metalla, nummosque & merces constitutæ confusionem pestiferam.*

Hæc omnia idē præmittere necessarium fuit, quia ex his apparet, Autori non fuisse objectam, veram caritatem, sed tantummodo eam quam
dixi-

diximus apparentem & inde dependentem confusio-
nem, quæ ex continuatione depravatæ materiæ mo-
netariæ mixtæ hoc loco oriri consuevit. Autor nam-
que ipse toties quoties fassus est, depravandæ & mi-
scendæ materiæ metallaris in inferioribus nummis,
quibus æstimatur Thalerus, studium: fateri quoque
videtur supra §. 31. & allegare defectum metallorum
naturalium; de Copiâ illâ proinde nobis est sermo,
quæ ex mixturâ artificiosâq; copiæ productione, ma-
teriæ monetariæ oritur; non de copiâ metallorum,
quam natura ipsa suppeditat. Proinde ipsi nulla al-
lia copia, quam quæ ex artificiosâ productione ori-
tur, objici potuit: proinde quia ex copia artificiosa,
apparens tantum caritas & confusio oritur, confu-
sio illa & apparens caritas ipsi fuit objecta.

Quod itaque tertio erat notandum, quæritur,
nunc, an hæc artificiosa productio copiæ monetariæ
materiæ, sit causa solitaria hujus caritatis apparen-
tis & confusionis, an verò sociâ? Autor affirmat es-
se sociam. Quod tamen haud immerito, quis opti-
mo jure negabit: Ut & initio nequaquam in quæsti-
one fuit, an ex pluribus, & quibus ex causis, oriri pos-
sit rerum caritas vera; sed illud an valore Thaleri
aucto, depravatisque in Ligâ minutioribus nummis
apparenter augeantur rerum pretia vera, reducto-
que valore apparenti, reducantur eadem. Certum
præterea est, ex Philosophorum traditis, omnes illas
causas, quæ ut sociæ allegantur, simul revera existe-
re debere: Nunc verò apud me vel maximè dubi-
um est, an in hoc depravato monetæ statu, allegatæ
causæ simul atque unâ extiterint; & quidem quod
affertur de abundantia auri & argenti, ipse facetur.

Autor

Autor §. 31. Regnum illud inopiâ metallorûm nativavorum laborâsse: ea propter dici non potest in hoc puncto, ex illâ fuisse causatam caritatem: Docere itaq; ante omnia debuisset Autor tunc ubi depravatus monetariæ rei status initiû suum sumsit, naturâ quâdâ ubertate produxisse in majori solitò copiâ metalla naturalia; quod quia nō facit, ipsius assertio corrui. Et quod hoc Regnum in hoc depravato monetario statu, magis laboraverit inopiâ metallorum quàm abundanti copiâ nativorum, pater ex eo, quod miscendis metallis studium dederit, & ita defectum naturæ supplere artificio voluerit, ut in Regno, in competenti abundantia nummi haberi potuerint: ad quid enim opus fuisset, studium miscendæ materiæ monetariæ tanto negotio atque frequentia exercere, si fodinæ metallicæ nativa metalla solitò in majori copia exhibuissent? ad quid opus fuisset, defectum naturæ, artificio civili supplere? Nihil ergò est, quod de abundantia dicitur, abundantia apparens tantummodo est, non vera; & Elenchum insuper hoc loco concausarum Autor fingit, quod apertius quoque patescit, si inspicimus locum, unde argumentum duxit Autor. Exemplum affert Æmilii, Augusti, & Peruanorum; verum diversissima dissimilitudo inter hæc exempla intercedit, & hoc præsens negotium de quo differimus. Abundantiam illam, quam procuravere Æmilii, Augustus, & Peruani, non ex mixtura produxerunt, sed beneficio ipsius Naturæ, genitricis metallorum almæ accerserunt: naturalia, vera, nativa, simplicia metalla, in magna copia ex
R. fodi-

fodinis aliisque terris in suam quisque Rempubli-
cam induxit, longè majorem procul dubio inductu-
rus, si artificialiter quoq; viliora metalla præstantio-
ribus miscere, & pro nativis vel præstantioribus ven-
dere, suisq; obtrudere voluissent: Hoc verò loco in di-
verso prorsus sumus casu, nullamque copiam nativi
argenti vel auri, & sic verā copiam, sed tantummodo
apparentē, & copiam argenti ærosi, & æris argentati,
quam copiam argenti ipsam per mixturā habemus.

Ex his arbitror liquidum esse, neque concu-
sas neque caritatem ab Autore rectè & decenter
fuisse assignatam, & cum hæc caritas apparens
nihil aliud sit quàm in effectu, pestifera Confusio
quæritur nunc an hæc caritas apparens, indeque
dependens Confusio sit tollenda, deinde quo medio?
Ad utramque quæstionem facilis ex jure nostro est
respõsio. Et primam quod attinet, nemo sanus nega-
bit, omnes confusiones in Republicā benè constitu-
ta esse tollendas: & in specie cum rei monetariæ cu-
ra ad summum principem spectet, arg. tt. C. de vet. nu-
mismat. potest. c. in delictorum X. vagant. com. lib. 2. tit. 2.
Novell. Leon. 52. Alphonsus Imperator in partit. lib. 2. tit. 1.
L. 1. Wehnerus in Symphorem. Gilmanni to. 6. cap. 7. num.
4. Bodinus de Republ. lib. 1. cap. ult. Budelius lib. 1. c. 4. n. 5.
Bornitius lib. 1. c. 2. Rei que publicæ multum intersit, ut
res monetaria decenter non verò confuse tractetur.
Sigismundus Imp. in reformat. Basileen. part. 2. tit. 29. Novell.
Leon. 52. arg. tt. C. de vet. numism. potest. d. c. in delictorum.
Bodinus d. cap. ult. Reformat. Friderici III. tit. Von der
gulden Münz. Cum hæc confusio infinita mala atq;
damna post se trahat, c. quando. Extr. de jurejurando. d. c.
in de-

in delictorum. cap. prodiens in X. vagant Joann. tit. 10. Novell. Leon. 52. Bodinus d. l. Bornitius lib. 2. c. 9. Zonar as tom. 3. annal. fol. 117. Cedrenus in Annal. fol. 542. Enimundus Bonafidius in jure orient. ubi exemplum Nicephori narrant; Benedictus Levita Capitalar. lib. 5. tit. 3. ubi Synodi Rhementis decret. de Anno 803. offert, idcircoque sedulò prospiciendum, ut res monetaria decenter, ordine, atq; in salutē cum publicā tum privatā tractetur d. c. quanto, d. c. in delictorum. de Novell. 52. d. tt. C. de vet. num. potestat. R. A. de Anno 1500. sub rubr. folgt weis- ter. Unde & jura nostra volunt, non modo precauendas esse omnes confusiones, in re monetariā, sed easdem quoq; ortas citò citius radicitus esse tollendas atq; evellendas, jam dd. locis Bornitius lib. 2. de num- mis. c. 5. Bodinus d. c. ult.

Postremum quod attinet, quo medio scilicet hæc confusio & apparens caritas tollenda sit, notum est ex jure nostro. Confusiones iis modis posse tolli, quibus productæ sunt, si illi modi in contrarium agantur, *argum. l. nihil tam naturale, l. omnia quæ jure. l. fere quibuscumque ff. de R. J. c. omnis res Extr. eod.* In confesso verò est, hanc confusionem ortam fuisse ex eo, quòd minutiores nummi, & in Liga, & in pondere, fuerint debilitati, & per consequens Thalerus, qui in Ligâ & Pondere nō fuit mutatus, augmenta nominali valoris creverit: necessum ergò erit, ut hæc causa depravationis radicitus tollatur, & nummi minutiores non amplius in Ligâ & pōdere debiliori sed fortiori formētur, remonetentur, & ad pristinam Ligā, pondusq; reducantur, quo facto copia apparens nummorum cessabit, & Thaleri augmentum nominale,

valoris facilimè devalvabitur, & sic quoque apparen-
 tia caritatis cessabit. Quemadmodum & hæc
 in jure nostro provisa esse cernimus: cum enim an-
 te aliquot annos etiam minutiores nummi à quibus-
 dam in majori copiâ, quam decebat, formarentur,
 & illi ipsi nummi minutiores in Ligâ & pondere
 debilitarentur, Reichs Abschied/ de Anno 1524. §. Item
 nach dem die Pagen/ Monet. Ord. de Anno 1559. §. Wo
 aber hiewider/ fuit injunctum statibus, ut nulli am-
 plius prorsus nummi minutiores cuderentur, d.
 Reichs Abschied/ de Anno 1524. §. Item nach dem die
 Pagen/ M. O. de Anno 1559. §. Wo aber hiewider/ Reichs
 Abschied/ de Anno 1500. §. Derhalben ob wol/ §. seqq.
 & tandem ut monetati, remonetentur teste Dn. Acha-
 tio Hulsen in seinem Münzbedencken/ de Anno 1606. &
 patet ex d. cap. quanto, vid. l. 12. C. Theodos. tit. 6. lib. 12.
 Sigismundus Imperat. in Reformat. Basileens. part. 2. tit. 29.
 Fridericus III. in Reformat. Moguntin. Anno 1441. art. 9.
 in princip. Rex Theodoricus apud Cassiodorum lib. 7. var.
 form. cap. 32. quod cum ante paucos annos, in effe-
 ctum demum productū, & sic Saluti suæ Res mone-
 taria restituta fuerit, dubitandum non est, hoc Re-
 ductionis & devaluationis Remedium, esse unicum,
 legitimum, justissimum & saluberrimum deprava-
 tæ monetæ restituendæ modum.

Ad §. Penuria verò, 73.

& seqq.

Multa hîc iterum miscentur; Penuriam quo-
 que ut concausam allegat Autor, verum nihil ad
 rem

rem hæc penuria, de quo nemini constat; omnibus enim notum est, fructus naturales eadem naturali ubertate, quâ olim, ita & superioribus hisceq; annis, quo res monetaria depravari cœpit provenisse. Penuriam ergo docere debuisset Autor, ut & Avectionem, impedimenta atque alia: Verum quid inde Valoris reductionem, & augmentationem?

Reductio pretiorum si non exactissima per legem universalem fieri potest, quid impedimento erit, quo minus illa commodissimè, speciali provisione atque curâ Magistratus cujusque loci fieri possit?

Deinde quid de Avectione ad Valorem imposititium? quasi verò rerum pretia communi gentium negotiatione, valore imposititio, ejusque terminis, & non ex corpore nummi ipso æstimerentur! videatur hac dere Autor apud Arumæum *vol. 5. discurs. 1. cap. 19.* is procul dubio satisfaciet contrarium sentientibus.

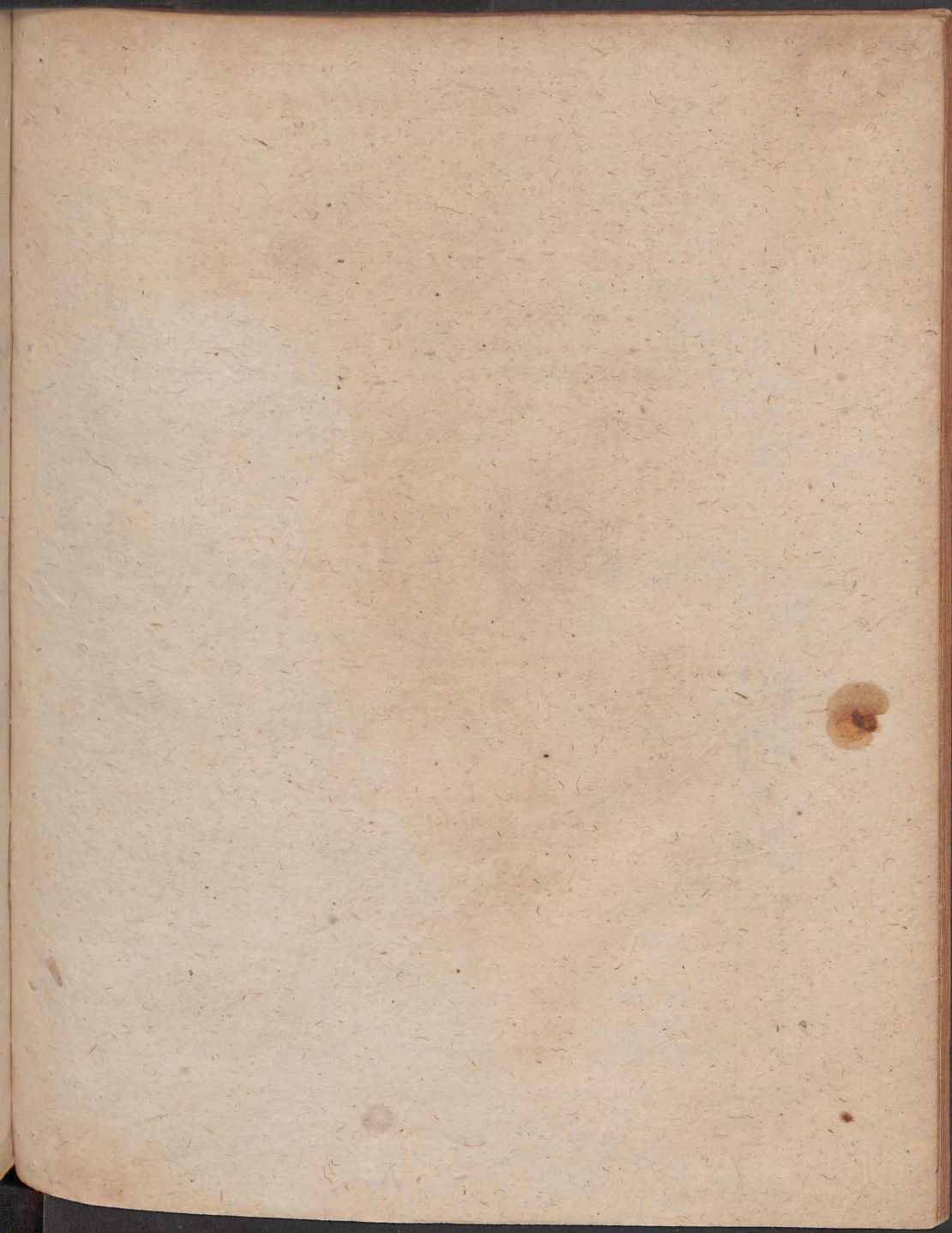
Quid de vectigalibus? reducantur & illa: quæ ratione inquires? ex hæc, quia Vectigalia procul dubio, necessitatis publicæ obtentu, obtentu item caritatis apparentis sunt aucta; caritas autem illa apparens, necessitasque ipso Autore teste, ex monetæ depravatione, Thalerique valoris intensione originem sumit, qua cessante necessitate, cessare & ipsorum vectigalium augmentum rationes esse concludo.

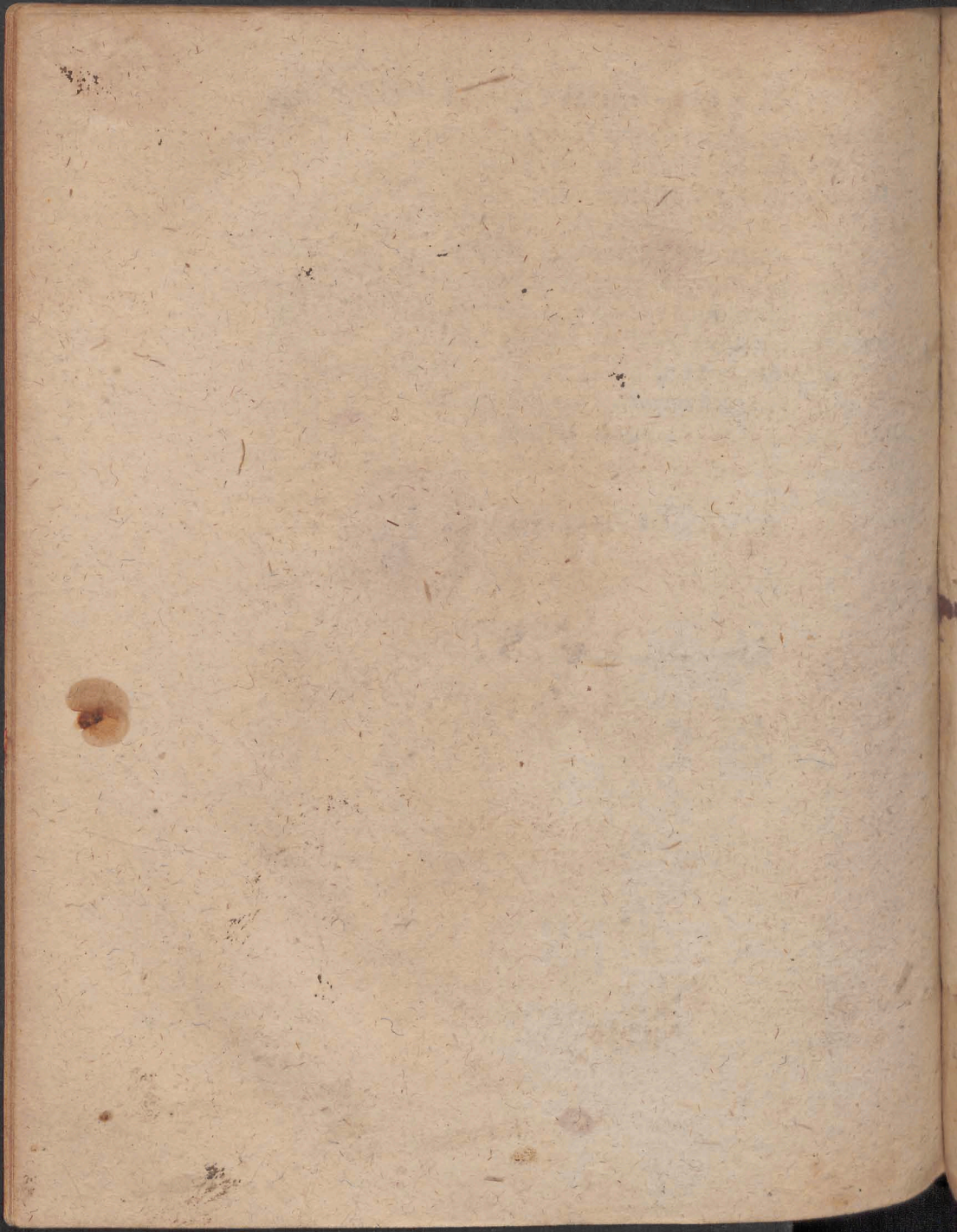
Remotis proinde fundamentis atque rationibus
 quas Autor adduxit, firmiter adhuc in illâ hæreo o-
 pinione, Reductionē esse remedium saluberrimum
 atq; optimum depravatæ monetæ restituendæ. Ra-
 tiones quidem plures adducere facillimum, sed in-
 prasenti cum temporis brevitatē, tum rationibus
 quoque haud levibus, quæque ea quæ publici juris
 sunt, non esse divulganda, suadent, excludimur, for-
 tassī illa amicis cum Deo & Die commu-
 nicaturi. Incep. 2. Martii fin. 7.

Martii 1629.

SOLI DEO GLORIA.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.